N.13

VII
a S. ANT

DE
ARTE
EPIGRAMMATICA
LIBELLVS,
Authorum plurium, quàm centum,
EPIGRAMMATIS
illuſtratus.

CAROLI
A S. ANTONIO PATAVINO
ANCONITANI
Ex Cler. Regul. Paup. Matris Dei
Scholarum Piarum

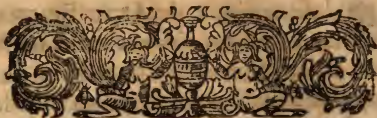
DE ARTE
EPIGRAMMATICA,
SIVE
DE RATIONE
EPIGRAMMATIS RITE CONFICIENDI
LIBELLVS,
Iterum ab eodem AVTHORE reformatus,
adeòque auctus, vt in eo
EPIGRAMMATA
Poetarum plurium, quàm centum,
contineantur.
EDITIO TERTIA.





Romæ, Typis Pauli Monetæ. 1675. *Super. permissu.*



EXCELL.MO PRINCIPI

AVGVSTO CHISIO

CAROLVS A S. ANTONIO PATAVINO
ANCONITANVS
Religionis Paup. MATRIS DEI Scholarum Piarum.
P. F. P.





Vemadmodum, EXCELLENTISSIME PRINCEPS, quinque, vigintiq. ab hinc annis, nĕpè Anno Sancto ſuperiore, vt EMINENTISSIMI PATRVI tui FLAVII Poeticis ſtudijs aliqua ex par-

te prodeſſem, hunc de ARTE EPIGRAMMATICA Libellum, ipſius clariſſimo Nomini inſcriptum, typis tradidi, ita nunc, Anno quoque Sancto, eumdem Libellum bis à me reformatum, biſque auctum (iterum enim, duobus videlicet ab hinc annis Florentiæ editus fuit) tibi dicatum exhibeo, Romanis typis impreſſum, in tuum potiſſimùm progreſſum, atque aliquod grati animi teſtimonium erga eundem Ampliſſimum S. R. E. CARDINALEM, & EXCELLENTISSIMVM PRINCIPEM AVGVSTINVM PATREM tuum, qui te mihi, licèt minùs idoneo, melioribus certè poſtpoſitis, liberalibus diſciplinis erudiendum tradidere, memores nimirum beneuolentiæ, qua me ALEXANDER VII. P.M. ſemper fuerat proſecutus; cuius ſingulari beneficio, meum hoc opus, Coloniæ Vbiorum primam acceptam refert editionem ſuam, vt hanc tertiam munificen-

ficentiſſimi Patris tui liberalitati. Quod profectò in tuum, EXCELLENTISSIME PRINCEPS, nunc Opus editum emolumentum, vtrique eorum nonniſi gratiſſimum fore confido; ipſis enim maiori curæ eſt, vt ipſe cauſſa virtutis, quàm, vt progeniei ratione dilauderis; ac meritò quidem: cum enim celſiſſima virtus, clariſſima progenie nobilior ſit, illuſtrior etiam eſt honor, qui inde conſequitur. Ad cuius virtutis acquiſitionem, quin feliciſſimè peruenturus ſis, non datur mihi dubitandi locus, præſtanti enim es ingenio, maximaq. memoria; vnde fit, vt, & quæ doceris, facillimè percipias, & percepta, mente firmiſſima tuearis. Tanti igitur ingenij, tantæq. memoriæ bono præditus, in ſtudia, vt facis, diligenter incumbas: atque intereà præceptiones, obſeruationes, animaduerſioneſque meas, hoc Opere contentas, attentè le-

gas, variaque illustrium Poetarum Epigrammata in eo posita, summa cura imitari coneris: componendis enim Epigrammatis, quorum propria argutia est, cùm in primis excitetur mens, & acuatur ingenium, magis idoneus, magisque alacer efficitur iuuenis ad grauiorum studiorum viam ingrediendam, quibus nobilissima virtus comparatur. Vale.



AV-

AVTHOR LECTORI.



Cce prodit tertiò in publicam lucem, candide Lector, *exoptatus meus de* Arte Epigrammatica *Libellus : exoptatus, inquam; cum enim primæ editionis exemplaria nulla ampliùs inuenirentur, nam tribus, ac viginti ante annis fuerat editus, ideòque iterum Opus typis esset commissum, tot errores, absente me, incuria Typographorum irrepserũt, vt exemplaria cuncta mihi dono missa, pudore suffusus, ab alijs videri non sim passus; itaque amicorum votis satisfieri minimè potuit, aliorumque, qui ipsũm Opus auidissimè expectabant, cum præsertim plurimùm à me auctum intellexissent. Verùm tot errores caussa fuerunt, vt Libellus melior euaserit;*

rit; ipsum enim statim correxi, castigaui, iterum auxi, multisque locis immutaui, atq. in meliorem formam redegi, talemque constitui, vt mihi nunc secundæ editionis Libellus omninò displiceat, eumque apud omnes, ad quorum manus peruenit, perpetuis tenebris occultatum desiderem. Inter alia, quæ ad hanc tertiam exscriptionem addita fuerunt, sunt plurima Authorum plurimorum Epigrammata, quibus afferendis ea de caussa volui esse prolixior, vt nimirum, cum per exemplorum imitationem facilior sit aditus ad discendum, ipsorum Epigrammatum vbertate, ac varietate delectati Iuuenes, ad ipsam imitationem vehementiùs excitarētur: ob eamque caussam multa etiam mea exempla in medium attuli. Vt autem totius Libelli ordinem videre facilè possis, quò ad ipsius lectionem libentiùs accedas, eius contextum hic tibi præponere congruens iudicaui. Vale.

CON-

CONTEXTVS LIBELLI.

Conſtat Libellus ex Capitibus VII.

IN CAPITE I.

Oſtenditur,

Epigramma quid ſit, & quotuplex.

IN CAPITE II.

Oſtenditur,

Epigrammatum Materia quæ ſit, quot ſint Genera, & quot Partes.

IN CAPITE III.

Agitur

De Narratione, prima Epigrammatis Parte, eiuſque Virtutibus, & Vitijs, vbi multa de Elocutione, & Suauitate.

IN CAPITE IV.

Vbi

De Locis, & Modis aliquot, quibus Narratio in Epigrammate comparatur, hi decem, tamquam inſigniores, connotantur, & plurimis illuſtrantur exemplis.

Nempè
I. Repetitio,
II. Similitudo,
III. Comparatio,
IV. Contrapositum,
V. Parodia,
VI. Hyperbole,
VII. Allegoria,
VIII. Aenigma,
IX. Congeries,
X. Descriptio.

IN CAPITE V.

Agitur
De Argutia, altera Epigrammatis Parte;
eiusque Virtutibus, & Vitijs.
Vbi multa afferuntur Epigrãmata, argutè conclusa

Ex
Maiori.
Minori,
Aequali,
Diuerso,
Contrario,

IN CAPITE VI.

Vbi
De Locis, & Modis aliquot, quibus
Argutia in Epigrammate comparatur;
hi decem, tamquam insigniores
connotantur, & plurimis illustrantur exemplis,

I. Vox

Nempè
- I. Vox ambiguæ significationis,
- II. Dictum ambiguæ significationis,
- III. Vox, eadem penè litteris,
- IV. Allusio,
- V. Irrisio,
- VI. Hyperbole,
- VII. Allegoria,
- VIII. Sententia,
- IX. Enumeratio nominū præpositorum.
- X. Inopinatum, siue inexpectatum.

IN CAPITE VII.

De toto Epigrammate,

Ostenditur,

Epigramma optimum esse, in quo

Vel { Fel / Acetum / Sal } Est.

Præterea, optimum esse, quod est ingeniosè compositum, quod nimirùm constat ex aliquo, aptè, venustè, aut lepidè excogitato,

Aut ex
- Correlatione,
- Dialogo,
- Echone,
- Anastrophe,
- Anagrammate,

subiectis exemplis.

IOSEPH
A VISITATIONE
Clericorum Regularium, Pauperum MATRIS DEI, Scholarum Piarum Præpositus Gñlis,

CVm liber inſcriptus de ARTE EPIGRAMMATICA P. CAROLI A S. ANTONIO PATAVINO, noſtræ Religionis, iuſſu noſtro recognitus fuerit, & approbatus, facultatem concedimus, vt iterùm typis mandetur, ſi ita ijs, ad quos ſpectat, videbitur. In quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Romæ die 3. Martij 1675.

Loco ✝ Sigilli.

Ioſeph à Viſitatione Præpoſitus Gñlis.

Impri-

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal. Apost.

I. de Angelis Archiep. Vrbin. Vicesg.

Imprimatur:

Fr. Raymundus Capisuccus Ordinis Prædicatorum Sac. Pal. Apost. Mag.

IN CAROLVM A S. ANTONIO PATAVINO, ANCONITANVM

Authorem

ARTIS EPIGRAMMATICÆ mense Maio editæ.

ECce, nouus Vates, Epigrammatis Arte *magister*;
Carolus, ingenij nobile pandit Opus.
Omen inest libro: cum gaudent omnia vernis
Solibus, illustri nascitur ille typo.
Cum rosa densatis spinarum cingitur hamis,
Et legit, & stimulo mella tuetur apis;
Carolus obtusas Epigrammatis arte *Camœnas*
Esse vetat; docilem tam bene cudit acum
Bilbilis in numeros: an acumina surpuit Hyblæ
Ergo, verecundis an sua tela rosis?
Spicula num Phœbo, quæ Python sensit? an hastam
Pallados, & libro condidit illa suo?
Credite, Pierides; mecumque edicite, libro
Parcat vt huic Momi nasus: acumen habet.

FERDINANDVS DE FVRSTENBERG.

CA-

CAROLI
A S. ANTONIO PATAVINO ANCONITANI
Ex Cler. Regul. Paup. MATRIS DEI Scholarum Piarum

DE ARTE EPIGRAMMATICA, SIVE DE RATIONE EPIGRAMMATIS RITE CONFICIENDI LIBELLVS.

Epigramma quid sit, & quotuplex.

CAPVT I.



EPIGRAMMA (vt definit IVLIVS CAESAR SCALIGER *cap.* CXXVI. lib. III. *Poetices*) *est Poema breue cum simplici cuiuspiam rei, vel personæ, vel facti, indicatione; aut ex propositis aliquid deducens.* Ipsum au-

tem Græcum nomen, Epigramma, latinè sonat, Inscriptio.

Quamobrem Veteres, eos titulos, quos trophęis, statuis, imaginibus, pro Elogijs inscribebant, proprio significatu, Græcè, EPIGRAMMATA nuncuparunt. Hoc autem EPIGRAMMATIS nomine breuia dumtaxat Poematia posteà dicta sunt, propter ipsam, (vt innuit Scaliger eodem *cap.* CXXVI.) *breuitatem, quasi nihil esset, præter ipsam Inscriptionem.* Cuius breuitatis causa multum quidem diligentiæ in ipsis componendis adhibendum est, ne quid insit, quod meritò reprehendi possit: nulla est enim metrica compositio, quæ minùs aliquid vitij patiatur: quandoquidem EPIGRAMMA est instar breuis picturę, in qua vnico obtutu cognoscitur statim, si quid peccatum est.

Ex allata Scaligeri definitione, Quotuplex EPIGRAMMA sit, apertissimè patet, duplex videlicet.

{ *Simplex,*
Compositum. }

EPIGRAMMA *simplex* est, in quo sola Narratio est, vera, vel ficta.

EPIGRAMMA *compositum* est, in quo Narratio, & Argutia continentur.

EPIGRAMMA SIMPLEX
Est apud MARTIALEM LXII. *lib.* I.
In quo narratur,
vnde Scriptores,
AD LICINIANVM.

Ve-

Verona docti syllabas amat Vatis,
Marone felix Mantua est.
Censetur Apona Liuio suo tellus,
Stellaque, nec Flacco minùs:
Apollodoro plaudit imbrifer Nilus:
Nasone Peligni sonant.
Duosque Senecas, vnicumque Lucanum,
Facunda loquitur Corduba:
Gaudent iocosæ Canio suo Gades,
Emerita Deciano meo.
Te, Liciniane, gloriabitur nostra,
Nec me tacebit Bilbilis.

EPIGRAMMA COMPOSITVM
Est apud eumdem MARTIALEM XVIII. *lib.* IV.
De puero, stillicidio iugulato.

Quà vicina pluit Vipsanis porta columnis,
Et madet assiduo lubricus imbre lapis,
In iugulum pueri, qui roscida templa subibat,
Decidit hiberno prægrauis vnda gelu.
Cumque peregisset miseri crudelia fata,
Tabuit in calido vulnere mucro tener.
Quid non sæua sibi voluit fortuna licere?
Aut vbi mors non est, si iugulatis aquæ?

Huius autem secundi generis *Epigrammata* ferè semper inuenies apud hunc argutissimum Poetam, verè Principem Epigrammatographorum; ea vbique in ipsius libris sese offerunt, & in hoc nostro Libello,

quem optimorum Vatum exemplis impleuimus: in his enim componendis optimorum ingenia Vatum elaborant; neque solùm, cum latinè scribunt, sed etiam Hetruscè: Quid enim aliud sunt breues quædam, argutęque Poeticę Compositiones, vulgò, *Sonetti*, *Madrigali*, *&c.* quàm huiusmodi Epigrammata? Quòd vt clarissimè innotescat, aliquot proprijs locis apponam, cum earum versione in linguam Latinam.

Ac meritò optimi poetę in huius generis Epigrāmatum compositione se exercent; hæc enim Epigrammata composita delectant, hæc laudantur; hæc digna sunt imitatione; nam quæ simplicia sunt, vt plurimum languent, frigent, ac prorsùs iacent, argutia, quadam quasi anima, destituta: quod cum aggrediuntur, non nisi res venustissimas, & lepidissimas, maximèque illustres, & egregias narrandas suscipiunt, easque eleganti in primis, concinna, variaque dicendi ratione persequuntur: vt patet, optimè factum à MARTIALE in superiori Epigrammate ad LICINIANVM, in quo, & elegantia, & concinnitas, & varietas, ex appositis verbis *Amat*, *felix*, *censetur*, *plaudit*, *sonant*, *facunda loquitur*, *gaudent*, [redacted] *gloriabitur*, *nec tacebit*.

Vide, quàm eleganti, concinnaque Narratione, politissimus Vates PETRVS ANGELIVS Bargæus agat, in sequenti Epigrammate;

De XIII. Italorum cum XIII. Gallis pugna, in Peucetijs ex prouocatione commissa.

Quis-

Quisquis es, egregijs animum si tangeris ausis,
Perlege magnorum maxima facta ducum.
Hic tres, atque decem forti concurrere campo
Ausonios Gallis altus adegit amor.
Certantes, vtros bello Mars claret, & vtros
Viribus, atque animis auctet, alatque magis.
Par numerus, paria arma, pares ætatibus; & quos
Pro patria pariter laude perisse iuuet.
Fortuna, & virtus litem generosa diremit;
Et quæ pars victrix debuit esse, fuit.
Hic strauere Itali iusto in certamine Gallos:
Hic dedit Italiæ Gallia victa manus.

Huius certaminis, & victoriæ extat quoque memoria Romæ, in nostra S. Pantaleonis Ecclesia in lapide Sepulchrali, à Bernardino Biscia V. I. D. posito Matri suæ Laodomiæ, filiæ vnius ex his tredecim Italis: initium enim Epitaphij tale est.

D. O. M.
LAODOMIAE. IOANNIS
BRACALONII. QVI. INTER
TREDECIM. ITALOS. CVM
TOTIDEM. GALLIS. CERTAVIT
ET. VICIT. FILIAE

Quod ego non sine magna difficultate, licèt Patris Laodomiæ nomen, cognomenque suppresserim, nullaque sim vsus argutia, Disticho sum complexus:

quod hoc Capite apponere congruens visum fuit, in quo etiam de simplici Epigrammate actum est, quod ex sola constat Narratione: En ipsum Distichon.

Gnatâ Itali, vnius ex tredecim, vicere duello
Qui Gallos totidem, hic Laodemia iacet.

Dixi: non sine magna difficultate complexus sum Disticho: de hoc, si Lector, ambigis, eiusdem Epitaphij verba, meo disticho occultato, cuipiam cum eadem Patris nominis, & cognominis exceptione, proponas, vt disticho comprehendat: isque tibi proculdubio, idem fatebitur, edoctus experientia.

Epigrammatum Materia, quæ sit: Quot sint genera, & quot Partes.

CAPVT II.

QVamuis autem EPIGRAMMATA breuia quędam Poematia sint, materiam tamen habent amplissimam, & cum oratore communem: Quamobrem benè Scaliger eorum Genera tot esse dixit, quot sunt Genera Causarum, tria videlicet.

Ipsis enim, vel accusamus, vel defendimus; quæ sunt Generis Iudicialis.

Vel suademus, vel dissuademus; quæ sunt Generis Deliberatiui.

Vel laudamus, vel vituperamus; quæ sunt Generis Demonstratiui.

Vnde non immeritò ob tam multiplicem, variamque

que materiam, omnibus Versuum generibus explicari ea posse tradidit idem Scaliger.

Partes verò EPIGRAMMATVM, idest, eorum, quæ composita sunt (Simplicia enim Narratione tantùm constant) duas esse, facilè colligimus ex verbis illis Scaligeri, supra allatis: *aut ex propositis aliquid deducens*, videlicet.

{ *Narrationem*,
{ *Argutiam*.

nam quicquid propositum est, lato quodam modo ad vnam *Narrationem* reuocamus, quòd ex propositis deducitur, *Argutiam* dicimus.

De quibus Partibus, ex quarum recta constitutione, optimum euadit EPIGRAMMA, diligentissimè agemus, ac locos aliquot, modosque insigniores ostendemus, quibus istæ Partes rite comparantur, subiectis quàmplurimis, tum antiquorum Poetarum, tum recentiorum exemplis; Quæ omnia cum absoluerimus, quæpiam etiam generatim de toto Epigrammate trademus; atque ita huic Operi modum imponemus.

De Narratione, prima Epigrammatis parte, eiusque Virtutibus, & Vitijs.

CAPVT III.

NArratio in Epigrammate *totum illud* dicitur, *quod anteponitur Argutiæ*. Quoniam verò (vt supra dictum est *cap.* 1) *Narratio* vera, vel ficta con-

ſtituitur, quid in vtraque animaduertendum, præſtandumque ſit, ſciat, neceſſe eſt, quicunque Epigrammata conſcripturus eſt.

Animaduertendum igitur, diligenti, accurataque opus eſſe declaratione, ſi fortè *Narratio* vera in re quapiam non clara, apertaque verſabitur; nihil autem, aut parum quidem explicationis afferendum, ſi, quod narrabitur, facillimè patebit: *Fictam* verò *Narrationem* de ijs rebus eſſe inſtituendam, quę ad aliquid verum, vel aliqua ex parte verum, alludant; vt ita, ſi non omnem, aliquam ſaltem veritatem ſub ipſius Narrationis fictæ velamine, latitare deprehendamus.

Præſtandum autem eſt in vtraque Narratione, vt inſint hæc duo.

Elocutio
Suauitas.

Elocutio erit in Narratione, ex Phraſibus Poeticis ritè delectis, nimirum, facilibus, claris, apertis; non nimis floridis, aut raris, ſed vſitatis; pręcipuè, ſi de rebus minùs ſerijs agetur. Si grauia graui ſtylo, minùs grauia minùs grauiter exponentur. Ad grauitatem autem Narrationis multùm conferunt Hexametra Carmina, ex frequentibus ſpondæis: Sunt enim iſta ſatis grauia: qualia ſunt, quæ ſequuntur, quibus Martialis inchoauit Epigrammata, quæ nunc notabuntur: tale enim eſt.

Carmen I. Epigr. IX. *lib.* I.

Quòd magni Thraſeæ, conſummatique Catonis,

Et

Et carmen I. Epigr. xci. *lib.* II.

Rerum certa salus, terrarum gloria, Cæsar.

Et carmen I. Epigr. xL. *lib.* IV.

Atria Pisonum stabant cum stemmate toto.

Et carmen I. Epigr. I. *lib.* IX.

Non te cælabis sublimi pectore vates.

Et carmen I. Epigr. L. *lib.* X.

Frangat Idumæas tristis victoria palmas.

Cuiusmodi carmine non solùm in principio sequentis Epigrammatis vsus fui, sed in toto Epigrãmate, in singulis enim ipsius carminibus Hexametris, binos tantùm Dactylos inuenies. Et profectò tali Spondæorum pedum grauitate procedere debebat Epigramma constituendum primo loco *libri* III. meorum *Epigrammaton Heroicorum*, in quo sermo

AD ALEXANDRVM VII. PONT. MAX.
De ipsius excelsitate
Gentilitio quoque stemmate designata.

Maxime ALEXANDER, totus cui subiacet Orbis,
Te quoque sublimem nobile stemma notat.
Ecce duplex nullis Quercus radicibus hærens
Fixa solo, virides explicat alta comas.
Ac potiùs summo, quàm terris, æthere Montes
Stare vides, quando non procul Astra nitent.
Sic tu spernis humum, celsisque attolleris actis:
Sic tua se pandit fama, nitescit honor.

Gra-

Grauiſsimum autem Hexametrum euadit, ſi voce ex duabus pedibus conſtante terminatur: quale eſt apud Martialem in Epigram. 1. in Amphitheat. Cæſ.

Omnis Cæſareo cedat labor Amphitheatro.

præſertim ſi illius vocis primus pes ſit ſpondæus, vt in ſequenti carmine eiuſdem 1. Epigrammatis.

Aere nec vacuo pendentia Mauſolea.

tale autem carmen, cuius quintus pes, ſpondæus eſt, ſpondaicum appellatur; In cuius quarta ſede dactylus omninò ſtatuendus eſt, ne, ſi ſpondæus ibi quoque ponatur, vt videtur in hoc verſu Lucretij.

An Cœlum nobis naturam introcorruptam,

& in hoc Catulli.

Nam tum Helenæ raptu primores Argiuorum

verſus potiùs proſaicus, quàm ſpondaicus eſſe videatur. Quod ſi huiuſmodi carmen etiam apud ipsũ Poetarum Principem, Lector ais, reperiri, non negabo: neque enim me latet: non tamen hortabor, vt in hoc eum imiteris; in longis enim compoſitionibus, quales ſunt Virgilianæ, quidpiam minùs viſitatum inſeri (raro tamen) ſine nota poteſt, quod in breui compoſitione, qualis eſt epigrammatica, poſitum, reprehenſione non careret.

Vt autem rebus grauibus exponendis frequentes ſpondæi multùm proſunt (vt etiam infrà patebit in Epigrammate Martialis de Veſtino, in cuius ſingulis Hexametris duo dumtaxat Dactyli inueniuntur) ita rebus lætis, minùſque ſerijs, frequentia Dactylorum;

de

de quibus infra.

Præterea Elocutio erit in Narratione, cum verba non ociosa, non superuacaneæ, non inepta fuerint, sed necessaria, propria, & accommodata; præsertim verò Epitheta, ne, malè ea adhibentes, ad carmina potiùs explenda (vt passim videre est apud vulgares Poetas) quàm ad aptam vocum declarationem, siue congruens ornamentum, ijs vsi fuisse videamur. Quæ quidem Epitheta ritè collocata, graue in primis, venustumque efficiunt Epigramma: quale est vel primum Martialis Epigramma in Amph. Cæsaris, quod vide loco IX *capite* sequenti, & hoc de VESTINO, quod est LXXIII. *lib* 4. apud eumdem Martialem, qui frequenter Epithetis delectatur, adeòque, vt persæpe duo versibus tum Hexametris, tum Pentametris attribuerit, vt videre etiam licet hoc ipso Epigrammate.

Cum grauis extremas Vestinus duceret horas,
Et iam per Stygias esset iturus aquas,
Vltima voluentes orabat pensa sorores,
Vt traherent parua stamina pulla mora;
Iam sibi defunctus, caris dum viuit amicis,
Mouerunt tetricas tam pia vota Deas.
Tum largas partitus opes, à luce recessit:
Seque mori posthac credidit ille senem.

Ex quo Epigrammate, hoc etiam, Lector, ediscas,

Epi-

Epigramma bellissimè procedere, cùm ita res exponuntur, vt carmina Hexametra, modò virgula, modò puncto, seu punctis, modò puncto cum virgula terminentur. Res autem ita expositæ, sunt magis faciles intellectu. Epigrammata verò, vt plurimum ex talibus composita Hexametris inuenies apud ipsum Martialem; rarò enim Hexametra non interpungit: Hexametra, dixi, nam Pentametra semper sensu aliquo concludenda sunt, vt si non pũcta, virgulam tamen admittãt. Quæ tamen Epitheta in fine carminum Hexametrorum minùs frequenter collocanda sunt. Quamobrem displicet mihi Iulij Cæsaris Scaligeri animaduersio in hoc carmen politissimi Claudiani.

Et diræ riget inclementia formæ,

maluisset enim, sua quadam ratione permotus, sic dici.

Et formæ riget inclementia diræ.

quæ mens illi, alioquin in iudicando sapientissimo, minimè quidem insedisset, si meminisset, Virgilium, quem semper defendit, & cui, *eius*, vt ait, *diuinitatem, perinde, atque fastigium quouis humano ingenio altius admiratus*, aras statuit, cecinisse *lib. Georg.* III.

Et diræ rapit inclementia mortis.

ad cuius loci imitationem, quis non videat Claudianum incubuisse?

In fine autem carminum Pentametrorum, nunquã, vel rarò admodum, Epitheta constituenda, tumque non sine peculiari iudicio; ferè enim semper, non sine

fine nota, ac reprehensione, Pentametra Epithetis cō cluduntur, vt etiam Participijs, Aduerbijs, & Pronomine, Is, cuius præsertim quarto casu, siue singularis numeri, siue pluralis, definit Pentametrum nimis abiectè: ideóque eo casu duo tantùm Pentametra conclusit Martialis: ipse autem ab ipsius vsu me semper abstinui.

Suauitas erit in Narratione, si dulcibus, & iucundis verbis agetur de rebus, quæ per se lætę sunt, suaq natura animos oblectant, vt sunt virentes arbores, horti floridi, effluentes aquæ, riuuli placido pede labentes, egregij artificij fontes, tabellæ mira arte depictæ, & id genus alia: Dulcia autem verba sunt, & iucunda, quæ fiunt per diminutionem: vt ocellus, Tulliola, & ea, in quibus, litteræ, e, i, l, pluries sunt, ex quibus mira suauitas, præsertim, si rarum adsit, r, quod asperitatem parit: Quæ verba multis Poetarū locis ostendo *lib.* II. *De Arte Rhetorica*, *cap.* XXV. vbi agitur *de Suauitate*.

Si carmen, neque asperos, neque hiulcos admiserit litterarum concursus, præsertim prope finem: si vitauerit Monosyllaba in principio cum Ecthlipsi, vel Synalœpha: si neque claudicauerit, pede aliquo perperam posito nulla habita ratione iuncturæ, quæ omnia Suauitati maximè aduersantur, vt videtur in his carminibus Catulli, atque infrà patebit in carminibus Ioannis Ouueni.

Tu satis id duxsti, tantum tibi gaudium in omni.
Tu quod promisti mihi, quod mentita, inimica es.

Ipse

Ipse valere opto, & tetrum hunc deponere morbũ.
Non iam illud quæro, contra vt me diligat illa.
Vt iam nec bene velle queam tibi, si optima fias.
Quare iam te cur amplius excrucies?
Aut facere, hæc à te dictaque, factaque sunt.
Ne amplius à misero dona beata petas.

Verùm hiatus, quoad fieri potest, vitandus in Pentametro, nempè in vltimis pedibus, non tamen in cæsuris, in quibus monosyllabon; nam rarò fit non inconcinnè.

At sanè non sine mirabili quodam artificio, vt mihi quidem videtur, hiatum ponit Propertius in illo versu, qui est in *Eleg.* IV. *lib.* III.

Ad vulgi plausus sæpè resistere equos.

Dum enim equos, ait resistere, facit, vt vel ipsum carmen resistat, hiatus causa difficilè procedens. Hãc Propertij sodalis sui artem percepit Ouidius, namq. ei, vt ipsemet canit *lib.* IV. *Trist. Eleg.* 10.

Sæpè suos solitus recitare Propertius ignes.

vnde illius memor carminis, cecinit, *Eleg.* II. *lib.* eiusdem.

Quadrijugos cernes sæpè resistere equos.

Suauitas præterea erit in *Narratione* ex frequentia pedum Dactylorum; præsertim si nulla versibus insit Sinalœpha, & Ecthlipsis, ipsique Dactyli, in Hexametris subinde à iunctura liberi per se fluant, sede videlicet prima, quarta, & quinta, vt multis in Epigrammatis videtur apud Martialem, cuius duo tantùm hoc loco afferam, quorum primum est I. *lib.* IV-

De

De Natali DOMITIANI Imperatoris.

Cæsaris alma dies, & luce sacratior illa,
Conscia Dictæum, qua tulit Ida Iouem
Longa precor, Pylioque veni numerosior æuo,
Semper & hoc vultu, vel meliore nite.
Hic colat Albano Tritonida cultus in auro,
Perque manus tantas plurima quercus eat:
Hic colat ingenti redeuntia secula lustro,
Et quæ Romuleus sacra Terentus habet.
Magna quidem, Superi, petimus, sed debita terris:
Pro tanto quæ sunt improba vota Deo?

Alterum est, III. *lib.* VI.

De eiusdem DOMITIANI Filio.

Nascere Dardanio promissum nomen Iulo,
Vera Deûm Soboles; nascere magne Puer.
Cui Pater æternas post secula tradat habenas,
Quique regas orbem cum seniore senex.
Ipsa tibi niueo trahet aurea pollice fila,
Et totam Phryxi Iulia nebit ouem.

Dactyli autem Hexametrum carmen suauissimum efficiunt, si vel tres collocantur, vel quatuor, vel quinque, vt cernitur in iisdem allatis Epigrammatis; Et sanè Martialis versibus tot Dactylis affluentibus, nimirum tribus, & quatuor persæpè inchoans Epigrammata

grammata dulcissimum illis initium impertitur, rarò enim per versus ex quinque Dactylis inchoat, raròq. factum id à me, Lector, reperies, imò rarisimè, quamuis Epigr: 1. *lib.* 1. mearum MVSARVM ANCONITANARVM, primumque secundi ab huiusmodi carmine initium duxisse videris; Sic enim incipit Epigr. 1. *lib.* 1.

Me lege, quisquis amas: placet hæc mea lectio Amanti.

atque ita Epigr. 1. *libri* 11.

Hic, vbi læta super, petit astra Columba Obelisco.

Carmen autem Hexametrum, in quo tres Dactyli, quorum singulos consequitur Spondæus, vel vltimo loco Trochæus, vt bellissimè ordine procedit, ita suauisimum est: vnde ab hoc carmine sępe Martiais Epigrammata suauisimè incipiunt: vt inter alia, Epigr. cxvii. *lib.* 1. de Antulla.

Hoc nemus æterno cinerum sacrauit honore.

Et Epigr. LXI. *lib.* II. in Maledicum,

Cum tibi vernarent dubia lanugine malæ.

Et Epigr. XXVII. *lib.* IV. ad Augustum.

Sæpe meos laudare soles, Auguste, libellos;

Et Epigr. VIII. *lib.* VIII, ad Ianum.

Principium des, Iane, licet velocibus annis.

Et Epigr. LI. *lib.* eiusdem ad Cæsarem Domitianum.

Quanta Gigantæi memoratur mensa triumphi.

Et Epigr. LIX. *lib.* IX. ad Nympham.

Nympha sacri regina lacus, cui grata Sabinus.

Huiusmodi carmine non rarò me quoque Epigrammata

grammata inchoasse video; vt Epigr. De Cruce Christi. Lib. I. Sacrorum.

In tumido, ceu cymba mari, spumantibus vndis.

& Epigr. ad S. Petrum Nolasco. *lib. eod.*

Ambrosio Hybl.eas volucres sedisse labellis.

Et Epigramma ad stultam Iuuentutem, *lib.* II. Moralium.

Ne tibi florenti placeas ætate, Iuuentus.

Et Epigr. De quadam Meretrice &c. *lib.* eod.

Dum speculo flauos capitis miratur honores.

Et Epigr. ad Franciscum Magnum. *lib.* III. Heroicorum.

Magnus es, ac Magnū celebris te Patria spectans.

Et Epigr. ad Obesum. *lib.* IV. Iucundorum.

Sole calent, ignique calent, & corpora motu.

Sed, vt ingenuè fatear, de hoc pedum ordine, cum componerem, nihil prorsus cogitaui. Quod ego tribuo meæ assiduæ optimorum Vatum lectioni, in primisque Martialis: optimorum enim Vatum lectioni assuescenti, vel non cogitanti, carmina, pedibus bello ordine constitutis, suauissima oriuntur.

Atque etiam Hexametrum dulcissimum est, ac satis gratè influit in aures, cum vltimum ipsius pedem præcedit Dactylus, cuius initium à monosyllabo: quale est apud Martialem in Epigr. XXII. lib. I.

Sed tam s.eua pius miracula non tulit hostis.

Et in Epigrammate XXX. *lib.* V.

Si non derides, si verum, lux mea, narras.

Et in Epigr. LVII. *lib.* VIII.

C Ossa

Ossa licèt quondam defuncti non legat hæres,

siue etiam, cum Hexametrum habet finem, voci in medio carmine, vel propè medium cõstitutæ similiter desinentem, quod Leoninum appellatur, semipriscis probatum, recentioribus ineptum, non tamen mihi, si parcè tamen adhibeatur, vel tantùm in principio Epigrammatis: quod etiam Martiali placuisse video: tale enim apud eum est carmen primum Epigrammatis LXXVII. *lib.* I. ad Flaccum.

O mihi curarum pretium non vile mearum.

Et carmen primum Epigr. XV. *lib.* V. ad Cæsarem Domitianum.

Quinctus nostrorum liber est, Auguste, iocorum.

Et carmen primum Epigr. LXXVII. *lib.* VIII. ad Liberum.

Liber amicorum dulcissima cura tuorum.

Multum quoque Suauitatis accedet ad Narrationem, si versus Pentametri interdũ verbo aliquo concludentur, ex tribus, vel pluribus syllabis constante; interdũ, dixi, huiusmodi enim exitus continuatione nimis mollis redditur Narratio; quod vitium in compositionibus Catulli; qui nimia hac sermonis mollitie, & lenitate, Poetria mihi potiùs videtur esse, quàm Poeta, idest, fœmina potiùs, quàm vir.

Carmina autem ita desinentia, rebus mœstis sunt in primis accommodata.

Duobus primis Pentametris ita desinentibus vide quàm mœstum sit hoc initium Decastichi Catulli ad fratris tumulum.

Multas per gentes, & multa per æquora vectus,
Aduenio has miseras, Frater, ad inferias,
Vt te postremo donarem munere mortis,
Et mutum nequicquam alloquerer cinerem.

Et quam mœstè desinat suauissimum hoc Martialis carmen, in Epigr. LXXXV. *lib*-VI. quo flet mortem RVFI.

Et resonet tota planctus in Aemilia.

Suauissimum quidem carmen, non solùm ex vltima dictione, de qua egimus, sed quòd etiam in ipso litteræ suauissimæ, e, i, l, non semel sunt, asperumq. r, vix locum habet.

Illud autem Suauitatem, gratiamque Pentametro demit, cum id ita constituitur, vt cæsura fiat non in vltima syllaba vocis, vel si fiat, fiat coniuncta cum sequenti dictione plurium syllabarum. Ita verò nonnulli ex Veteribus carmen pangere consueuerũt; inter quos Catullus, cuius carmina, quæ sequuntur.

Mi misero, eripuist omnia nostra bona.
Troia, virùm, & virtutum omnium acerba cinis.
Si vera est Persarum impia relligio.
Quam modò, qui me vnũ, atq. vnicũ amicũ habuit.

Sed fortasse in hoc vltimo carmine, non sine iudicio, & artificio, huiusmodi cæsura, qua dictio coniungitur cum sequenti dictione, admissa est à Poeta, cum amicitiæ coniunctionem significaret; vt eadem scilicet antecedentis, & subsequentis vocis coniunctione, quæ cæsurà fit, ipsam amicitiæ coniunctionem notaret.

Ipſe etiam in ſequenti Pentametro, quo Chriſtum puriſsima eius Mater ſic affatur,

Brachia da collo, atque oſcula iunge genis.

ſimili ratione cæſuram eamdem admiſi, vt nimirum oſculorum impreſsionem ſic etiam exhiberem.

Et in hoc altero,

Fauſta beans mors curſum omnia dona dedit.

nolui, non ſine arte, vt vltima vocis ſyllaba ſiſteret per cæſuram, ne mora videlicet fieret curſui, ſed vt in curſu daretur excurſus.

Neque ſua peculiari vacat arte cęſura in ſequentibus quinque Pentametris, quæ inter mea Epigrammata, in libris Muſarum Anconitanarum, vnà cum duobus ſuperioribus leguntur:

I. *Igne aqua ſic mirè exſurgit, & ignis aqua.*
II. *Per valida ad Cælum, atque ardua facta feror.*
III. *Ex te mellifera exire videntur apes.*
IV. *Abſcidit, linguam abſcindere non potuit.*
V. *Eſſe dolum: ludo interuenit arte dolus.*

Cum enim in Pentametro primo, dicatur aqua exſurgere, ipſum carmen exſurgit, cæſura in ſequentem vocem aſſurgente.

Secundum autem Pentametrum, dum ad Cœlum obtinendum labor arduus ſignificatur, non ſine arte, cæſura tali aſperum,& ſequenti ſynalœpha, duriuſculum effectum eſt.

In tertiò, cæſura illa non in fine vocis conſiſtente, ſed ad ſequentem ſe extendente, ipſe apium exitus, qui ſignificatur, exhibetur.

In quarto, dum à M. Antonio, linguam abſcindi non potuiſſe narratur, bene arte factum eſt, vt ipſa lingua per cæſuram non abſciſſa quodãmodo videatur, cum cæſura fiat non loco conſueto, ſed coniuncta cum verbo ſequenti.

Poſtremò, in quincto Pentametro, dum dicitur,

Ludo interuenit arte dolus, nonne bellè eadem cæſura admiſſa fuit, qua finis vocis antecedentis, coniungitur cum initio ſequentis? Sic enim etiam ipſe doli interuentus cum ludo connotatur.

In hac tertia Libri huius reſcriptione inter plurima, quæ addidi, ſunt allata quinque Pentametra, quorum cæſuræ artem patefeci, vt os occluderem cuidam malè obijcienti Librorum Ariſtarcho (tali enim nomine, nomine proprio ſuppreſſo, ſe ſubſcripſit in epiſtola, quam ad me miſit) qui quibuſdam erroribus typographicis exceptis, nihil in meis Muſis Anconitanis notauit, quod nõ ſtatim refelli poſsit: quæ enim obiecit (ea autem ferè omnia verſantur in quantitate ſyllabarum) falſa eſſe cognoſcuntur, optimorum Vatum auctoritate, vſuque, qui plura docet, & regulis, quæ traduntur in Proſodia, quas iſte Ariſtarchus ſi calleret omnes, ſe ſe à ſcribendo certè abſtinuiſſet.

Suauitati illud etiam contrarium eſt, cum finis Pentametri, habentis vocem vnius ſyllabæ tantùm in ſecunda cæſura, deſinit ſine ſynalœpha, vel Ecthlipſi, vt videtur in hoc carmine, quo Martialis concludit Epigram. LXIX. *lib.* XII.

Roma mihi: redeo, ſi vigilatur & hic.

Si enim Synalœpha, vel Ecthlipsis interuenit, suauitate carmen non caret, vt hoc, quod est apud eũdem in conclusione Epigr. XIII. *lib.* in Amphith. Cæsaris, siue Spectaculorum.

Quàque soluta parens, quàque perempta fera est.

Dixi: Pentametri, habentis vocem vnius syllabæ, in secunda tantùm cæsura: si enim vox quoque vnius syllabæ erit in prima cæsura, non erit insuaue, imò auribus gratissimum, etsi in fine synalœpha caruerit, vel Ecthlipsi. Tale est Pentametrum apud eumdem in conclusione Epigr. XXX. *lib.* I.

Si dici tua vis, hæc eme, ne mea sint.

Et Pentametrum, quo idem claudit Epigr. LXIII. *lib.* V.

Emi hortos; plus est: instrue tu; minus est.

Suauius tamen est Pentametrum, & venustius, si habens in medio, & in fine vocem vnius syllabæ, alterutro, vel vtroque loco cæsuram admittit cum synalœpha, vel Ecthlipsi, præsertim si ea vox eadem sit, vt patet in sequentibus eiusdem carminibus, quibus vtitur in conclusionibus Epigrammatum, quæ nunc notabuntur.

In Conclusione Epigram. L. *lib.* IX.

Hæc toga iam non est Patheniana, mea est.

In Conclusione Epigramm. III. *lib.* XI.

Nil mihi vobiscum est; iste liber meus est.

In conclusione Epigramm XXXIV. *lib.* VIII.

Quod sine te factum est, hoc magis archetypum est.

Obseruaui, maluisse non rarò Martialem, verbum,

est,

est, in prima cæsura cum synalœpha, collocare, quàm admittere cæsuram, sine illa figura, ipso verbo, *est*, præposito: eo enim modo carmen gratiùs resonat; vnde in Epigr. vlt. in Amph. Cæs. maluit dicere:

Illa grauis palma est, quam minor hostis habet,

quàm, *Palma est illa grauis, quam minor hostis habet*,
Et in Epigr. XVI. *lib.* I.

Sera nimis vita est crastina, viue hodie.

quàm, *Vita est sera nimis crastina; viue hodie*.
Et in Epigr. XV. *lib.* VI.

Funeribus facta est nunc preciosa suis.

quàm, *Facta est funeribus nunc preciosa suis*.

Et in Epigr. L. *lib.* XII. idem verbum, *est*, maluit, etiam sine figura, eo medio lòco ponere, quàm anteponere.

Nec somno locus est: quàm benè non habitas!

potuisset enim sic dicere:

Nec locus est somno: quàm bene non habitas!

at suauius sensit esse carmen, *est*, posito eo loco, vbi illa cęsura.

Idem mihi sensus est: Proinde Distichon quoddam sic potiùs conclusi, licèt cum synalœpha.

Hic populis facta est aurea ad astra via.

quàm sic, vt quidam amicus meus maluisset:

Hic facta est populis aurea ad astra via.

Nec sua deest Penrametro suauitas; & gratia, si in eius initio à monosyllabo Dactylus incipit, sequunturque alia monosyllaba: quale est apud Martialem in conclusione Epigr. VIII. *lib.* II.

Hæc mala sunt: sed tu non meliora facis.

& apud eumdem in conclusione Epigr. XVIII. *lib.* IV.

Aut vbi mors non est, si iugulatis aquæ?

Hìc verò notandum est, crebra monosyllaba in Pentametris, atque his in Epigrammatum conclusione positis, meliùs vsurpari, ibique esse gratiora, vt patet allatis Martialis carminibus, omnibus in conclusione collocatis. Namque in Hexametris rara plerumque constituenda sunt Monosyllaba: quorum tamen finis cum vno, vel duplici Monosyllabo, non sine gratia fluit, præcipuè, si punctum nullum, aut virgulam nullam admittit: vt patet in hoc Virgilij Epitaphio,

Mantua me genuit: Calabri rapuere, tenet nunc
Parthenope: cecini pascua, rura, duces.

Vnico etiam Hexametra Monosyllabo exeũt apud Martialem sequentia duo, pluribus enim parco. Carmen in Epigr. XXIX. in Amph. Cæs.

Missio sæpè viris, magno clamore petita est.

Carmen in Epigr. LXXXV. *lib.* XI.

Vnus de cunctis animalibus hircus habet cor.

Duplici autem Monosyllabo, quæ sequuntur. Apud eumdem in Epigr. III. *lib.* V.

Sors mea, quàm fratris melior, cui tam propè fas est
Cernere, tam longè quem colit ille Deum,

Et in Epigr. XIII. *lib.* V.

Sed toto legor Orbe frequens. & dicitur: hic est.

Et in Epigr. LXVII. *lib.* VIII.

Horas quinque puer nondùm tibi nunciat, & tu

Iam conuiua mihi, Cæciliane, venis,

Et in Epigr. XXI. *lib.* IX.

Felix, quæ tantis sonuit vagitibus, & quæ
Vidit reptantes, sustinuitq. manus.

Et in Epigr. X. *lib.* X.

Sæpiùs assurgam recitanti carmina? tu stas.

Et in Epigr. XXXI. *lib.* eiusdem.

Exclamare libet: non est hoc, improbe, non est
Piscis; homo est: hominem, Calliodore, voras.

Notandum prætereà, suauissimum esse, & harmonicum quodammodo carmen, in quo, positis pluribus Monosyllabis, ita pedes constituuntur, vt ipsum carmen potiùs belle saltare, quàm incedere videatur: vt in his tribus Martialis, suprà etiam positis, videtur.

Si dici tua vis, hæc eme, ne mea sint.
Emi hortos; plus est: instrue tu; minus est.
Nil mihi vobiscum est; iste liber meus est.

& in hoc Disticho, quo idem Martialis finem imponit Epigrammati XII. *lib.* V.

Hoc ego, tuq. sumus; sed quod sum, non potes esse;
Tu, quod es, è populo quilibet esse potest.

& in hoc Disticho meo.

Munde, quid es? mare sum: quid homo es? piscis: Meretrix, quid?
Quæ capio piscem hunc, rete ego fœmina sum.

Dixi: bellè saltare, non autem, claudicare: claudicat verò carmen, præsertim, in quo plura monosyllaba, nisi recta iunctura obseruetur: qua recta iunctura

ctura quæ carent carmina, inepta prorsus, inconcinna sunt, & insuauia, qualia sunt, quæ iam supra attulimus, Catulli, & quæ mox afferemus Ioannis Ouueni, qui, modò argutè concluderet, congruentem sonum, debitumque carminis excursum sæpe negligens, nulla habita ratione rectæ iuncturæ, multis positis monosyllabis, inepta prorsùs carmina, & abiecta nimis effecit: ex quorum numero sunt sequentia; quæ ideò à me afferuntur, vt eorum vitia omninò deuitentur.

Vnum hoc est, quod tu non obliuisceris vnquam.
Nil in te, præter vocem, vitale habet Echo.
Quanta tibi nùnc sit frons dicere non potes: ergo,
Si felix est, qui, quæ vult, habet omnia, quare.
Quæ legis hìc sunt curta Epigrammata, sunt quoque pauca.
Ingeniosus, at imprudens, est absque cibo sal.
Tam potabile si foret aurum, optabile quam sit,
Non vitiamur ab his temporibus, sed in his.
Ingeniosior es quò, Line, peior eò es.
Præter eum num quì sunt ibi Causidici?
Sat tibi, si quod non sunt videantur, habent.

Quibus carminibus, quid inconcinnius? quid insuauiùs? quid vitiosiùs? quibus plura, inepta, & claudicantia afferre potuissem; sed hæc tantùm hoc loco attuli, in quo de vocibus monosyllabis actum fuit: in ipsis enim frequentia monosyllaba reperiuntur.

At, inquiet fortasse quispiam, Ouuenus imitatus est Catul-

Catullum: video; sed non bene: Catulli enim carmina sunt minùs inconcinna, minùs aspera. Sed do bene imitatum fuisse; quid verò hoc? secutus est vestigia Vatis, in quo, vt inquit Iulius Cæsar Scaliger, *lib.6.Poet.cap.7.multa languida, quorum miseret, multa coacta, quorum piget*, vt peiora prætermittam, quæ de ipso idem Scaliger scripta reliquit: qui meritò quidem Martialem (ipsius tamen improbatis obscænis compositionibus) honorificè non semel nominat, eius versus candidos, numerosos, plenos, denique optimos affirmans; vt proinde M. Antonio Mureto, cuius iudicium cæteroquin grauissimum est, secus de Martiale sentienti, non ego assentiar vnà cum doctissimis Viris Adriano Turnebo, & Iusto Lipsio, quorum vtrique, iniquum ipsius de Martiale iudicium prorsùs displicet, improbaturque.

Atque hæc de *Narratione* prima Epigrãmatis parte, eiusque virtutibus, & vitijs dicta sint.

Idcircò autem potissimùm ostendimus, quanam ratione Hexametris, & Pentametris *Suauitas* comparetur, quia ex ipsis vt plurimùm Epigrammata componuntur.

Si quis tamen aliquid versibus omnibus commune de *Suauitate* desideret, hoc vnum edocemus, vt optimorum Vatum lectioni, in primisq. perpoliti, numerosique Martialis, assuescens, auribus vtatur, *quarum*, vt ait Cicero, *iudicium est superbissimum*; quæ sicuti optimè sentiunt, quid sit asperum, & fragosum, ita quoque, quid lene sit, ac suaue præclarè dijudicant.

Nunc

Nunc quibusnam *Locis*, & *Modis* ipsa *Narratio* in Epigrammate comparetur, aperiamus.

De Locis, & Modis aliquot, quibus Narratio in Epigrammate comparatur.

CAPVT IV.

EX multis *Locis, Narrationem* in Epigrammate deduci, varijsque *Modis* comparari, multis Epigrammatographorum legendis libellis animaduerti, ac potissimùm ex his decem,

Nempè
- I. *Repetitione*,
- II. *Similitudine*,
- III. *Comparatione*,
- IV. *Contraposito*,
- V. *Parodia*,
- VI. *Hyperbole*,
- VII. *Allegoria*,
- VIII. *Aenigmate*,
- IX. *Congerie*,
- X. *Descriptione*,

Quæ loca nunc multorum Poetarum exemplis illustrabuntur, vt, ipsis propositis, faciliùs Iuuenes *Narrationis* ritè conficiẽdæ rationem addiscant, quod etiam præstabo reliquis capitibus, in quibus de *Argutia*, vt ijdem Iuuenes, argutorum exemplorum

copia

copia, faciliùs euadant arguti. Mea etiam Epigrāmata subinde inseram (vt iam supra feci) maximè enim consentaneum videtur esse, vt, qui præcepta tradit, proprijs etiā exēplis dilucidet id, quod docet.

LOCVS I.

De Narratione ex Repetitione.

OBseruaui, ex *Repetitione* Narrationem in Epigrammate multifariam deduci, videlicet

Ex
- *Repetitione principij carminis in principio omnium carminum.*
- *Repetitione principij Hexametri in principio omnium Hexametrorum.*
- *Repetitione eadem, cum Repetitione etiā eiusdē principij in fine omnium Pentametrorum.*
- *Repetitione diuersi finis Hexametri in principio omnium Hexametrorum.*
- *Repetitione eiusdem finis Hexametri, ac posteà diuersi, in fine Hexametrorum.*
- *Repetitione principij Pentametri in principio Pentametrorum.*
- *Repetitione finis Pentametri in fine Pentametrorum.*
- *Repetitione diuersi finis Pentametri in principio Hexametrorum.*
- *Repetitione totius Pentametri.*
- *Repetitione vnius vocis, vel plurium, in diuersis carminum locis.*

Nar-

Narratio ex Repetitione
Principij carminis in principio omnium carminum,

est apud MARTIALEM in Epigr. xxv. *lib. v.*
De HERMETE.

Hermes Martia seculi voluptas,
Hermes omnibus eruditus armis.
Hermes, & Gladiator, & Magister,
Hermes turba sui, tremorque ludi,
Hermes; quem timet Aelius, sed vnum,
Hermes, cui cadit Aduolans, sed vni,
Hermes vincere; sed ferire doctus,
Hermes suppostititius sibi ipsi,
Hermes diuitiæ locariorum,
Hermes cura, laborque ludiarum,
Hermes belligera superbus hasta;
Hermes æquoreo minax tridente,
Hermes casside languida timendus,
Hermes gloria Martis vniuersi,
Hermes omnia solus, & ter vnus.

Narratio ex Repetitione
Principij Hexametri in principio omnium
Hexametrorum;

Apud MARTIALEM in Epigr. XL. *lib.* I.
Ad DECIANVM.

Si quis erit raros inter numerandus amicos,
Quales prisca fides, famaque nouit auos:

Si

Si quis Cecropiæ madidus, Latiæque Mineruæ
Artibus, & vera simplicitate bonus.
Si quis erit recti custos, imitator honesti,
Et nihil arcano qui roget ore Deos.
Si quis erit magnæ subnixus robore mentis,
Dispeream, si non hic Decianus erit.

Sic etiam procedit hoc meum Epigramma

De Amatore rerum terrenarum.

Ad SIMONEM à S. BARTHOLOMAEO.
nostræ Religionis Paup. Matris Dei,
Scholarum Piarum Assistentem
Generalem.

O quàm stultus Amans, Mundano agitatus amore:
Gaudia persequitur, quæ fugitiua volant.
O quàm stultus Amans, fugientibus anxius vmbris!
Huic amor est stabili non in honore, Simon,
O quàm stultus Amans, ima, infima, vilia quærens!
Hunc terram Cælo præposuisse iuuat.

Narratio ex Repetitione eadem,
cum Repetitione etiam eiusdem principij in fine
omnium Pentametrorum,

Apud MARTIALEM in Epigr. xcix. *lib.* ix.
Ad IVLIVM.

Rum-

Rumpitur inuidia quidam, chariſſime Iuli,
Quòd me Roma legit, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, quòd turba ſemper in omni
Monſtramur digito; rumpitur inuidia:
Rumpitur inuidia, tribuit quòd Cæſar vterque
Ius mihi natorum, rumpitur inuidia;
Rũpitur inuidia, quòd rus mihi dulce ſub vrbe eſt,
Paruaque in Vrbe domus, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, quòd ſum iucundus amicis,
Quòd conuiua frequens, rumpitur inuidia.
Rumpitur inuidia, quòd amamur, quòdq. probamur,
Rumpatur, quiſquis rumpitur inuidia.

Et apud inſignem Vatem EMMANVELEM THESAVRVM, in Epigr.

De S. IGNATIO ANTIOCHENO
incenſo charitatis ardore.

Ignis erat, dabat ore rogos, dabat ore fauillas:
Frigora depulerat mentibus, ignis erat.
Ignis erat, quamuis liquidis equitaret in vndis,
Demerſuſq. freto creſceret, ignis erat.
Ignis erat; fugit obiectum Leo territus ignem,
Quem tetigiſſe negat dentibus, ignis erat,
Ignis erat, tandemq feras accendit in ignem:
Puluere in exiguo deſijt, ignis erat.

Et

Et apud OCTAVIVM TRONSARELLVM, in Epigr. cuius lemma,

Omnia caduca.

Occidit omne decus; Lacedæmonis Arce palestræ
Fractæ in se recubant; occidit omne decus.
Occidit omne decus; stabili iacuere sepulcro
Ogygiæ Turres; occidit omne decus.
Occidit omne decus; summo Rhodos aurea Phœbo
Obruitur dumis; occidit omne decus.
Occidit omne decus; claræ viguere Mycenæ,
At nunc caligant; occidit omne decus.

Eadem *Repetitio* est in hoc meo Epigram. in ea verba S. PAVLI.

Viuo autem, iam non ego; viuit verò in me Christus.

Viuo ego, non ego iam: mors est mihi viuere terris;
Vita mihi est Christus: viuo ego, non ego iam.
Viuo ego, non ego iam: sum Paulus; Saulus at olim:
Non sum, qui fueram. viuo ego, non ego iam.
Viuo ego, non ego iàm: vita hæc, haud vita perennē
Optanti vitam: viuo ego, non ego iam.
Viuo ego, non ego iam: nam quæ mihi vita retento
Mortali vita? viuo ego, non ego iam.

Apud eumdem MARTIALEM in Epigram. XCIX. *lib.* VII. eadem est *Repetitio* principij Hexametri in principio aliorum Hexametrorum, sed in Pentame-

tris est iuxta finem; in fine autem diuersa est.

AD PONTICVM.

Pontice, per reges discurris, & omnia lustras:
Magna quidem sequeris, Pontice, magnus homo es.
Pontice, si qua facis, sine teste facis, sine turba:
Non adhibes multos; Pontice, cautus homo es.
Pontice, te celebrem formâ natura creauit:
Dignus eras Helenâ; Pontice, pulcher homo es.
Pontice, voce tua posses adamanta mouere:
Vox tua dulce sonat; Pontice, dulcis homo es.
Pontice, sic alios, sic te quoque decipit error:
Vis, dicam verum? Pontice, nullus homo es.

Narratio ex Repetitione diuersi finis Hexametri in principio omnium Hexametrorum.

Est apud AVSONIVM GALLVM, cum vocibus monosyllabis.

Res hominum fragiles alit, & regit, & perimit fors.
Fors dubia, æternùmq labans, quam blanda fouet spes,
Spes nullo finita æuo, cui terminus est mors,
Mors auida, inferna mergit caligine quam nox,
Nox obitura vicem, remeauerit aurea quum lux,
Lux dono concessa Deûm, cui præuius est Sol,
Sol, cui nec furto Veneris latet armipotens Mars,
Mars nullo de patre satus, quem Thressa colit gens,
Gens infrena virûm, quibus in scelus omne ruit fas.

Fas

Fas hominem mactare sacris ferus iste loci mos.
Mos ferus audacis populi, quem nulla tenet lex,
Lex, naturali quam condidit imperio ius,
Ius genitum pietate hominum, ius certa Dei mens,
Mens, quæ cælesti sensu rigat emeritum cor.
Cor vegetum mundi instar habens, animæ vigor, ac vis.
Vis tamen hic nulla est: verùm est iocus, & nihili res.

Sentis, Lector, quàm placidè influant in aures superiora carmina, licèt cum vocibus monosyllabis? præsertim vltimum, quamuis in eo plurima sint monosyllaba? oritur id nimirum ex apta pedum constitutione, & iunctura. Obserua igitur, & imitare, ne ipsis abutens, ridiculus sis: atque ea lege, quæ de monosyllabis scripsimus Capite superiore.

Narratio ex Repetitione
eiusdem finis Hexametri, ac posteà diuersi
in fine Hexametrorum.

Apud MARTIALEM in Epigr. IX. *lib.* VII.
IN OLVM.

Alteredtur Oros, spoliat Linus: Ole, quid ad te,
De cute quid faciat ille, vel ille sua?
Centenis ludit Matho millibus: Ole, quid ad te?
Non tu propterea, sed Matho pauper erit.
In lucem cœnat Sertorius: Ole, quid ad te?
Cum liceat tota stertere nocte tibi?

Septingenta Tito debet Lupus: Ole, quid ad te?
Assem ne dederis, credideris uè Lupo.
Illud dissimulas, ad te, quod pertinet, Ole,
Quodque magis curæ conuenit esse tuæ.
Pro togula debes: hoc ad te pertinet, Ole:
Quadrantem nemo iam tibi credet: & hoc.
Vxor praua tibi est: hoc ad te pertinet, Ole:
Poscit iam dotem filia grandis: & hoc.
Dicere quindecies poteram, Quid pertinet ad te.
Sed, quid agas, ad me pertinet, Ole, nihil.

Narratio ex Repetitione principij Pentametri in principio Pentametrorum.

Apud MARTIALEM in Epigr. XXIII. *lib.* IX.
AD PASTOREM.

Credis ob hoc, me, Pastor, opes fortasse rogare,
Propter quod vulgus, crassaque turba rogat:
Vt setina meos consumat gleba ligones,
Et sonet innumera compede Tuscus ager.
Vt Mauri Libycis centum stent dentibus orbes,
Et crepet in nostris aurea lamna toris:
Nec labris nisi magna meis crystalla terantur,
Et faciant nigras nostra falerna niues:
Vt canusinatus nostro Syrus assere sudet,
Et mea sit culto sella cliente frequens:
Vt lutulenta linat Tyrias mihi mula lacernas,
Et Massyleum virga gubernet equum.

Est

Est nihil ex istis: Superos, ac Sidera testor.
Ergo quid? vt donem, Pastor, & ædificem.

Narratio ex Repetitione
finis Pentrametri in fine Pentametrorum.

Apud MARTIALEM in Epigr. XVIII. *lib.* II.
IN MAXIMVM.

Capto tuam, pudet, heu, sed capto Maxime, cœnam:
Tu captas aliam: iam sumus ergo pares.
Mane salutatum venio, tu diceris isse
Ante salutatum: iam sumus ergo pares.
Sum comes ipse tuus, tumidique anteambulo regis;
Tu comes alterius: iam sumus ergo pares.
Esse sat est seruum: iam nolo vicarius esse:
Qui rex est, regem, Maxime, non habeat.

Hac etiam *Repetitione* vsus est LAVRENTIVS à S. XYSTO, Capharoniensis, nostræ Religionis, in Epigr. in hæc verba: *Vale, ò valde decora.*

Inclyta progenies antiquo è germine Regum
Orta, decus Patrum, Virgo decora, vale.
Gloria Virginei cœtus, honor vnicus Orbis,
Cœlituum splendor, Virgo decora, vale.
Virgo vale, nullo prorsus maculata reatu,
Moribus Angelicis, Virgo decora, vale.
Iustitiæ speculum, veræ probitatis imago,

Normaque virtutum, Virgo decora, vale.
Altera lux mundi, pariens Aurora supernum
Iustitiæ Solem, Virgo decora, vale.

Hæc eadem *Repetitio* cernitur in hoc meo Epigrammate; quæ *Repetitio* constat ex his duobus vocabulis ROMA PETRI, à me per purum *Anagramma* textis, ex litteris sequentis vocabuli, IMPERATOR.

De nece D. PETRI Apostoli
AD NERONEM IMP.

Non tua; Roma Petri, Nero barbare, quem cruce mactas.
Hostis tu Romæ: non tua; Roma Petri.
Hostis tu Romæ, Pater hic: pia dogmata pandens
Hanc genuit Cœlo. non tua; Roma Petri.
Quid tibi nex Petri prodest, Nero? clamat honoris
Ecce tui nomen nunc quoque: Roma Petri.

Et in hoc altero *Epigr.* ad PETRVM ab ANNVNCIATIONE Brixiensem, meum olim Præceptorem.
De maxima hominis stoliditate.

Quid non in terris homini dat nuncia mortis?
Exclamant passim cuncta: memento mori.
Templa operosa iacent: fortissima quæque procumbunt.
Rudera & exclamant ipsa: memento mori.

Ipsi etiam laceri ornatus, demus ipsa dehiscens,
Quo datur, exclamant ore: memento mori.
Sulcati vultus, febres validæque, malorum
Plurima & exclamat turba: memento mori.
Vsque manus, quibus est sita littera mortis, aperta
Omnibus exclamant, Petre: memento mori.
Atque horis vita resonant dum concaua lapsis
Altiùs exclamant æra: memento mori.
Et tibi, nate, parens; sponsus tibi, mortis agoni
Proximus exclamat, Sponsa: memento mori.
Maiorique minor fata vltima nunciat æger,
Parque pari: exclamant cuncta: memento mori.
Sic tamen exclament homini licèt omnia, trunco,
Vel saxo assimilis, percipit ille nihil.

Narratio ex Repetitione
diuersi finis Pentametri
In principio Hexametrorum.

Pulcherrima est hæc *Repetitio* apud egregium vatem. OCTAVIVM BOLDONIVM ex Cler. Reg. S. Pauli, posteà Episcopum, in sequenti Ep.

De D. ALEXIO fugiente.

Euphemianus pater queritur.

Flete meos casus, nati deflete parentes.
Incassum viuo: spes abiere meæ.

Spes abiere meæ: crescunt, mærorque, dolorque:
Quid mihi, me miserum, quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait: iam tollite fata parentem:
Lux fugit infelix: spes mea sola fugit.
Spes mea sola fugit. Patrem cur linquis, Alexi?
Dent mihi fata citam, te fugiente, fugam.

Narratio ex Repetitione
totius Pentametri.

Apud MARTIALEM in Epigram. XCI.
lib. VII.
IN BACCHARAM.

Si quid opus fuerit, scis me non esse rogandum,
Bis nobis dicis, Bacchara, terque dic.
Appellat rigida tristis me voce Secundus;
Audis, sed nescis, Bacchara, quid sit opus.
Pensio te coram petitur, clarèque, palamque:
Audis, sed nescis, Bacchara, quid sit opus.
Esse queror, gelidasque mihi, tristesque lacernas:
Audis, sed nescis, Bacchara, quid sit opus.
Hoc opus est, subito fias vt sidere mutus,
Dicere ne possis, Bacchara, quid sit opus.

Narratio

Narratio ex Repetitione.
vnius vocis, vel plurium in diuersis carminum locis.

Apud MARTIALEM in Epigr. Lxxx. *lib.* I.
AD ATTALVM

Semper agis caussas, & res agis, Attale, semper:
Est, non est, quod agas, Attale, semper agis.
Si res, & caussæ desunt, agis, Attale, mulas.
Attale, ne quod agas desit, agas animam.

In quo Epigrammate, licèt breuissimo, ter positũ aduerbium, *semper*, septies verbum, *ago*, bis, nomina, *caussæ*, & *res*; quater nomen, *Attalus*, bis verbum, *sum*. in ipso quoque iteratur coniunctio, &, & nomen, *quod*, & verbum *desum*. Quorum omnium repetitione venustissimum euasit Epigramma.

Et apud eumdem in Epigr. VII. *lib.* II.
In eumdem ATTALVM.

Declamas bellè: caussas agis, Attale, bellè;
Historias, bellas, carmina bella facis.
Componis bellè mimos, Epigrammata bellè:
Bellus grammaticus, bellus es Astrologus.
Et bellè cantas, & saltas, Attale, bellè;
Bellus es arte lyræ, bellus es arte pilæ.
Nil bene cum facias, facis attamen omnia bellè.
Vis, dicam, quid sis? magnus es ardelio.

Et

Et apud me in Epigr.
in laudem CLEMENTIS IX. Pont. Max.

Qui factis clemens, nunc est quoque nomine Clemens:
Quàm bene Clementis], quàm bene nomen habet.
Clementem semper clementia facta probarunt:
Clementis nomen, cui pia facta, decet.

Et in duobus quoque meis sequentibus.
Amans est amens.

Cum sit Amans amens, Amentem dicito Amantem.
Aptiùs Amentis voce notatur Amans.

Opto, & poto.

Opto parit poto, praeat si littera: poto
Opto parit, pariter littera si praeat.
Sic quoque praeposito generosi munere Bacchi
Optans, & potans, potat, & optat adhuc.

LOCVS II.

Narratio ex Similitudine

Apud MARTIALEM in Epigr. LIV. *lib.* 1.
AD FIDENTINVM.

Vna est in nostris tua, Fidentine, libellis,
Pagina, sed certa domini signata figura;

Quæ

Quæ tua traducit manifesto carmina furto.
Sic interpositus vitio contaminat uncto
Vrbica Lingonicus Tyrianthina bardocucullus:
Sic Aretinæ violant crystallina testæ;
Sic niger, in ripis errat cum forte Caystri
Inter Ledæos ridetur coruus olores:
Sic, vbi multisona feruet sacer Atthide lucus,
Improba Cecropias effundit pica querelas.
Iudice non opus est nostris, nec vindice libris:
Stat contra, dicitque tibi tua pagina: fur es.

Et apud eumdem in Epigr. LXXIII. *lib. eiusd.*
Ad eumdem FIDENTINVM.

Nostris versibus esse te poetam,
Fidentine, putas, cupisque credi?
Sic dentata sibi videtur Ægle,
Emptis ossibus, Indicoque cornu:
Sic, quæ nigrior est cadente moro,
Cerussata sibi placet Lycoris.
Hac & tu ratione, qua Poeta es,
Caluus cum fueris, eris comatus.

Et apud GVILIELMVM BLANCVM Albiensem I.C. in Epigr. De Roma.

Vnus vt est Phœnix, longo post tempore vita
Qui rapido incensus solis ab igne perit.
Et cinere è proprio sese ipse reseminat ales

At-

Atque illi è tumulo vita renata redit;
Vnica sic Roma est, longos quæ firma per annos
Incensa hostili sæpius igne fuit.
Illa, sed è proprijs fuit instaurata ruinis,
Atque è ruderibus post reparata fuit.

Eadem vsus est *similitudine* IANVS CASPERIVS GEVARTIVS, Antuerpiensis in Epigr.
In honorem FRANCISCI SVVERTII Antuerpiensis, monumentorum, ac inscriptionum editoris.

Fama est, è proprio Phœnicem surgere busto,
Atque iterum nasci parturiente rogo.
Sic quoquè dum tumulos, venerandaq. busta recenset
Suuertius, & medijs eripit è tenebris,
Nominis æterna victurus laude, parauit
Immortale sibi, perpetuumq. decus.
Vosq. nouum meritò Phœnicem hunc dicite Belgæ,
Cui venit è tumulis non moriturus honos.

Et apud elegantissimum, & venustissimum Vatem AVRELIVM VRSIVM, in Epigrammate
In obitum IO. BAPTISTAE MAINI.

Quid te, Maine puer, toto Sol vidit in Orbe
Pulchrius? ah, quid nunc tristius orbe videt?
Talis eras, roseo qualis Venus aurea nimbo
Prodit, & Eoo mane reuecta dies.

Aut

Aut vbi virgineus ridet pudor, aut vbi vernant
Candida purpureo lilia tincta croco.
Arrisit mirata decus Cytherea: sed, eheu,
Quàm breue! nunc optat, te moriente, mori.

Et apud IO. BATISTAM BARGIOCCHVM, Societatis Iesu, in Epigrammate, in quo Sedens ad ripas fluminis, vitam suam illi similem esse dicit.

O tibi quàm similis vitrei sum fluminis vnda!
Tu resonas lento murmure; at ipse gemo.
Sæpiùs elato superas tu gurgite ripas;
Sæpè mihi lacrymis ora, sinusq. tument.
Lucida lympha tibi summa est, cœnosa, sed ima:
Et mea si rident ora, cor vsque gemit.
Tu mutos pisces limoso claudis in alueo:
Sed tacitas curas & mea corda fouent.
In gelido muscosa sinu tu saxa recondis:
Mille meum pectus saxa doloris habet.
Ceu tu decliui semper petis æquora cursu:
Ad mare lethæum sic mea vita fugit.
Te recipit gremio pontus sine fine fluentem:
Me tandem excipiet terra benigna sinu.

Et apud me in Epigrammate
De Cruce Christi.

In tumido ceu cymba mari, spumantibus vndis,
Quas fera ventorum flamina ad astra ferunt,

Remis

Remis frangit aquas, pelagique pericula ridens;
Optati portus littora fida petit;
Sic homo, cymba velut, tumido mundi æquore, Cæli,
Cum cruce, ceu remis, littora tutus adit.

Et in hoc altero ad meum olim Auditorem FRANCISCVM DE AGRATIS, ex Ordine Fratrum Prædicatorum,

De hominibus, non virtutes spectantibus, sed vitia solùm intuentibus, & exprobrantibus.

Fulgentes radios, nitidissima lumina fundit
Phœbus, & immodico cuncta nitore beat,
Quot tamen, ò Francisce, oculos attollere cernis?
Tam pulchram speciem cernere rarus amat.
Denigrat eclipsis quòd si caligine Phœbum,
Quisque oculos centum, ceu vigil Argus, habet.
Sic laudant rari virtutum luce nitentem;
Si quo nigrescat crimine, quisque notat.

Delectant valdè superiora Epigrammata per *Similitudinem*; sed magis delectaut ea, ac magis ingeniosa sunt, in quibus *verba verbis ex similitudine conferuntur*; cuius generis est Epigramma TITI STROZAE;

AD ANTONIVM.

Accipe inauditi formam maris, & mea quali
Cymba fit, Antoni, structa magisterio:

Vi-

Vnda hic sunt lacrymæ, venti suspiria, remi
Vota, error velum, mens malè sana ratis,
Spes temo, curæ comites, constantia amoris.
Est malus, dolor est anchora, nauita amor.
Adde, quòd est portus reliquis maribus: mare nostrum
Non tantùm portu, sed statione caret.

Et Distichon IOANNIS OVVENI, quo describitur Sagittarius cæleſtis.

Certa sagitta fides, neruus tibi spes, amor arcus;
Sitque tibi Cœlum meta, scopusque Deus.

Huc refertur Epigramma, quod ingeniosè composuit Discipulus olim meus IOSEPH. à CONCEPTIONE B. V. Romanus ex nostra Religione,

De B. VIRGINIS Assumptione.

In illa Salomonis verba: Facta est quasi nauis.

I, Virgo, i Nauis: tandem solatia portus
Excipe: vade; Polo pace fruare tua.
Oceanus tumeat; mundus, bacchentur Auerni
Æolides; latret Scylla, Charybdis hiet.
Tu tibi Nauis ades: vigilat nauclerus in hostes
Cor: regit alma fides temo, rudensque preces.
Remige pro valido cordis suspiria certant,
Vrna Polus tutum nautica monstrat iter.
Malus amor, mens vela, secat constantia rostrum,
Anchora spes animat, votaque remus agunt.

Acce-

Accelerant cursum venti firmata voluntas,
Ac patiens animus saxa retundit aquis.
Puppis eat victrix; superi dent sertaque Naui,
Instabiles quoniam firma retundit aquas.
Annuit Omnipotens. Cœlestes attigit oras:
Sic Naui placidus portus Olympus adest.

Huc referuntur etiam mea duo, quæ sequuntur Epigrammata.

In Insigne Academiæ Variorum Romanæ,
In progressum studiosæ Iuuentutis à me erectæ,
in quo Iris:

Sole, & Nube oritur, quæ stemmate cernitur Iris:
Sole Deum, Mariam noscere Nube potes.
Iris es, ò Iuuenis, Sole hoc, hac nube colores
Mille trahens Sophiæ: tu, velut Iris ades.
Felix: ficta tibi non Musa, aut fictus Apollo
Carmina dat: Maria est Musa, & Apollo Deus.

Ad mœstos quosdam Librarios
triremis pœna mulctatos, quòd vetita scripserint.

Improba vos meritò tradit scriptura triremi:
Nunc meritò pœnas improba dextra luit.
Ferte tamen læti: vobis, calamusque, liquorque:
Fit calamus, remus: fit liquor, humor aquæ.
Charta, mare est amplum: metus absit: scribite tuti;
Exagitata legi non sinet vnda notas.

LOCVS

LOCVS III.

Narratio ex Comparatione.

Apud MARTIALEM in Epigr. VII. *lib.* I.
De Leone Cæsaris.

Aethereas Aquila puerum portante per auras,
Illæsum timidis vnguibus hæsit onus.
Nunc sua Cæsareos exorat præda Leones,
Tutus & ingenti ludit in ore lepus,
Quæ maiora putas miracula? Summus vtrique
Auctor adest: hæc sunt Cæsaris, illa Iouis.

Idem MARTIALIS in Epigr. LXXIX. *lib.* X. vtitur *Narratione* per *Comparationem*, sed ridiculam, & ineptam, vt illudat OTACILIO.

DE TORQVATO, & OTACILIO.

Ad lapidem Torquatus habet prætoria quartum:
Ad quartum breue rus emit Otacilius.
Torquatus nitidas vario de marmore thermas
Extruxit: cucumam fecit Otacilius.
Disposuit Daphnona suo Torquatus in agro:
Castaneas centum seuit Otacilius;
Consul Torquatus: vici fuit ille Magister,
Nec minor in tanto visus honore sibi.
Grandis vt exiguam bos ranam ruperat olim,
Sic, puto, Torquatus rumpet Otacilium.

Narratio per Comparationem

Eſt etiam apud politiſsimum Vatem HIPPOLYTVM CAPILVPVM Epiſcopum Fanenſem.

In Epitaphio FERRANDI Gonzagæ.

Mantua Virgilij claro ſe nomine iactat,
Ferrandique ſimul laude ſuperba ſui eſt.
Illi fronde ſua deuinxit tempora Phœbus,
Huic cinxit proprio Mars ferus enſe latus.
Ille animi morbos cythara procul ire coegit,
Inque fugam curas, carminis arte, dedit.
Hic dextra hoſtiles diſiecit ſæpè phalanges,
Atque noua belli reppulit arte Duces.

Et in Epigrammate, quod ego in laudem

SOCIETATIS IESV

compoſui cauſa ſubſequentis Anagrammatis, à me deducti ex duabus his vocibus,

SOCIETAS IESV.
Anagramma purum.
CEV IOSIAS EST.

IOSIAS autem reſonat, Ignis DOMINI.

Paulum Ioſiæ, Præſul bene comparat, aureo
Largitor ſummus cui dedit ore loqui.

Igne

Igne sacro hic ardens, indignas diruit aras,
Et statuit vero debita vota Deo.
Compressitque malos mores, rectosque reduxit;
Sic quoque Tarsites feruidus igne Dei.
Iosiæ ac similis, quem sacro Ignatius igne
Inflammat, dici nobilis Ordo potest.
Hoc igne incensus, quæ non mala depulit Orbe?
Quæ bona non Orbi cœlica restituit?
Iosiæ similis, semper cælestibus ardet
Flammis, vt Domini gloria maior ouet:
Ignatj, ceu Iosias est *nobilis Ordo:*
Igne sacro flagrans, ignis hic est Domini.

Et *in* hoc quoque meo Epigrammate,
ad COSMVM à IESV MARIA, Panormitanum,
nostræ Religionis Præpositum Generalem IV.
IOANNI à IESV MARIA, Segouiensi,
Præposito Generali II.
Persimilem facie, statura, charactere, moribus,
& probitate.

Præpositi os nostri Generalis, Cosme, secundi,
Et grauis, & placidus tu satis, ore, refers.
Nec tantùm facies; statura, idemq. character
Illi persimilem te quoque, Cosme facit.
Quodq. illustre magis, magis & memorabile, eũdem
Moribus assimilas, ac pietate senem.
Vna ætate minor, differs: septena peregit
Lustra bis ille, tibi lustra peracta decem.

Cosme, tamen quisquis tua plurima facta recẽſet,
Longæuum pariter te putat eſſe ſenem.

LOCVS IV.

Narratio ex Contrapoſito.

Contrapoſitum, Græcè, *Antitheton*, eſt, cum contraria ſuperioribus opponuntur, vel quaſi contraria: Hoc autem tum in verbis eſt, tum in Sententijs, vt ſequentibus patebit exemplis.

Per *Contrapoſitum* procedit
Apud MARTIALEM Epigr. xLvII. *lib.* xII.
in habentem varios mores.

Difficilis, facilis, iucundus, acèrbus es idem:
Nec tecum poſſum viuere, nec ſine te.

Et apud PICTORIVM Epigramma
DE CHRISTO CRVCIFIXO.

Me lege, quiſquis ades, ſi qua eſt tibi cura ſalutis;
Si tua diuinus pectora tangit amor.
Ecce Cruci affixum, quo cuncta mouente mouentur;
Cuius cuncta bibunt fontibus, ecce ſitit.
Qui fabricat brutis, auibuſque ſedilia, pendens,
Nil, ſua quo ceruix ſuſtineatur, habet.
Eſt nudus largitor opum; ſpecioſior aſtris
Liuet; & eſt iuſtus victima pro ſcelere.

Qui

Qui dat sceptra, gerit de sentibus, ecce, coronam:
Latrones inter gloria summa probro est:
Quique refrigerium est, ipse est solaminis expers;
Et vitæ dominus mortuus ipse iacet.
Hæc dixisse velim; sed tu memor esto, tot, atque
Tanta, tua caussa sustinuisse Deum.

Ac de eodem CHRISTO Cruci affixo Epigramma meum, in quo homo ad eum conuersus sic loquitur.

Cui tua summa, Deus, pietas non laude perennet?
Totus amor, Deus, es, Deus, es clementia totus;
Nonne ego dignus eram cædis, qui crimine multo
Te læsi insontem, immerita qui cæde peremi?
Tu tamen, ora licèt vexarim felle, & aceto
Impius; extendi quamquam atrox brachia, palmas
Affigens, clauisque pedes in stipite fixi,
Atque oculos tandem obtexi lethalibus vmbris;
Tu tamen (ô pietas! video, agnoscoque, proboque)
Occlusis oculis meliùs me respicis, atque
Affixis pedibus, properas velociùs ad me,
Meque mage adstringis, tibi dum mage brachia passa,
Languidaque ora gerens, ardentiùs oscula iungis.

Vide quoque de CHRISTO CRVCIFIXO præclarum Epigramma THOMAE PORCACII, quod affero *CAP.* VI. *LOCO* IX. *Ex Enumeratione Nominum præpositorum.*

Venusta est etiam ex hoc loco deducta *Narratio* à IOVIANO PONTANO, à quo sic loquens inducitur homo mendicus iam tumulatus.

Nulla mihi viuo domus, at nunc certa sepulto est:
Vitaq. paupertas, mors mihi diuitiæ.
Vita mihi exilium, requies at certa sepulcrum.
Nudus eram viuus, mortuus ipse tegor.

Et à CAROLO BOVIO Soc. Iesu, qui sic loquentem induxit S. IGNATIVM LOYOLAM, cælestibus perfusum delicijs, dum sacra Palæstinæ loca perlustraret.

O mihi amara nimis, nimiùm quoque dulcis Idume,
Quæ tristi è Domini funere mella liquas.
Mella sed hæc mortem dura hac in morte propinant;
Inde fruens patior, & patiendo fruor:
Dulcedo fit amara mihi, fit dulcis amaror,
Et mihi amaror amans vt sit amarus amo.
Sed mihi amara iubes, Iesu, hæc dulcescere: amoris
Factus enim dulci est syncope amaror amor.

Ex Contraposito procedit quoque hoc meum Epigramma

Ad

Ad ſtultam Iuuentutem.
pulchritudinis, cultuſque corporis amantem,
non animæ.

Heu, nimis infelix, iuueniſq. inſane, decorem,
Cui tantùm vili corpore ineſſe placet.
Quid iuuat ornata, nitidaq. incedere veſte?
Quiduè iuuat formæ quærere munditiem?
Quid iuuat & nimio ſtudio componere crines?
Spargere quid Tyrio corpus odore iuuat?
Ecce tuæ eſt animæ, pulchræ virtutis amictus
Nullus, mundities nulla, nec vllus odor.
Nuda, lutoſa iacet, ſcelerumq. immunda Mephitim
Exhalat, fœdam tu tamen eſſe ſinis.
Quid querar hic vltra? mundus tibi calceus vt ſit
Curas, cura animæ non tamen vlla tuæ.
Infelix iterum nimis, inſanuſque vocandus:
En tibi præfertur calceus vſque animæ.

Si huius generis alia, Lector, exempla deſideras, vide infra, Loco VIII. vbi agitur de *Aenigmate*, quod ex *Contrario* eſt maximè ingenioſum.

LOCVS V.

Narratio ex Parodia.

Hæc vox Græca, *Parodia*, à Latinis dicitur *Imitatio*; eaque fit, cum alicuius Poetæ breue aliquod di-

ctum, vel integra compositio, in diuersum sensum, aut etiam contrarium, paucis paululùm immutatis, ingeniosè transfertur.

Exemplum breuis dicti per *Parodiam* immutati, est apud MARTIALEM in Epigrammate infra posito Cap. v. inter Epigrammata ex *Contrario* conclusa: nam carmen hoc OVIDII (vt ipse putàt) ponitq. in illius Epigram. initio.

Ride, si sapis, ò puella, ride

ita conuersum in conclusione constituit.

Plora, si sapis, ò puella, plora.

Iucundissima sunt Disticha, per *Parodiam* inuersa, quæ in sua *Metametrica* ponit Præsul mei amantissimus, IOANNES CARAMVEL, qui sapientissimus Senex, Poeticis interdum compositionibus, grauioribus studijs defessus leuare se solet; quorum hoc vnum clausum inuerso solùm verbo sequentis carminis OVIDII.

Res est solliciti plena timoris amor.

Parodia.

Naufragium subeant alij, te vina reposcunt:
Res est solliciti plena timoris aqua.

Sed vsitatior est *Parodia*, mihique magis arridet, quę procedit tota per se, nullis alijs præpositis, aut postpositis carminibus; qualis est in sequentibus distichis, quæ ibidem leguntur.

EN-

ENNIVS.

Vnus homo nobis cunctando restituit rem:
Non ponebat enim rumores ante salutem.

Parodia.

Vnus homo nobis potando destituit rem:
Non ponebat enim rumores ante salutes.

OVIDIVS.

Omnia si pereant, famam seruare memento,
Qua semel amissa, postea nudus eris.

Parodia.

Omnia si pereant, vinum seruare memento;
Quo semel effuso, postea siccus eris.

Idem OVIDIVS.

Dum fueris felix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Parodia.

Copia dum fuerit vini, numerabis amicos:
Si non sit vini copia, solus eris.

Talis

Talis est etiam *Parodia* HENRICI STEPHANI ad ſequentes verſus CATVLLI.

De morte Paſſeris.

Lugete, ô Veneres, Cupidineſque,
Et quantum eſt hominum venuſtiorum:
Paſſer mortuus eſt meæ puellæ,
Quem plus illa oculis ſuis amabat.
Nam mellitus erat, ſuamque norat
Ipſam tam bene, quàm puella matrem:
Nec ſe ſe à gremio illius mouebat,
Sed circumſiliens modò hùc, modò illùc,
Ad ſolam Dominam vſque pippiebat.
Qui nunc it per iter tenebricoſum,
Illùc, vnde negant redire quemquam.
At vobis malè ſit, malæ tenebræ
Orci, quæ omnia bellà deuoratis;
Tam bellum mihi Paſſerem abſtuliſtis.
O factum malè, ô miſelle Paſſer:
Tua nunc opèra, meæ Puellæ,
Flendo turgiduli rubent ocelli.

Parodia

HENRICI STEPHANI.

De morte ebrioſiſsimi Iuuenis.

Lugete, ô calices, cupedineſque,
Et quantum eſt hominum bibaciorum:

Veſter

Vester mortuus est sodalis ille,
Quem plus quisque oculis suis amabat.
Nam Rex vester erat, suumque norat
Bacchum tam bene, quàm puella matrem:
Nec se se à Bromio suo mouebat,
Sed circumspiciens, modò hùc, modò illùc,
Ad sola illius arma gestiebat.
Qui nunc it per iter siticulosum,
Illùc, vina negant vbi videri.
At vobis bene sit, bonæ tenebræ
Orci, quæ hæc citò monstra deuoratis.
Tam fœdum barathrum meri abstulistis.
O factum bene, ò bonæ tenebræ:
Vestra nunc opera improbo biboni
Vini pernicie haud rubent ocelli.

Ac talis est *Parodia* IO. ALOYSII CERCHIARII, ad MARTIALIS Epigram. IV. *lib.* I. quo sic affatur Librum suum.

Argiletanas mauis habitare tabernas:
Cum tibi, parue liber, scrinia nostra vacent.
Nescis, heu, nescis dominæ fastidia Romæ:
Crede mihi, nimiùm Martia turba sapit.
Maiores nusquam ronchi: iuuenesque, senesque,
Et pueri nasum Rhinocerotis habent.
Audieris cum grande Sophos; dum basia captas,
Ibis ab excusso missus in astra sago.
Sed tu, ne toties domini patiare lituras,
Neue notet lusus tristis arundo tuos,

Aetherias, incaute, cupis volitare per auras:
I, fuge; sed poteras tutior esse domi.

Hoc Epigramma CERCHIARIVS per *Parodiam* ita vertit, Patrem cum Filio Prodigo sic loquentem inducens.

Immundas, fili, mauis habitare tabernas,
Cum tibi, cum seruis atria nostra vacent.
Nescis, heu, nescis peregrinæ incommoda vitæ;
Crede mihi, nimiùm membra fatigat iter.
Cum varias tandem mundi percurreris oras,
Solus, lassus, inops, patria tecta petes.
Sed tu, ne toties vocem patiare monentis,
Neuè notet lusus virga paterna tuos,
Longinquas, incaute, cupis volitare per vrbes:
I, fuge, sed poteras tutior esse domi.

Per *Parodiam* etiam, IOSEPH à IESV MARIA nostræ Religionis, Lucensis, meus quondam Discipulus, cuius mihi in carmine gratia, & acumen non parum arridet, iuuenis maximæ expectationis, hoc MARTIALIS Epigram. VIII. *lib.* in Amph. Cæs.

DE DAEDALO.

Dædale, Lucano cum sic lacereris ab vrso,
Quàm cuperes pennas nunc habuisse tuas.

Sic

Sic bellè inuertit ad ICARVM.

Icare, cæruleis cum ſic rapiaris ab vndis,
Quàm cuperes pennas non habuiſſe tuas.

Ipſe non ſemel vſus fui *Parodia*, vt in Epigrammate ſubſequenti, quo reſpondi ad hoc IANI NICII ERYTHRAEI Epigr.

Tollere ſublimem quid me conaris ad aſtra,
Quem fama exiguum, ſerpere cernis humi?
At dedit ipſe quidem tibi carminis auctor Apollo
Inclyta Magnorum pangere facta virûm.
Grandia ſume igitur, paruis, leuibuſq. relictis:
Illa tuas vires, ingeniumque decent,

Ita enim ipſum conuerti, eius verbis maximè inhærens.

Tollere ſublimem quid te non coner ad aſtra,
Qui, fama eximius, ſerpere ſpernis humi?
Nam dedit ipſe tibi Romani Tullius author
Eloquij, mirè promere facta virûm.
Grandem fama igitur te tollere ad aſtra relinquam?
Iſta tuas vires, ingeniumque decent.

LOCVS VI.

Narratio ex Hyperbole.

Apud MARTIALEM in Epigram. VI. *lib.*XI. in laudem NERVAE TRAIANI.

Tanta tibi est recti reuerentia, Cæsar, & æqui,
Quanta Numæ fuerat; sed Numa pauper erat.
Ardua res hæc est, opibus non tradere mores,
Et cum tot Cræsos viceris, esse Numam
Si redeant veteres, ingentia nomina, patres,
Elysium liceat, si vacuare nemus;
Te volet inuictus pro libertate Camillus,
Aurum Fabricius te tribuente volet.
Te duce gaudebit Brutus: tibi Sylla cruentus
Imperium tradet, cum positurus erit.
Et te priuato cum Cæsare Magnus amabit;
Donabit totas & tibi Crassus opes.
Ipse quoque infernis reuocatus Ditis ab vndis,
Si Cato reddatur, Cæsarianus erit.

Vt verò in superiori Epigr. MARTIALIS excedit in augendo, ita in Epigr. XIX. *lib.* eiusdem excedit in minuendo: in quo etiam excessu versatur *Hyperbole*.

En ipsum Epigramma.

IN

IN LVPVM.

Donaſti, Lupe, rus ſub Vrbe nobis;
Sed rus eſt mihi maius in feneſtra.
Rus hoc dicere, rus potes reuocare?
In quo ruta facit nemus Dianæ,
Argutæ tegit ala quod cicadæ,
Quod formica die comedit vno,
Clauſæ cui folium roſæ corona eſt.
In quo non magis inuenitur herba,
Quam coſti folium, piperue crudum:
In quo nec cucumis iacere rectus,
Nec ſerpens habitare tota poſſit.
Erucam malè paſcit hortus vnam;
Conſumpto moritur culex ſalicto;
Et talpa eſt mihi foſſor, atque arator;
Non boletus hiare, non mariſcæ
Ridere, aut violæ patere poſſunt.
Fines mus populatur, & colono
Tamquam ſus Calydonius timetur,
Et ſublata volantis vngue Procnes
In nido ſeges eſt hirundinino.
Vix implet cochleam peracta meſſis,
Et muſtum nuce condimus picata.
Errasti, Lupe, littera ſed vna;
Nam quo tempore prædium dediſti,
Mallem, tu mihi prandium dediſſes.

Vtriuſ-

Vtriusque etiam Excessus exemplum inueni inter Epigrammata M. ANTONII MVRETI, sic enim hic per *Hyperbolen* augendo, agit

De POMPILII naso.

Pompilio est nasus, cubitos tres longus, & vnum
Latus, & hunc murus cingit vtrinque triplex.
Adsunt & turres, Bacchus quas condidit ipse,
Et minio tinctis vsque rubere dedit.
Huic etiam naso vis admiranda tributa est,
Nam calices siccos illius vmbra facit.
Imò etiam longè distans si senserit vsquam,
Vt magnes ferrum, sic trahit iste merum.
Nuper etiam in mensa sitiens, potare paratus;
Pompilius clausas astitit ante fores.
Mira canam, sed vera; merum mihi forte paratum,
Attraxit naso protinus ille suo.

Per *Hyperbolen* autem diminuendo, ita loquitur

In PAVLI nasum.

Exiguum si quis nasum vidisse laborat,
Paulum adeat, Paulo si modò nasus inest.
Non etenim est nasus, sed pars centesima nasi,
Et quo quis viso dicere possit: vbi est?
Talis inest nasus muscis, sed & his quoque maior,
Et meliùs nasi nomine dignus inest.

Quàm

Quàm quæ per radios volitant corpuscula Solis ;
Maiorem nasum vix, puto, Paulus habet .

De naso quoque est *Narratio per Hyperbolen* apud HIERONYMVM ALEANDRVM venustissimum Vatem in sequenti Epigram.

De DIPHILI naso .

Non Diphilus nasum, Diphilum sed ferre videtur
Nasus , nam naso est additus ipse suo .
Cumque iter aggreditur , iam millia multa peregit
Nasus,vix Diphilus traxit ab Vrbe pedem .
Fit nasus mons , cum Diphilus iacet ore supino .
Impositumque Ossæ Pelion astra timent .
Vt terras adeas, quid opus , Cyllenie , pennis ?
Pro scalis posthac hic tibi nasus erit .

Hyperbolica quoque *Narratio* est in Epigram. IOANNIS SECVNDI

De Nano .

Ausus formicæ Nanus conscendere tergum ,
Credebat domito se se Elephante vehi .
At verò, vt cursu fertur nimis illa superbo ,
Infelix media præcipitatur humo .
Calcatusque miser : Quid rides, inuide, casum
Dixit , communem cum Phaetonte mihi ?

Et in Epigr. IACOBI ROGERII,
In Iuuenem gibbosum, & ad carmen natum.

Nemo putet veterum figmenta poemata Vatum,
Veridico Clarij prompta sed ore Dei.
Nemo neget gelidæ subiectum Pelion Ossæ,
Montibus aggressos, terrigenasq. Iouem.
Nemo Atlanteis suffultum viribus axem;
Lasso humero, Alciden supposuisse suum.
Hic iuuenis, quem non frustra natura creauit
Gibbum, humèris musas, ac Helicona gerit.

Præclarum Hyperbolici Epigrammatis exemplum est apud MAPHAEVM BARBERINVM (qui postea, VRBANVS VIII.) non tantùm summa Dignitate clarissimum, sed etiam Poesios præstantia celeberrimum.

Statua *Niobes* in Hortis Mediceis.

Bis septem Niobe natis, orbataq. charo
Coniuge sum, ducto facta rigore lapis.
Ecce tamen spiro; nec enim de marmore finxit
Mè faber, at vitæ reddidit arte noua.
Lumina nō fundunt lacrymas, non marmoris hic est
Candor; hebent tristi pallida membra metu:
Omnis inèst sensus, nec linguæ deficit vsus:
Sed taceo; timeo nam mage cauta, loqui.

Su-

Superioris Epigrammatis conclusio, in qua linguæ fit mentio, reuocauit mihi in memoriam sex mea Disticha de *Effigie sine lingua*, patefacto ore sic ad viuum expressa, vt loqui sanè velle videretur, quorum tria, vt magis Hyperbolicè composita, hoc loco ponam.

I. *Viua est Effigies: patefacto expressa fuisset*
Si quoque lingua ori, iam foret illa loquax.

II. *Viua est Effigies (nec enim dat viuere lingua)*
In causa est pictor, si nequit illa loqui.

III. *Viua est Effigies: ab aperto emitteret ore*
Verba quoq. at linguā non habet: adde; dabit.

Dabit verba,, ideſt, *loquetur*, quod eſt hyperbolicum; at argutior fortaſsè erit concluſio, ſi ambiguum hoc, *dabit verba*, accipietur, pro, *decipiet*, neque enim loquetur, cum ſit picta. Quod cap.6. noto, loco 11.

Nobiliſsimum quoque *Hyperbolicæ Narrationis* exēplum eſt, HIERONYMI PRAETI hetruſcum Epigramma (breues enim poeticæ compoſitiones hetruſcæ, vulgo, *Sonetti, Madrigali &c.* cum conſtent ex *Narratione*, & *Argutia*, Epigrammata quædam ſunt, vt ſupra notaui Cap. 1.) *De Equo curſore velociſſimo*: Ipſum ego, hetruſcè compoſitum, priùs afferam, ſubdamque deinde in latinam linguam conuerſum; vt alia alijs locis, vt eodem Cap.1. pollicitus fui.

Figlio de l'Aura, emolator de' venti;
Curſor veloce, e volator ſenz'ale,
Di cui vola più tardo alato ſtrale,
Volan per l'aria i fulmini più lenti.
Lo tuo corſo à mirar corron le genti,
Mà per ſeguir tuo corſo occhio non vale;
Non corre il Cielo alle tue piante eguale;
Men veloce il penſier muouon le menti.
Tuona il nitrito; e la ferrata zampa
Sparge delle fauille i lampi intorno,
E pur ſelce non tocca, orma non ſtampa.
Te brama il Sol per lo ſuo carro adòrno;
Mà trahendo del dì l'ardente lampa,
Brieue fareſti col tuo corſo il giorno.

Quam compoſitionem GVILIELMVS SCARDINVS, Siculus, egregiè, ita latinè conuertit.

Aemulus Auſtrorum, ſpirantis filius Auræ
Es Sonipes velox; nec tenet ala latus.
Seriùs extortum petit aurea ſidera telum;
Seriùs emiſſum fulmen ab axe volat.
Illicò gens currit, rapida vt veſtigia ſeruet,
Non potis eſt oculis attamen illa ſequi.
Atque tuis pedibus Cælum deuoluitur impar;
Impar aſſenſus mens operoſa mouet.
Intonat hinnitus, radios quatit vngula circum,
Nec premitur terris ferrea bulla pedis,

Luci-

Lucifero expeteret curru te magnus Apollo;
Corriperes cursu sed breuiore diem,

Quam etiam PRAETI Compositionem, non minùs egregiè, sic latinè reddidit IOANNES BAPTISTA BARGIOCCHVS Soc. Iesu.

Filius est Auræ, ventorumque æmulus acer
Qui volat, & terram nec pede signat, Equus.
Cuius anhelantes mirantur lumina cursus,
Currere sed pariter lumina nulla valent.
Qui pede ferrato, ceu fulgura clara, fauillas
Spargit, & hinnitu, dum fremit ore, tonat.
Quem cuperet proprijs Phœbus iunxisse quadrigis;
Sed fugerent cursu tunc breuiore dies.

Video, aliqua à BARGIOCCHO prætermissa: quod consultò ab eo factum arbitror, erant enim illa nimis Hyperbolica: nimis autem Hyperbolica, aptè quidem in ludicris compositionibus inseruntur, in compositionibus verò minùs ludricis, ineptè: vnde in illis posita concitant risum, in his autem, vt plurimùm irrisionem. Lege, quæ de *Hyperbole* admoneo in fine Loc. VI. Cap. VI. vbi de *Hyperbolicis Conclusionibus*.

LOCVS VII.

Narratio ex Allegoria.

Apud MARTIALEM in Epigr. xLv. *lib.* x.
In delicatum Lectorem.

Si quid lene mei dicunt, & dulce libelli,
Si quid honorificum pagina blanda sonat,
Hoc tu pingue putas, & costam rodere mauis,
Ilia Laurentis cum tibi demus apri.
Vaticana bibas, si delectaris aceto:
Non facit ad stomachum nostra lagena tuum.

Et apud eumdem in Epigr. LIX. *lib.* eiusdem.
ad Eumdem.

Consumpta est vno si lemmate pagina, transis,
Et breuiora tibi, non meliora placent.
Diues, & ex omni posita est instructa macello
Cœna tibi, sed te mattya sola iuuant.
Non opus est nobis nimium lectore guloso:
Hunc volo, qui fiat non sine pane satur.

HIERONYMVS BALBVS
Sic allegoricè alloquitur fortunatum, & superbum.

Dum te parua ratis, dum te leuis aura ferebat,
Et bonus, & placido pectore mitis eras.

Nunc

Nunc vbi rostrata veheris super æquora puppe,
Turgida ventosus pectora fastus agit.
Pendula mens hominum, rebusque elata secundis
Fallitur, & vana credulitate tumet.

Atque etiam M. ANTONIVS MVRETVS
ita in Epigr.
De voluptate, & ratione.

Cum, velut excelsa residens in puppe, voluptas
Arbitrio mentem pellit, agitque suo,
Horrida bacchantes ineunt certamina venti,
Nauemque in Syrtes, & vada cæca trahunt.
Illinc ambitio, dolus hinc consurgit, & atrox
Ira cruentatas sanguine tincta manus.
At ratio regimen nauis si sumpserit, ecce
Compositis vndis æquora tuta silent:
Ipsa ratis nullo ventorum exterrita flatu
In portum certo tramite flectit iter.

Et AVRELIVS VRSIVS
In Libros Metaphysicæ à R. P. AQVARIO
dicatos
IVLIO ANTONIO SANTORIO S. R. E. CARD.

Hac Sophiæ cupidos irrorat Aquarius vrna;
Quisquis ades, dulci dilue fonte sitim.
Aurea diffusis viden', vt Sapientia riuis
Allicit, & lenis temperat ora liquor?

Mox vbi se pleno fundet Santorius auro
Aureus, aurifero pleniùs amne bibes.

Atque allegoricè CAROLVS BOVIVS Soc. Iesu, sic affatur D. IGNATIVM eius Fundatorem, animum ab humanis ad diuina facillimè attollétē.

Tam faciles, Loyola, tibi quis sufficit alas,
Tam celer è terris vt super astra voles?
Quò, libet impellant animum mortalia, at ille
Impulsu quouis vndique in astra redit.
Vota tui cordis sic omnia mittis ab arcu,
Vt semper, quò tu miseris, illa volent.
Cur? breue qui terræ punctum petit, errat: in orbes
Tu Cœli ingentes dirigis; inde feris.

Per *Allegoriam* quoque, eruditissimus Pater, IOSEPH à VISITATIONE, Religionis nostræ Præpositus Generalis, venustissimè procedit in sequenti Epigrammate.

De S. AGNETE VIRGINE, & MARTYRE.

Virginis effusus niueæ super alba capillus
Membra, quatit grauidas Cypridis igne faces.
Atque vbi forma ligat lasciuis corda catenis,
Crinibus Agnetis vincla libido perit:
I, puer, atque artes plorato, Cupido, dolosas;
Nam quo crine ligas corda, ligatus obis.

MAR-

MARTHA quoque MARCHINIA Neapolitana, Poetria venustissima, & perarguta, vt patebit sequenti Epigrammate, alijsque hoc in Libro inserendis, allegoricè sic processit in Epigram.

DE S. PHILIPPO NERIO.

Delicias Nerius diuini vt sensit amoris,
In se de Cœli fontibus influere,
Iam satis est, inquit; vestros, rogo, claudite fontes,
O Superi; angustos obruit vnda sinus.
Ipse ego mutato fiam si nomine Nereus,
Non capit Oceanum hunc pectoris vrna mei.
Risit diuus Amor, fractis dum pectore costis
Laxat, & in tales explicat ora sonos.
Parua satis, nimiùmque licèt sit pectoris vrna,
Hac tamen ex vrna flumina mille fluent.

Arrident quidem mihi valde Epigrãmata superiora, nec minùs Epigrãma, quo ANTONIVS Abbas de COMITIBVS SFORTIA, non solùm progenie, sed etiam Poesi clarissimus, Romæ, ex *Arce S. Angeli*, sic allegoricè affatur *Excellentissimum Principem* D. ANGELVM ALTERIVM, Pontificiatum triremium Præfectum.

Qua subigunt Pontum, dum vela triremibus addis,
Contrahis ipse animi vela modesta tui.

Te

Te blanda immensum in pelagum non prouehit aura;
Rideat illa licèt, littora tuta legis.
Puppibus haud tantùm faciles immittis habenas,
Quæ per Neptuni cærula regna meant,
At faustum es cunctis sidus, qui fluctibus Aulæ
Iactati, scopulos, naufragiumque pauent.
O vtinam optanti post tot discrimina portum,
Nostræ etiam, Princeps, sis Cynosura rati.

Ipse etiam interdum Allegoricè, Epigrammata composui, quorum tria, quæ sequuntur, ac primum Eminentissimo Principi, FLAVIO CHISIO S. R. E. Card. Mœcenati meo optimo, cui meorum Epigrammaton *libri* I V. dicati; quo Epigrammate includo hoc meum Anagramma.

FLAVIVS CHISIVS.

Anagramma.

HIC ALIS VSVS FVIT.

FLAVIVS ecce, suis, Musam mihi protegit alis,
Sic nihil aduersi carmina nostra timent.
O felix! ALIS FVIT HIC tutricibus VSVS:
Musa sub his alis noxia nulla pauet.
Scilicet alarum tanti sub Principis vmbra
Infesto ardori non locus esse potest.

In

In illud Psalmi CXVIII.
Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.

Alma fides, verbum Christi, lumenque fides est:
Hæc, pulsis tenebris, clarat ad astra vias.
Ambulat in tenebris, hoc qui sine lumine pergit:
Pergère inoffenso non potis ille pede.
Fallitur hæreticus, qui pergere credit ad astra:
Lumine, quo possit pergere ad astra, caret.

De extremo Iudicio
ad eos, qui alienis bonis impinguantur.

Quantus, cum Turbæ duodenæ occulta patebunt
Iunctæ cum Christo iudice, terror erit.
O pisces, pisces magni, præpinguia quorum
Corpora nunc multo pisce minore tument,
Horrida quàm vobis fuerit nox illa suprema,
Qua Piscatorum retia vos capient.

In huius autem generis Epigrammatis semper aliquid inseritur (vt patet allatis exemplis) quo ea, de quibus allegoricè agitur, facilè intelligũtur: si enim in Epigrammatis nihil prorsùs inseritur, quo *Allegoria* dilucidetur, ea potiùs *Aenigmatica* sunt, quàm *Allegorica*: *Aenigma* enim obscuritate differt ab *Allegoria*, cùm nihil aliud sit *Aenigma*, quàm obscura *Allegoria*, cuius exẽpla põnã sequenti loco.

LO-

LOCVS VIII.

Narratio ex Aenigmate.

Sunt quædam Epigram. Aenigmatica apud MARTIALEM, quale eſt Epigram. Lxxv. *lib.*XIII. cuius titulus,

Grues.

Turbabis verſus, nec littera tota volabit,
Vnam perdideris ſi Palamedis auem.

Exempta enim vna aui turbabitur ordo, & forma litteræ, quam ex Gruum volatu inuenit Palamedes, quæ alijs eſt Y, alijs A, alijs verò Δ.

Et Epigr. XXXIV. *Lib.* XIV.

Falx ex enſe.

Pax me certa ducis placidos curuauit in vſus
Agricolæ nunc ſum, militis ante fui.

Et Epig.xL. eiuſdem *Libri.*

Candela.

Ancillam tibi ſors dedit lucernæ,
Tutas quæ vigil exigit tenebras.

Et Epigram. CCXII. eiuſdem *Libri.*

Pumilio.

Si ſolum ſpectes hominis caput, Hectora credes;
Si ſtantem videas, Aſtyanacta putes.

Per

Per Hectora, significatur, vir, per Astya nacta, puer. Libet etiam eiusdem MARTIALIS Epigr. XII. *lib.* V. hic legendum proponere, licet in eo non *Narratio*, sed tantùm Conclusio *Aenigmatica* sit, est enim pulcherrimum *Aenigma*, pulcherrimæque Narrationis caussa fuit.

DE STELLA.

Quod nutantia fronte pertinaci
Gestat pondera Masclion superbus,
Aut grandis Linus omnibus lacertis,
Septem quòd pueros leuat, vel octo,
Res non difficilis mihi videtur,
Vno cum digito, vel hoc, vel illo
Portet Stella meus decem puellas.

Qua Aenigmatica conclusione significatur, ferri à STELLA vno digitulo in vnius anuli gemma insculpta ora decem puellarum, cum allusione ad *Pyrrhi* gemmam, qua effingebatur *Apollo* cum nouem Musis.

Extant SYMPOSII antiqui Poetæ Aenigmata centum, valde quidem ingeniosa, IOSEPHI CASTALIONIS I. V. C. notis illustrata, quorum quatuor hic subijciam.

Mulier geminos pariens.

Plus ego sustinui, quàm corpus debuit vnum:
Tres animas habui, quas omnes intùs habebam:
Discessere duæ, sed tertia pene secuta est.

Echo

Echo.

Virgo modesta nimis, legem bene seruo pudoris,
Ore procax non sum; nec sum temeraria lingua,
Vltrò nolo loqui, sed do responsa loquenti.

Caliga.

Maior eram longè quondam, dum vita manebat:
Sed nunc exanimis, lacerata, ligata, reuulsa
Dedita sum terræ, tumulo sed condita non sum.

Somnus.

Sponte mea veniens, varias ostendo figuras,
Fingo metus varios nullo discrimine veros,
Sed me nemo videt, nisi qui sua lumina claudit.

Pulchra sunt profectò superiora *Aenigmata*: pulchriora tamen, quæ ex *Contrario* constant, seu concluduntur; qualia sunt ipsiusmet SYMPOSII postrema duo.

Tale quoque est Aenigma hoc IVLII CAESARIS SCALIGERI.

Ouis.

Imbellis tota est; caput exime; vis erit illi.

Ex contrario etiam procedit hoc meum, quo Liber plenus doctrina, sic loquitur.

Nil, nisi scruta mihi, pellis caprinaque vestis,
Et studijs mos est, semper adesse, mihi.
Sed nihil edisco, tenebris oppletus; & ipso
Non est in toto corpore mica salis.
Atque cibo semper (poterit quis credere?) nullo
Vitam traduco, diuitijsque vaco.
Sic tamen abiectus scrutis, tectusque caprino
Tegmine, cum claris versor vbique viris.
Et quamquam nihil edisco, me consulit omnis,
Edoceo cunctos, me Sophos omnis amat.
Nulla meamque licèt sustentent fercula vitam,
Multa tamen cunctis fercula grata fero.
Diuitijsque vacans, tales tamen affero, posset
Vt non æquales tradere Crœsus opes.

Maximè autem ingeniosum est *Aenigma*(quod modò ponam) relatum in sua Metamatica ab eruditissimo Præsule IOANNE CARAMVELE, qui non solùm Theologicis studijs, sed etiam hisce nostris minùs grauibus maximè delectatur. Quo ænigmate ex vno tantùm carmine confecto, trium hominum nomina miro modo exponuntur. Quod *Aenigma* hac occasione compositum; vt ipse ibi tradit his ipsissimis verbis. *Erat Duaci Claudius seuerus, & austerus præceptor, habebatq. petulantes discipulos, quos corrigendo non emendabat, sed irri-*

irritabat. Qui cum aliter Magistrum suum vexare non possent, caniculum arripiunt, exuiscerant, & parieti suffigunt. Amabat caniculum CLAVDIVS, *& omnem mouet lapidem, vt criminis auctorem reperiat; sed frustrà. Interim eidem muro postridie hoc Distichon insciptum fuit.*

Ponere cum cunctis lapidem duo millia Diuis
Fixerunt muro viscera viua canis.

Quod Aenigma idem ex se clarissimè explicat illos, qui petulantiam commiserūt. Magister PETRVS, VINCENTIVS, & TOSSANVS. Primus Gallicè dicitur, *Metre Pier*, hoc est, *ponere lapidem*. Secundus, *Vincent*, hoc est *vigecies centum*, seu *duo millia*. Tertius *Tosan*, hoc est, *omnes Sancti*; ideòq. dictum, *cum cunctis Diuis*.

Non omittam Aenigma elegantissimum, de ipso Aenigmate, PETRI ALOIS. Quod ita loquitur,

Illa ego, quæ nigra sata sum caligine proles,
Omnia par matri, moribus, ore, genis.
Centum me flexus, sinuosa volumina centum;
Spirarum ambages texere mille iuuat.
Cæca placet rerum facies, tacitasq. latebras,
Et Labyrinthæas implicuisse vias.
Fallaces laruas inter, simulacraque veri
Ficta, iuuat dubium ferre, referre gradum.

Cæcum

Cæcum lucis inops extinxi; hinc flebilis à me
Græcia iure sibi lumina rapta dolet.
Artes, atque astus Ithaci qui nouit Vlyssis;
Decidit in nostras nescia præda plagas.
Cui claram dederant Troiana incendia lucem,
Hic nequijt latebras exsuperare meas.
Si me scire velis, aciem celer exere mentis;
Hæc Ariadnæi staminis instar erit.

Ipse etiam ipsum Aenigma, Aenigmate significaui, sequenti Tetrasticho.

Ipsum loquitur Aenigma.

Me miserum: cæcum penitùs natura creauit,
Et qui me cernit, fit quoque lucis inops.
Ast vbi me patris clarat manus, haud tamen illum,
Tunc quoque nil video; sed tamen ille videt.

In hoc Aenigmate aliqua obscuriora, breuibus annotationibus dilucidabo.

Et qui me cernit &c.] Qui me legit, eget declarationis.

Ast vbi me patris clarat manus] Me Author notis illustrat.

Nil video] Quomodo enim videat, idest, intelligat, cognoscat ipsa compositio?

Ille videt] Lector intelligit, cognoscit, quid ipsum Aenigma significet.

Quoniam verò huiuſmodi Compoſitiones iucundiſſimæ ſunt, maximèque valent ad acuendum ingenium, & ad tempus maxima cum voluptate traducendum, in gratiam, vtilitatemque Iuuentutis ad hilaritatem propenſæ, earum Libellum confeci, typiſque iam edidi, quarum ſeptem proſa oratione procedunt (nam cæteræ carminibus) earumq. vltima etiam *Aenigma* ſignificatur: quam compoſitionem, vt & alias, clariſsimis notis explicaui. Eam igitur, ſeu alias legendi cupidus, ipſum videat Libellum, namque hic aliud aliquid addere, ſuperuacaneum puto.

LOCVS IX.

Narratio ex Congerie.

Apud MARTIALEM in Epigram 1. in Amph. Cæſaris.

Barbara Pyramidum ſileat miracula Memphis,
Aſſiduus iactet nec Babylona labor.
Nec Triuiæ templo molles laudentur honores;
Diſſimuletque Deum cornibus ara frequens.
Aere nec vacuo pendentia Mauſolea
Laudibus immodicis Cares in aſtra ferant.
Omnis Cæſareo cedat labor Amphitheatro:
Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Et

Et apud eumdem in Epigr. xLIII. *lib.* V.
Amicis esse donandum.

Callidus effracta nummos fur auferet arca;
Prosternet patrios impia flamma lares.
Debitor vsuram pariter, sortemque negabit;
Non reddet sterilis semina iacta seges.
Dispensatorem fallax spoliabit amicus;
Mercibus extructas obruet vnda rates.
Extra fortunam est quidquid donatur amicis:
Quas dederis, solas semper habebis opes.

Pulcherrima ex hoc loco *Narratio*
in ANGERIANI Epigram.
De sua pœna immutabili.

Dic mihi, Thebarum portæ, Babylonis & alta
Mœnia, Romanæ, dic, vbi sceptra togæ?
Herba tegit Troiam, gratas tegit herba Mycenas;
Nec credis, montes hic, vbi campus, erant.
Quod secat Europam, & Libyam mare, vomer arabat,
Nexaque cum Brutijs Trinacris ora fuit.
Ecce, hominum steterant vbi quondam tecta, ferarum
Nunc lustra vrticis obsita, cerne, iacent.
Quot maria, atque lacus tellus absorpsit? & ipsa
Quot titulos tellus, quot lacerauit opes?
Atteritur digitis aurum, dum fertur, & vndæ
Saxa cauant; mutant flumina curua vias.

Inscribunt Pario Reges sua nomina saxo:
Nomina cum saxis sunt peritura suis.
Omnia sub magno tandem vertuntur Olympo;
At mea in æterno pœna dolore manet.

Venustissima est etiam *Narratio* per *Congeriem* in sequenti Epigr. clarissimi Vatis MATTHIAE CASIMIRI SARBIEVII è Societate Iesu, in illud Cantic. v.

Caput eius aurum optimum:
manus illius tornatiles aureæ.

Vitis eram; nostros carpebat nemo racemos:
Flumen eram; nostras nemo bibebat aquas.
Arbor eram; nostra nemo consedit in vmbra:
Ductor eram; nostrum nemo tenebat iter.
Phœbus eram; nostro lucebat lumine nemo;
Pastor eram; nostras nemo secutus oues.
Quid faceret Iesus? aurum placet omnibus: aurum,
Vt placeam, posthàc omnibus, inquit, ero.

Per *Congeriem* quoque venustissimè procedit Epigramma præstantissimi Vatis,
IOSEPHI BAPTISTAE,
De breuitate humanæ vitæ.

Culmine, quas struxit sublimi Dædala Memphis,
Inclyta Pyramidum diruta pompa iacet.
Condidit Assyriæ, quæ clara Semiramis vrbis
Mœnia barbaricas occuluere vias.

Manso-

Mausolo fatale dedit Regina sepulchrum,
Nunc vbi pallescit luxuriata seges
Regia Dianæ sublimibus alta columnis
Herbiuago præbet pascua læta gregi.
Sunt cineres, quæ fecit ebur simulacra Tonanti,
Nec simulacra Rhodos grandia Solis habet.
Aequa solo Persæ cecidere palatia Cyri,
Memnonis è Pario marmore structa manu.
Ecquid miramur, quid fundimus ore querelas,
Si compacta luto corpora nostra cadunt?

Est etiam *Congeries* in hoc meo Epigrammate
AD MAXIMVM
hominem improbissimum, liberum se putantem.

Sum liber, dicis; mentiris, Maxime; non es:
Te tua captiuum crimina quippe tenent.
Si te forma capit, si vel ligat anulus vnus
Flexilis, è compto pendulus orbe comæ.
Si seruis auro, rerumque immensa cupido
Si prohibet, dulci posse quiete frui:
Si domina ambitio est; odium si regnat, & ira;
Si timor excruciat, torquet & inuidia;
Milleque si scelerum stringunt te, Maxime, nexus,
Quæ tibi libertas? liber vt esse potes?
Dirumpenda, miser, priùs hæc tibi vincla: solutus
Cum fueris vitijs, Maxime, liber eris:

At curandum est, ne ex hoc loco deductum Epigrãma prolixum sit, ne potius Elegia videatur, quàm Epigramma, cuius propria breuitas est.

LOCVS X.

Narratio ex Descriptione.

Apud MARTIALEM in Epigr. XXXII. *Lib.* v. De ludo puerorum cum iuuencis.

Aspice, quàm placidis insultet turba iuuencis,
Et sua quàm facilis pondera taurus amet.
Cornibus hic pendet summis; vagus ille per armos
Currit, & in toto ventilat arma boue.
At feritas immota riget; non esset arena
Tutior, & possent fallere plana magis.
Nec trepidant gressus; sed de discrimine palmæ
Securus puer est, solicitumque pecus.

Clarissimus quoque Vates MAPHAEVS BARBERINVS miri artificij fontem mira *Descriptione* Lectorum oculis exhibuit sequenti Epigrammate.

Largior angusta primùm defertur in auras,
Inde magis lata subsilit vnda via.
Exprimit hinc patulum tenui cratera liquore:
Quid gelidam sitiens non bibis, hospes, aquam?
Nam cui lympha sitim mira non prouocet arte?
Ipse calix lympha est, ipsaque lympha calix.

Et

Et ſublimis Vates in me officioſiſsimus

FABIVS CHISIVS

qui poſteà

ALEXANDER VII.

dictus quoque PHILOMATHVS ob illuſtrem PHILOMATHORVM Academiam ab integro iam ſeculo Senis erecta, Pictoris Albani opus, in quo puer IESVS ſe vouens Patri, atque Angeli, eius cruciatuum inſtrumentis ludentes àſpiciuntur, hoc Epigrammate tam bene deſcripſit, vt pinxiſſe potiùs videatur.

Blandula cœleſtum proles quæ ludit Amorum
Ac diræ tractat barbara tela necis,
Hæc tibi, die Puer, funus præuertit acerbum,
Et, quod mente geris, mollius arte refert.
Lintea fert hic ſudanti, lora ille minatur;
Nititur hic tenera ſtringere flagra manu.
Ille facem geſtat, laqueos ille, ille columnæ
Hæret; ſed loculos ſubdolus ille tenet.
Hunc forceps iuuat, oſtentat clauum ille trabalem;
Dirigit ille haſtam; hic pocula felle replet.
Admouet hic ſcalas; librant gemini inde per auras
Et gemini figunt pondera ad ima Crucem.
His circumfuſum paliuro te ille coronat
Pendulus, & calicem triſtior alter habet.
Suſpicis, & iuſto ſacras pia vota Parenti,
Alitibus medius qui procul axe venit.

Scilicet, alme Puer, mundum reparare ruentem
Ante diem pietas hæc tua corda premit!
Nec satis illa meæ ventura piacula culpæ,
Ni præmaturus ludat amore dolor!

Illustris Vates HIPPOLYTVS CAPILVPVS Episcopus Fanensis, hoc Epigrammate Senis vitam pulcherrimè describit.

Vita Senis, bene culta domus, bene cultus agellus;
Paruaque odorato cella repleta mero.
Nec tenui in mensa iucundus desit amicus,
Qui simul ad Cœlum tempora prisca ferat.
Huic etiam sopor interdum, lepidusque libellus
Sit comes, in scamno dum sedet ante focum.
Stetque nepos hilaris gremio, & det mollia collo
Brachia, & annosis oscula mille genis;
Lectulus & somnos inuitet nocte salubres,
Et veniente die dulce querantur aues.
At vigil hinc cura, & lateris dolor absit acutus;
Nec teneat vetulos tarda podagra pedes.
Mens vigeat semper, non vlli obnoxia fraudi,
Floreat & firmo pectore sancta fides.
Si bona tanta seni tribuet, qui temperat Orbem,
Regis honos illi despiciendus erit.

Idem

Idem CAPILVPVS superiorem vitæ Senis *Descriptionem*, totidem versibus, non minori quidem pulchritudine variauit sequenti Epigrammate, quod hic ponendum existimaui, vt ex eo optimus variandi modus addiscatur.

Sit mihi, quæ nitent domus, & qui floreat hortus,
Conditaque exiguis vina Falerna cadis;
Et dape non empta mecum contentus amicus,
Laudibus extollat facta vetusta senex.
Lumina nonnunquam condat mihi somnus ad ignem,
Dum verso patrij nobile Vatis opus.
Inque sinu ludens, teneris mihi colla lacertis
Implicet, & libet paruulus ora nepos.
Detque mihi requiem nocturnis lectulus horis,
Et volucris lætos, Sole oriente, modos.
Hinc fugiat morbus, nulla sanabilis arte;
Sit dolor hinc lateris, sit quoque cura procul:
Nec mihi mens vnquam languescat conscia recti,
Viuat & æternùm firmior alma fides.
Si tot dona seni dederit mihi rector Olympi;
Optandæ magni non mihi Regis opes.

Quam *Descriptionem* complexus est idem sequenti Disticho.

Vita Senis, redolens hortus, iucundus amicus,
Dulce merum, mollis lectulus, alma fides.

Et hoc altero.

Vita Senis, libri, domus, hortus, lectus, amicus,
Vina, nepos, ignis, mens, auis, alma fides.

Pulcherrima est etiam *Descriptio* IOSEPHI SILOS Clerici Regularis (quem ego ob carminis elegantiam, claritatem, suauitatem, & ob venustum, ingeniosum, argutumque dicendi genus, admiror plurimùm, multisque vatibus præferendum censeo) in Epigrammate

AD ANTONIVM CARD. BARBERINVM.

De fonte præ Aedibus magnificè excitato, qui Iridem aduerso Sole repræsentat.

Semiferum Tritona vides: stat pectore nudo,
Mutatoque maris gurgite, fonte sedet,
Curuam inflat concham, fluctusque inspirat, & vndas,
Arduus & tergit sydera celsa latex.
Fracta sed vnda cadit, rorantique Iride pictam
Excipit vndanti margine concha duplex.
Nec sistit, labrisque ruit reuolubilis humor,
Gaudet & in gelido feruere lympha lacu,
Vrbanas hìc cernis Apes; nec sueta susurro
Ora sonant, circum nec volitare iuuat.
Stant tacitæ; nempè vt resonans dum murmurat vnda,
Excipiant plausus, imbre cadente, suos.

Et

Et venustissimus Vates IACOBVS BIDERMANVS Soc. IESV. cruentam Christi faciem, in velo *Veronicæ* expressam, per *Descriptionem* oculis subiecit, hoc Epigrammate.

Cernis, vt in picto liuescant vulnera velo?
Plurimus vt læso stagnet in ore cruor?
Sic facies, sic ora Dei, sic tempora quondam,
Et frons, & geminæ sic rubuere genæ.
Stant oculi lacrymis, punguntur tempora sente,
Et caput impexis squallet inerme pilis.
Mala merus cruor est: mera vestit purpura frontem,
Et merus in facie sanguis, in ore merus.
Forma caret forma; color absque colore. Tabella
Ista, rogas, cuius picta sit arte? tua.

Idem IACOBVS BIDERMANVS ita describit Infantem ludibundum, & suamet imagine deceptum, vndisque submersum.

Trimulus illimem cum fortè sederet ad amnem,
Et placidam vitrei cerneret amnis aquam,
Induit, ecce, amnis puerilia vitreus ora,
Et mendax Puerum rettulit vnda parem.
Ille sibi inter aquas vbi credidit esse gemellum,
Concordes socio datq. petitque manus.
Extulit hic medijs itidem æmula brachia lymphis,
Et quas ille manus porrigit, iste petit.

Sed

Sed nondùm ex alta coiere crepidine palmæ,
Vtraque cum cuperet palma coire tamen.
Ergo suam vlteriùs dextram vt protenderet alter
Desuper in liquidam pronior hæsit aquam.
Extenditque manus iterum; extenditq. caditque;
Præcipitemque nocens gurgitis vnda rapit.
Deceptus, puer, es. Sperabat tangere dextram
Dextra parem: ah, longè fortior vna fuit.

Egregiè quidem egregius Vates, sed argutiùs profectò conclusit IOANNES ALOYSIVS CERCHIARIVS Cleric. Regul. Congregationis Somaschæ, optimus Orator, ac Vates, qui in idem argumentum sic lusit.

Ad Tyberis cum fortè Puer consisteret vndas,
Cerneret & Puerum surgere in amne parem,
Extulit inde pedem; pede subsultauit imago:
Extulit inde manum; sustulit vnda manum.
Arrisit proprij deceptus imagine vultus,
Et puerum in pueros se putat isse duos.
Extendit dextram, socium qua ducat ab vndis,
At medias rapitur cernuus inter aquas.
Hic trahit, vmbra trahit, corpus luctatur, & vmbra: at
Corpus dum rapuit, fortior vmbra fuit.

Pul-

Pulcherrimæ etiam *Descriptionis* exemplum est Epigramma VINCENTII GVINISII Soc. Iesu.

De Funambulo.

Quis nouus hic Cœlo suspendit Dædalus alas?
Sed vereor, ne fors Icaron iste probet.
Aspicis, vt tenui feliciter audet in aura?
Ceu subeat stabili ludicra bella solo?
Fune super tereti tutissimus errat, & artem
Ludere dum gestit, luditur arte timor.
Hic choreas impune ciet, seseq. supinum
Librat, & intorto turbine corpus agit.
Argutat pedibus, tremuloque per aera saltu
Tollitur; erectus sed tamen inde redit.
Nec mora, nec requies: iterum ter pectus in altum
Surgit, & in gyrum ter vaga membra rotat.
Corpore dum pendet, sola ceruice tenet se,
Et verè ad restim colla redacta gerit.
Tum simulat casum, populoque timente, timorem
Ridet, qui populi vota timere facit.
Quin capite obuerso totus pede pendet ab vno:
Dumque pedem absoluit, dextera supplet opem.
Iam iam casurus redit, incertumque theatrum,
Quas iubet in partes, speque, metuque trahit.
Nec solus pendet, sed enim pendentia secum
Vno ex fune tenet millia multa virûm.
O viles animæ, & venalia pectora paruo,
Sæpe quibus merces esse ruina solet.

Non

Non sat terra, vias habet, & diuortia lethi,
Vt iuuet in Cælo quærere mortis iter?
An semper vobis subeunda pericula census,
Atque omnis fundus denique funis erit?
Cum restim aspicitis protensam, dicite: forsan
Vltima iam vitæ linea ducta meæ est.

Pulcherrima est quoque *Narratio* per *Descriptionem* in sequenti PETRI ALOIS Societatis Iesu Epigrammate
De insigni Equo Magni HENRICI IV. Galliæ Regis.

Hic decus alipedum, quos edidit inclyta Siren,
Aligero è cursu quàm bene nomen habet!
Crine niger, badiusque pilo, ceruice recuruus,
Spumeus ore, tumens naribus, aure breuis,
Candorem præfert stellatus fronte niualem;
Attollunt modicum colla superba caput.
Crispat inundantem caudam, pede discolor vno,
Insultatque fremens corneus vngue solo.
Arduus incessu, cursu pernicior Euris,
Doctus & in numerum conglomerare gradus.
Stare loco impatiens, resonant vbi cornua Martem;
Aduersusque hostes insiluisse furit.
Henrico celer Alindus sessore superbit:
Ne mage se Cæli pondere iactet Atlas.

Ipſe etiam huiuſmodi narrationibus vſus ſum; raró tamen; *Deſcriptiones* enim, Elegiographos decem potiùs, quàm Epigrammatographos, qui dum Deſcriptiones adhibent, breuitati ſtudere debent: longa enim in Epigram. *Deſcriptio* plerumque reprehenditur: eam tamen, etſi longa ſit, laudabilem puto, quæ ſubinde cum argutijs excurrit, qualis eſt in Epigrammate VINCENTII GVINISII ſupra allato.

Afferam ex meis, Epigrammata duo; ac primum, quod compoſui in Opus marmoreum, iuſſu INNOCENTII X. Pont. Max. Romæ locatum in Baſilica Vaticana, in quo Leo Magnus obuius Regi ATTILAE inſpicitur.

Attila dum Romam, ſuperi ruit acre flagellum
Numinis, vt totam diruat enſe, rogo,
Occurrit Leo magnanimus: timet ille; Leoni
Protinus ac parens, frenat vt agnus, iter.
Scilicet, & Petrum gladio, Paulumque minantes
Horreſcens, Magni iuſſa Leonis obit.
Sculpſit Alexander mira hoc Algardius arte:
Marmorea incutiunt ſigna vel ipſa metum.

Alterum, quod olim ſcripſi ad clariſsimum Vatem in me perofficioſum, FERDINANDVM FVRSTENBERGIVM, Epiſcopum Paderbornenſem, tunc ALEXANDRI VII. Pont. Max. Cubicularium intimum.

Anima

Anima Iusti, hortus floridus,
ex dicto S. Pauli ad Corinthios;
Christi bonus odor sumus.

Iusti anima, vt varijs fragrans bene floribus hortus;
Quàm gratis totus floribus hortus olet!
Hic rosa diuini pulcherrima floret amoris;
Candoris sacri hic lilia celsa virent.
Hic molles fundit violas Patientia: flores
Atque hic, Virtutum copia, mille parit.
Empyreæ hos mulcent auræ, Zephyrique superni,
Et Sol diuinus firmat, & imber alit.
Vere hic perpetuo sunt florida cuncta, perenne
Nam Paradisiacis cuncta rigantur aquis.
Quàm, Fernande, halat, magne ò pietatis amator,
Hortus hic! hic graditur, captus odore, Deus.

Vide præterea in Loco VI. Cap. VI. Epigram. SOSSAGI, in quo *Aulæi* perpulchra sanè *Descriptio* continetur,

De Argutia, altera Epigrammatis parte, eiusque Virtutibus, & Vitijs.

CAPVT V.

Argutia in Epigrammate totum illud dicitur, quod ex propositis deducitur; ea verò est quædam quasi anima Epigrammatis; ipsa enim destitutum languet prorsus, ac friget, licèt alioquin elegans valde

valde ſit, atque ornatum: Quamobrem ſic olim
cecini in Epigrammate,

AD HVGONEM NAREMVNCTIVM.

Corpus habent; animam; propriaſque Epigramma-
ta veſtes:
Materies corpus, dant animamque ſales.
Excultus ſermo veſtes: Epigramma, decora
Qui tantùm exornat veſte, quid, Hugo, facit?
Nil facit, Hugo: carens ſalibus, frigetq. iacetque:
Quid pulchri à pulchra veſte cadauer habet?

Et profectò *Epigramma* ſine *Argutia*, quodammodò *Epigrammatis* nomen amittit, cuius propria eſt *Argutia*; adeòque propria, vt hac in primis à reliquis partibus Poëſios ſecernatur; vt enim carmen *Heroicum*, tamquam propriam ſibi vendicat *grauitatem*, *Bucolicum*, *ſimplicitatem*; vt *Elegiacum*, *molli quadam*, *tenera*, *ſuauique locutione* gaudet, *Iambicum* verò, & *Satyricum acrimoniam*, *acerbitatemque* deſiderat: vt *Lyrici* carminis propria eſt *ſuauis varietas*; vt *Comœdiæ ioci*, *Tragœdiæ affectus*, ita *Epigrammatis* propria eſt *Argutia*, qua vna totum Epigramma metiri ſolemus. Quapropter diligentiſsimè curandum eſt, vt non ſolùm *Narratio* quàm optima præcedat, ſed etiam, vt quod inde, concludendo, deducimus, ſit quàm maximè acuminatum. Quamobrem ritè quidam dixerunt, Epigramma ſimile eſſe Scorpioni, qui quemadmodum in cauda gerit aculeum, quo lethalem

plagam infligit,ita Epigramma, acumen, ad vltimum, tamquam in cauda reseruat. Ob eamque rationem, Api simili esse debere ostendi subsequenti Epigrammate.

Pangere quàm pulchrum cupiens Epigramma, laboret,
Vt simile in cunctis hoc videatur Api.
Parua, Apis, & nitida est; sit tale Epigrāmq; fluitq.
Melle Apis; eloquio dulci Epigramma fluat.
Atque, vt Api, extrema sit parte Epigrammati acumen:
Pulchrius hoc pangi non Epigramma potest.

Hoc autem, quod in conclusione Epigrammatis ex propositis infertur, annotatore Scaligero,

aut { *Maius*, *Minus*, *Aequale*, *Diuersum*, *Contrarium*, } est;

Quas omnes *argutas Conclusiones*, tibi, Lector, nunc plurimis exemplis ostendam; sed anteà te admonitum volo, vt; si argutus esse velis, breuitatem secteris, vitesque nimis floridam locutionem: prolixo enim sermone perditur *Argutia*, nimisque floridus sermo argutiæ penitus aduersatur; cautusque præterea sis in concludendo, ne videlicet

post

post Narrationem fabulosam statim inferas conclusionem, si de rebus sacris agatur, sed aliquid præmittas, quo falsum pateat; quod narratum est; vel tali ratione concludas, vt, quod fabulosum præmissum est, non tamquam pro vero positum videatur: ineptè enim, cum argumenta versantur in rebus sacris, sine hac cautione Epigrammata concluduntur.

Curandum præterea est, vt, quoad fieri possit, in conclusionibus (imò etiam toto Epigrammate) deuites coniunctiones caussales; ipsæ enim licèt in soluta oratione cum gratia ponantur, minùs tamen bellè, vt plurimum, vsurpantur à Poetis, nam absque istis coniunctionibus nobiliùs, Epigrammata procedunt, & grauiùs concluduntur. Quod videre potes in sequentibus MARTIALIS Epigrammatis *ex Maiori* conclusis, immò in hoc toto Cap. V. in quo ferè omnia ipsius exempla, sine caussali coniunctione conclusionem habent. Quod potissimum seruandum est, dum concluditur per *Sententiam*, vt optimè eumdem MARTIALEM seruasse video in omnibus Epigrammatis infrà allatis Cap. VI. Loco VIII.

Quamdam tamen, coniunctio, *nam*, repetita gratiam habet: Vnde ego consultò ita clausi Epigramma in ea verba Dauid ex Psal. 38.

Auribus percipe lacrymas meas.

Scilicet est lacrymæ sua vox: nam lacryma curæ
Nuncia; lætitiæ nuncia nam lacryma est.

Consultò, dixi; secùs enim dicere facillimè potuissem, vtroque loco, vbi coniunctio caussalis est, constituendo, *vox*; sed non adeò iucundè fluxisset in aures.

Iam verò exempla *argutarum Conclusionum* afferamus.

Arguta Conclusio
ex Maiori.

Apud MARTIALEM in Epigr. XVI. in Amph. Cæs.

De Tauro.

Raptus abit media quòd ad æthera Taurus arena;
Non fuit hoc artis, sed pietatis opus.
Vexerat Europen fraterna per æquora taurus,
At nunc Alciden taurus in Astra tulit.
Cæsaris, atque Iouis confer nunc stemma, Iuuentus:
Par onus vt tulerint, altiùs iste tulit.

Et apud eumdem in Epigr. XXVII. in idem Amph.
Blanditur Cæsari.

Secula Carpophorum, Cæsar, si prisca tulissent,
Iam nullum in monstris orbe fuisset opus.
Non Marathon taurum, Nemee frondosa leonem,
Arcas Mænalium non timuisset aprum.
Hæc armata manus hydræ mors vna fuisset;
Huic percussa foret tota Chimæra semel.

Igni-

Ignipedes posset sine Colchide vincere tauros:
Soluere & Hasionen solus, & Andromeden.]
Herculeæ laudis numeretur gloria: plus est
Bis denas pariter perdomuisse feras.

Et apud eumdem in Epigr. LIX *lib.* IV.
De Vipera electro inclusa,

Flentibus Heliadum ramis dum vipera serpit,
Fluxit in obstantem succina gemma feram.
Quæ dum miratur pingui se rore teneri,
Concreto riguit vincta repente gelu.
Ne tibi regali placeas, Cleopatra, sepulcro,
Vipera si tumulo nobiliore iacet.

Epigramma superius, de *Vipera electro inclusa*, reuocauit in mentem Epigramma meum ex *Maiori* etiam clausum, ad Marcellum Fratrem, in HERACLITI caput ex electro.

En Phaëthontiadum lacrymas testantia, vultum
Plorantis referunt succina mœsta senis.
Hic quàm, Marcelle, infelix! lacrymatur & vsque:
Se neque post obitum temperat à lacrymis.
Quin lacrymis tantùm huic oculi, dum vita, flue-
bant;
Defuncto, facies tota abit in lacrymas.

Et apud eumdem MARTIALEM in Epigr.Lxx.*lib.*v.
In M. ANTONIVM.

Antoni, Phario nil obiecture Photino,
Et leuiùs tabula, quàm Cicerone nocens;
Quid gladium demens Romana stringis in ora?
Hoc admisisset nec Catilina nefas.
Impius infando miles corrumpitur auro,
Et tantis opibus vox tacet vna tibi.
Quid prosunt sacræ pretiosa silentia linguæ?
Incipient omnes pro Cicerone loqui.

Ecce Maius: lingua vna tacente, linguæ loquentur omnes.

Arguta quoq. Conclusio ex *Maiori* est in Epigrammate ANACREONTIS, à MAPHAEO Card. BARBERINO ita latinè conuerso.

Bos cornu, pedibus sonipes, rictuque leones,
Insidijs vulpes, vnguibus vrsa nocet.
Est lepori cursus velox, auibusque volatus,
Prouida mens homini, consiliumq. datum.
Quid pro consilio, pennis, cursuque Puellæ,
Pro rictu, insidijs, cornibus, vngue, pede?
Pro cunctis tantùm est teneris data forma Puellis;
Quin valet hæc ferro; quin nocet igne magis.

Et

Et in Epigrammate venustissimo IOSEPHI SILOS, Cleric. Regul.

DE D. MARIA MAGDALENE,

Pulchros nuda sinus, effusaque Magdala crines,
Illacrymans inter fercula prona ruit.
Miscenturque epulis fletus: hinc pondere diues
Mensa gemit, largo hinc Magdalis imbre gemit.
Barbara Niliaco sileat conuiuia luxu
Memphis, cum latio est gemma soluta Duci;
Vna Cleopatra ditauit gemmula mensas;
Margaridas gemitu Magdala mille liquat.

Et in Epigrammate elegantissmo clarissimi Vatis, VBERTINI CARRARAE Soc. Iesu, In CHRISTOPHORI COLVMBI laudem.

Per freta, veliuolis nunquam sulcata carinis,
Prima triumphalis lina Columbus agit.
Cedite Peliacæ pinus, quæ robore puppis
Argiuæ intactis vela dedistis aquis.
Vestra fuit merces, pretiosi velleris aurum:
Indorum, huic merces, aurea terra fuit.

Et in Epigr. egregij Vatis LAVRENTII LEGATI Cremonensis, in laudem LAVRENTIAE STROZIAE Monialis S. Dominici, quæ in singula totius anni solemnia Hymnos composuit.

Hymnica plectra mouens Virgo Laurentia, quid ni
Castior vt Sappho est, sit mage culta metris?
Quin vos cum Sappho terrenæ abscedite musæ:
Cœlicolas pangens Strozia, Musa Poli est.

Et in Epigr. pulcherrimo FRANCISCI PETRAGLIAE, Tusculani.

De nouo Tusculo.

Vasta ruinarum moles, cineresque iacentis
Vrbis, & herbosis obruta tecta vijs,
Relliquiæ annorum, & Martis fragmenta Latini,
Diruta Romulidum, Tuscula Terra, manu,
Iam gaude: viden', vt proprijs sis aucta ruinis,
Damnaque Romulidum sint reparata manu?
En tibi maiores tollunt noua culmina sedes:
Arte magis clara tollere iussa caput.
Gaude: augusta magis, Terra es nunc Tuscula, quando
Surgere structura nobiliore datur.

Et in Disticho clarissimi Oratoris, & Vatis,
IANI NICII ERYTHRAEI,
De Sancto SEBASTIANO sagittis confosso.

En laceror sæuis pro te nunc, Christe, sagittis:
Sed mihi plura tuus spicula mittit amor:

Ipsum

Ipſum IANVM NICIVM, mei amantiſsimum, orantem Romæ Kal. Apr. cIↄ Iↄc xLvI. apud Patres Congregationis Generalis Soc. Ieſu, in Sacello Deiparæ Aſſumptæ, per *Maius*, concludens, ita laudaui.

Eloquij Princeps Graij, Princepſque Latini
Iure ſuo iactent tollere ad aſtra caput:
Ille, quòd orantem ſtupefacto Græcia vultu
Audit; hic, attonito Roma quòd ore ſtupet.
Grandis vtriq. honor eſt; ſed enim tibi grandior, audit,
Cum te Loyolæ Gens numeroſa, Nici.
Hæc tibi quandoquidem cunctis ex partibus Orbis
Collecta, oranti, ceu Microcoſmus adeſt.

Cauſſa antecedentis Epigrammatis, vbi Societatis Ieſu honorifica fit mentio, memini ſubſequentis Epigrammatis, à me quoque compoſiti, in honorem Sanctiſsimi ipſius Fundatoris, qui Hebræum pertinacem, cui nomen I S A C, conuertit ad Chriſtum his verbis dumtaxat;

Mane nobiſcum, Iſac.

Quod prodigium, maius fuiſſe oſtendo, prodigio IOSVE, cuius verbis ſtetit Sol, hiſce videlicet; Sol, ne mouearis contra Gabaon.

Protinus abſtinuit Sol currere, Ioſua quando,
Sol, contra Gabaon, ne mouearis, ait.
Dumque, mane, dixit, nobiſcum, Ignatius, Iſac,
Protinus à curſu deſtitit ille ſuo.

Atque

Atque fide immotus, non, vt Iudæa propago,
Horrentis Barathri sub loca tetra ruit.
Qui legis hæc, quæ mira magis miracula censes?
Perpaucis verbis illicò vterque stetit.
Quòd steterit Sol, ipse magis mirabere forsan;
Isac quòd steterit, res mihi mira magis.
Sol stetit, inde breui, tamen occidit ille, recurrens:
Stans Isac semper, nesciӱt occidere.

Post Epigramma in honorem Sanctissimi Soc. Iesu Fundatoris, aptè subijciam Epigramma ex *Maiori* conclusum, à me quoque compositum in laudem S. PETRI NOLASCO, qui etiam Fundator fuit, nempè Ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, cui in cunabulis vagienti examẽ apum in dextera fauum mellis construxit.

Ambrosio, Hyblæas volucres sedisse labellis,
Sed tibi, Petre, manu mellificasse ferunt.
Dulce illi eloquium præsignauere, tuamque
Captiuis placidam prædocuere manum.
Optimus augurij iudex vtriusque, secundum
Grandius augurium, nobiliusque vocet:
Nobilius tantòque canat, sermonibus acta
Quantò, expressa manu, nobiliora patent.

Clausum etiam ex *Maiori* est Epigramma prænobilis Vatis SIGISMVNDI REGVLI à S. SYLVERIO, Florentini, ex nostra Religione,

In

In Cœnam, quàm maximo apparatu instituit Piæ Domus Pauperibus,

LEOPOLDVS MEDICES
S. R. E. CARD.

Aurea Persarùm sileant cœnacula mensas;
Regales iactet nec Cleopatra dapes:
Nec Sybaris molles cyathis laudentur honores;
Græcia præcipuum dissimuletque merum.
Romaque Cæsareo victrix epulata triumpho
Parcat munificas tollere in astra manus.
Omnia Mediceo cedant conuiuia: luxus
Illa dedit summus; summa dat hoc pietas.

Ex *Maiori* quoque, ab ingeniosissimo Vate CLAVDIO ACHILLINO conclusum fuit Epigramma Hetruscum (italicè, Sonetto) in laudem LVDOVICI XIII. Galliarum Regis; quod Epigramma ipsemet ACHILLINVS in linguam latinam conuertit: ideòque vtrumque ponendum hìc existimaui, vt supra cap. 1. promissum fuit.

SO-

SONETTO
SOPRA
LVIGI XIII.
RE DI FRANCIA,

Che dopò la conquista della Roccella, venne à Susa, e liberò Casale.

SVdate, ò fochi, à preparar metalli,
E voi, ferri vitali, itene pronti,
Ite di Paro à suiscerar' i monti,
Per inalzar Colossi al Rè de' Galli.

Vinse l'inuitta Rocca, e de' Vassalli
Spezzò gl'orgogli a le rubelle fronti,
E machinando inusitati Ponti
Diè fuga à i mari, e gli conuerse in valli;

Volò quindi sù l'Alpi, e il ferro strinse,
E con mano d'Astrea gl'alti litigi
Temuto solo, e non veduto estinse.

Ceda le palme pur Roma à Parigi:
Che se Cesare venne, e vide, e vinse,
Venne, vinse, e non vide il Gran LVIGI.

Pra-

Præclarè ille quidem lingua cecinit Hetrusca, nec minùs, Latina: talis est enim ipsius traductio.

Gallorum Regi structurus ad astra Colossos,
Folle recurrenti sudet in æra focus.
Rupibus è Parijs diuellat viscera ferrum,
Scalpat & in Regis Regia saxa decus.
Quæ Magni Henrici potuit vitare triumphos,
Sensit Aloysias Arx superata manus.
Cornua senserunt frontes effracta rebelles;
Retraxit tumidos æquoris vnda pedes:
Indeque per niueos saltus Rex transit ad Alpes;
Vincit non visos, conciliatque Duces.
Gallica Romuleum præcedat Sequana Tybrim;
Concedat palmas Cæsar Aloysio.
Si venit, vidit, vicit si prælia Cæsar,
Venit, non vidit, vicit Aloysius.

Allatum Epigramma de LVDOVICO XIII. Galliarum Rege, reduxit in memoriam meum Distichon ex *Maiori*, de amplissimo Palatio, Parisijs, ab ipsius Filio LVDOVICO XIV. excitato.

Orbe Domus maior: Ludouicum non capit orbis
Summè auctum excelsis actibus; ipsa capit.

Potest etiam inter Epigrammata ex *Maiori* conclusa, annumerari
Epigramma MARTIALIS, Lxxv. *lib.v.*

De

De POMPEIO, & Filijs.
Ex illius enim conclusione *Maius* colligitur.

Pompeios Iuuenes Asia, atque Europa, sed ipsum
Terra tegit Libyes; si tamen vlla tegit.
Quid mirum, toto si spargitur Orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

Quam concludendi rationem ipse imitatus fui in hoc Epigrammate

Ad FRANCISCVM MAGNVM
Comitem Mediolanensem.
Oratorem VLADISLAI IV. Poloniæ Regis,
apud INNOCENTIVM X. Pont. Max.

Lux tibi prudentis quanta est, hominisq. diserti!
Quantum consilij, iustitiæque iubar!
Sauromatæ, Austriaci, Hispani, Gallique, Itali- que
Spectant virtutis lumina mira tuæ.
Egressus Patria meritò es, Francisce: nitere
Vno non poterant lumina tanta loco.

Hùc etiam referri potest ea concludendi ratio, quæ est in MARTIALIS Epigr. VI. in Amph. Cæs. Blanditur Cæsari.

Belliger inuictis quòd Mars tibi sæuit in armis,
Non satis est, Cæsar; sæuit & ipsa Venus:
Pro-

Proſtratum vaſta Nemees in valle leonem,
Nobile & Herculeum fama canebat opus.
Priſca fides taceat, nam poſt tua munera, Cæſar,
Hæc iam fœminea vidimus acta manu.

Et in CLAVDIANI Epigr.
In Sphæram Archimedis.

Iuppiter in paruo cum cerneret æthera vitro,
Riſit, & ad Superos talia dicta dedit.
Huccine mortalis progreſſa potentia curæ?
Iam meus in fragili luditur orbe labor.
Iura Poli, rerumq. fidem, legemq. virorum,
Ecce, Syracuſius tranſtulit arte Senex.
Incluſus varijs famulatur ſpiritus aſtris,
Et vitreum certis motibus vrget opus.
Percurrit proprium mentitus Signifer annum,
Et ſimulata nouo Cynthia menſe redit.
Iamque ſuum voluens audax induſtria mundum,
Gaudet, & humana ſidera mente regit.
Quid falſo inſontem tonitru Salmonea miror?
Aemula naturæ parua reperta manus.

Et in ſequentibus meis duobus Diſtichis.
De IESV in fœno; cuius paullò ante ortum,
Sol ariſtis coronatus apparuit.

Abiectas inter, Solem miraris, ariſtas?
Non ego, dum fœno cerno iacere Deum.

De

De salutiferis vinculis, & vmbra Diui Petri.

Quid mirare, Petri dare vincula tacta salutem?
Hanc quoque, vel fugiens, illius vmbra dedit.

Maius etiam quidpiam colligi animaduerto ex conclusione per interrogationem facta, diuersis præmissis, vt patet
apud MARTIALEM, in Epigr. xLVIII. *Lib.* VIII.
In variè se tondentem.

Pars maxillarum tonsa est tibi, pars tibi rasa est,
Pars vulsa est: vnum quis putet esse caput?

Quod ingeniosè imitatus est insignis PHILOMATHVS, sic enim cecinit,
De Diebus vernis, apud Vbios, anno CIC IϽC xL.

Ningit nocte, pluit mane, afflat tertia, feruet
Sexta, gelat tum: vnum quis putet esse diem?

Ingeniosè, inquam, imitatus est, nam argumento longè diuerso ab argumento Epigrãmatis MARTIALIS desumpto, eius vestigijs bene nouit insistere. Ingeniosa quidem hæc imitatio est, & à reprehensione prorsùs remota, qua non carent illi, qui dum alicuius compositionem imitantur, in eadem, vel simili materia versantur. Isti enim fures potiùs, quàm imitatores videntur. Disce igitur

igitur, Lector, ab ingenioso imitatore PHILOMATHO ingeniosè Vates imitari.

Postremò, *Maius* quoque significatur illo concludendi modo, quo vsus est MARTIALIS, Epigr. I. in Amph. Cæs. quod supra attuli cap. IV. Loco IX. ita enim conclusum:

Vnum pro cunctis Fama loquatur opus,

Hac enim concludendi ratione significatur, Amphitheatrum Cæsaris præferendum.

Modoq. huic assimili conclusit idem MARTIALIS Epigr. XXVIII. libri eiusdem, quo TITI, seu DOMITIANI Naumachiam præfert illis AVGVSTI, CLAVDII, NERONIS.

Augusti laudes fuerant, committere classes,
Et freta nauali solicitare tuba.
Cæsaris hæc nostri pars est quota? vidit in vndis
Et Thetis ignotas, & Galatea feras.
Vidit in æquoreo feruentes puluere currus,
Et domini Triton ipse putauit equos.
Dumque parat sæuis ratibus fera prælia Nereus,
Abnuit in liquidis ire pedester aquis.
Quidquid & in circo spectatur, & Amphitheatro,
Diues Cæsarea præstitit vnda tibi.
Fucinus, & pigri taceantur stagna Neronis:
Hanc norint vnam secula Naumachiam.

Nouolariæ Comitis, iuuenis,& bellicis,& litterarijs dotibus ornatissimi,
Flebile amici obsequium.

Pierides tumulo violas, Venus alma hyacinthos,
Balsama dant Charites, cinnama spargit Amor.
Phœbus odoratas laurus; Mars ipse amaranthos,
Nos lacrymas, raræ munus amicitiæ.

Argutè profectò ex *Maiori* conclusum: quandoquidem lacrymæ, defuncti amici causa effusæ, meliùs, quàm frondes, flores,& odores, amorem testãtur.

Arguta Conclusio
ex Minori.

Apud MARTIALEM in Epigr. XXXVI. *lib.* VIII.
AD CAESAREM DOMITIANVM.

Regia Pyramidum, Cæsar, miracula ride:
Iam tacet Eoum barbara Memphis opus.
Pars quota Parrhasiæ labor est Mareoticus aulæ?
Clarius in toto nil videt Orbe dies.
Septenos pariter credas assurgere montes:
Thessalicum breuior Pelion Ossa tulit.
Aethera sic intrat, nitidis vt conditus astris
Inferiore tonet nube, serenus apex.
Et priùs arcano satietur lumine Phœbi,
Nascentis Circe quàm videt ora patris.

Hæc, Auguste, tamen, quæ vertice sidera pulsat,
Par domus est Cælo, sed minor est Domino.

Et apud eumdem in Epigram. IV. *lib.* IX.
AD EVMDEM DOMITIANVM.

Quantum iam Superis, Cæsar, Cæloque dedisti;
Si repetas, & si creditor esse velis;
Grandis in æthereo licèt auctio fiat Olympo,
Coganturque Dei vendere quicquid habent,
Conturbabit Atlas, & non erit vncia tota,
Decidat tecum qua pater ipse Deûm.
Pro Capitolinis quid enim tibi soluere templis,
Quid pro Tarpeiæ frondis honore potest?
Quid pro culminibus geminis matrona Tonantis?
Pallada prætereo: res agit illa tuas.
Quid loquar Alciden, Phœbumq. piosque Laconas?
Addita quid Latio Flauia templa polo?
Expectes & sustineas, Auguste, necesse est:
Nam tibi quod soluat, non habet arca Iouis.

Hanc ipse conclusionem mihi imitandam proposui in claudendo sequenti Epigrammate,
AD FRANCISCVM MAGNVM,
Comitem Mediolanensem
apud INNOCENTIVM X. Pont. Max.
Oratorem VLADISLAI IV. Regis Poloniæ.

Magnus es, ac Magnum celebris te Patria spectans,
Protinus extremas suadet adire plagas.

Cum modò Sauromatas cernis, Quadosq. penetras;
Cum modò Marcomanos, Austriacosque subis.
Hic tibi sed paruus cùm sit locus, ilicèt Vrbem
Euganeam, & Martis mœnia, Magne, petis.
At nec vasta capit te Roma: Hispanica forsan
Excipiet, vel te Gallica terra sinu?
Sanè si posses totum lustrare vel Orbem;
Par tamen in toto non locus Orbe foret.
Discurras, & sustineas, Francisce, necesse est:
Quem tibi det, tellus non habet arcta, locum.

IACOBVS BIDERMANVS, ex *Minori* pulcherrimè claudit hoc pulcherrimum Epigramma De Anachoretarum studio in corporibus affligendis.

Bella, quibus crudo multamus terga flagello;
Iratasque cuti cogimus esse manus;
Thebaicis olim bellata fuere colonis,
Et per Niliacos infremuere specus.
Nuda alibi stimulant setosi pectora villi,
Nudum alibi stringit ferrea zona latus.
Degrauat hunc rigidus centeno pondere thorax,
Vinctaque crudelis circuit ossa chalybs.
Vlcerat hic fixis exermia membra vepretis;
Atque dolet, quoties caussa doloris abest.
Calcat hic immotis eadem vestigia plantis,
Stansque solet noctem, stansque fugare diem

Quoad placet in summo stabilis manet amne Quirinus,
Namque nihil saxum membra molare grauat.
Ni instaret precibus, nunquam raperetur ab amne
Sed palmæ cupidus poscit in amne mori.
Hunc quicunq. vides stabilem cum pondere in vnda,
Prodigium in Petro dixeris esse minus.

Itemque meum de Cilicio S. EDMVNDI Episcopi Cantuariensis, quod in ignem iniectum exuri non potuit.

Aspera quæ pauida spectata est vestis in igne,
Quæ victrix domito vestis ab igne redit,
Texerat Edmundi corpus, Venerisq. furores
Presserat ardentes, præualidasque faces,
Quæ flammas tantas superauerat ante, minores,
Haud mirum, si post vicerit illa rogos.

Et quod composui,

DE PETRO CALCEONO,
mortuo, cùm tonderetur.
AD TONSOREM.

Miraris, Tonsor, celeri quem forfice tondes,
Calceonus subito quòd cadit interitu?
Nescis, quàm fragilis vita est? filo illa, pilone
Pertenui pendet iuncta; quid ergo stupes?
Protinus innumeros qui deles, protinus vnum
Miraris Mortem nunc secuisse pilum?

Arguta Conclusio
ex Aequali.

Apud MARTIALEM in Epigr. Lxvi. *lib.* ii.
IN LALAGEN.

Vnus de totopeccauerat orbe comarum
Anulus, incerta non bene fixus acu.
Hoc facinus Lalage speculo, quo viderat, vlta est;
Et cecidit sectis icta Plecusa comis.
Desine iam Lalage tristes ornare capillos,
Tangat & insanum nulla puella caput.
Hoc Salamandra notet, vel sæua nouacula nudet;
Vt digna speculo fiat imago tuo.

Ecce *Aequale*, vt caput tuum depilatum sanie salamādræ æquè ac speculum reddatur leue, expolitámq.
Et apud eumdem in Epigr. xLiii. *lib.* vii.
AD OVIDIVM.

Maximus ille tuus, Ouidi, Cæsonius hic est,
Cuius adhuc vultum viuida cera tenet.
Hunc Nero damnauit; sed tu damnare Neronem
Ausus es, & profugi, non tua, fata sequi.
Aequora per Scyllæ magnus comes exulis isti,
Qui modò nolueras consulis ire comes.
Si victura meis mandantur nomina chartis,
Et fas est cineri me superesse meo,
Audiet hæc præsens, venturaq. turba, fuisse
Illi te, Senecæ quod fuit ille suo.

Ex

Ex *Aequali* etiam, seu *Pari* concluditur apud eundem MART. Epigr. XCII. *lib.* XI. videlicet,

EPITAPHIVM CANACES.

Aeolidon Canace iacet hoc tumulata sepulcro,
Vltima cui paruæ septima venit hyems.
Ah scelus, ah facinus! properas quid flere, viator?
Non licet hic vitæ de breuitate queri.
Tristius est leto leti genus: horrida vultus
Abstulit, & tenero sedit in ore lues.
Ipsaque crudeles ederunt oscula morbi,
Nec data sunt nigris tota labella rogis.
Si tam præcipiti fuerant ventura volatu,
Debuerant alia fata venire via.
Sed mors vocis iter properauit cludere blandæ,
Ne posset duras flectere lingua Deas.

Huius Conclusionis patet imitatio in sequenti IO. BAPTISTAE AMALTHEI Epigr. De Puella fluuio mersa.

Deliciæ ruris, prono cum forte lacerto
Hauriret gelidas flaua Amaryllis aquas,
Illam Naiades rapidum traxere per amnem,
Plenaq. Virgineam prodidit vrna manum,
Nulla fuga inuidiæ est; liuor quoque Numina tangit,
Et Venerem syluis eripuere suam.
Nève Deas blanda posset lenire querela,
Clauserunt celeres ora natantis aquæ.

Est

Est etiam aliqua *Aequalitas* in conclusione sequentis CLAVDIANI Epigram. in Podagrum.

Quæ tibi cum pedibus ratio? quid carmina culpas?
Scandere qui nescis, versiculos laceras.
Claudicat hic versus; hæc, inquit, syllaba nutat,
Atque nihil prorsus stare, putat Podager.

Hæc est *Aequalitas*: vt podager non stat, ita nihil stare putat.

At vnde tam subita ira Claudiani, & inurbanitas cum misero podagro, vt cum vix ceperit cum alloqui, ab ipso; quodammodo terga vertens, sermonem auerterit, secumq; locutus ita fuerit?
Claudicat hic versus; hæc, inquit, syllaba, nutat;
Atque nihil prorsus stare, putat Podager.

Sanè congruentiùs inceptum cum podagro sermonem, cum eodem absoluere debuisset, idque facere sic facillimè potuisset:
Claudicat hic versus; hæc, inquis, syllaba, nutat;
Atque nihil prorsus stare putas, Podager.

Et in conclusione Epigrammatis compositi á IOACHIMO BELLAIO, inscripti, Romæ veteris tumulus.

Montibus è septem totum diffusa per Orbem,
Sidera sublimi vertice Roma tuli.

Sub

Sub pedibus terras vtroque à littore pressi:
Atlantem tenuit dextra, sinistra Scytham,
Iuppiter hos etiam disiecit fulmine montes,
Et tumulos iussit corporis esse mei.
Incubuit capiti rupes Tarpeia nostro,
Pressa Quirinali pectora nostra iacent.
Crura Palatinus, geminos hinc inde lacertos
Collis Auentinus, Vimineusque tegunt.
Exquiliæ hinc surgunt, & surgit Cœlius illinc;
Hæc quoque sunt pedibus facta sepulchra meis.
Sic, quæ viua sibi septem circumdedit arces,
Mortua nunc septem contegitur tumulis.

Placuisset mihi magis hæc conclusio, si non Poeta, sed ipsamet Roma Epigramma conclusisset: cum enim ipsa superiùs locuta semper fuerit, eidem erat finis imponendus. At, inquies, eadem finem imposuit, de se locuta in persona tertia. Non placet hęc interpretatio, coacta enim locutio fuisset, quam candidum Epigramma non admittit. Addes fortasse: Difficile fuisset sententiam illam conclusionis exprimere in prima persona: fateor quidem, nam ego expertus sum: tamen adhibita diligentia, sic ipsam Romam concludentem induxi,

Sic ego, quæ septem circumdabar arcibus olim
Viua, tegor septem mortua nunc tumulis.

Ex *Aequali* etiam, si bene, Lector, animaduertis, concluditur à TRYPHONE BENTIO sequens Epigramma in quo

Anser ab arbore suspensus, & à Romanis iaculis petitus, ita queritur.

Quid bene facta iuuat? quid, vos seruasse, Quirites,
Et Capitolini templa superba Iouis?
En iaculis summa pendens ex arbore, vestris,
Post modò victori præda futura, petor.
Ergo non aliam tanta feritate decebat,
Quàm vestri altricem sanguinis esse Lupam.

Ex *Aequali* procedit quoque conclusio Epigrammatis FRANCISCI ROGERII, in funere MAANIS GIOERIDAE; Vxoris PETRI DE VALLE, quæ perpetuò sui victrix, mortua est in prouincia Maghostan; quæ vox, Persicè, Palmetum significat; & Romæ in Capitolio sepulta.

Tarpeio quæ monte iaces, Maghostanis ora
Te rapit, à Palmis quæ sibi nomen amat.
Palmas inter obis; & lauros inter humaris:
Quantum habet ingenij sors, Gioerida, tua!
Debueras, cui vita fuit victoria, tota,
Non obijsse alio, non iacuisse, loco.

Ex *Aequali* etiam infertur conclusio ab AVRELIO VRSIO in sequenti Epigrammate

Ad

Ad MAPHAEVM BARBERINVM ægrotantem.

Qui potis es dulci triſtes mulcere querelas
Carmine, & Hircanas flectere voce feras,
Frangeris, ah, nimio febris, Maphæe, calore,
Atque Machaoniam poſcis anhelus opem.
Nec tibi Apollineos prodeſt luſtraſſe receſſus,
Nec tot Lethæis eripuiſſe vadis.
Flet chorus Aonidum; crinemq. euellit, & optat
Viuere te viuo, te moriente mori.

Venuſtiſsimi huius Vatis, viciſsim ab ipſo MAPHAEO BARBERINO commendati, ſtylus clarus valde, elegans, & ſuauis ſummoperè me delectat: mallem tamen, vt ſuauitate poſtpoſita in penultimo carmine ſuperioris Epigrammatis dixiſſet potiùs aſperè, *crineſque euellit*, quàm dulciter, *crinemque euellit*, nam *crineſque euellit*, mihi legenti, non ſolùm crinium auulſionem videre videor, ſed etiam audire quamdam aſperitatem, quæ in ipſa auditur crinium auulſione: atque huius rei nullam aliam cauſam eſſe cognoſco, quàm aſperitatem, quæ eſt in pronunciatione, *crineſque*, qua *crinemque* prorsùs caret. Hanc autem artificioſam aſperitatem (vt etiam, cum opus fuit, ſuauitatem) amauit in primis *Virgilius*, vt vel ipſo ſono carminis mirè, quæ diceret, exhiberet: qua arte profectò illi æqualis adhuc nemo

mo fuit, nedum superior; id quod ille non solùm duro litterarum concursu consequutus est, sed etiam frequenti Ecthlipsi: quæ duo dum quidam, vt dulcissimè canere videantur, omni studio deuitant, hac admirabili rerum expressione carmen quidem priuant. Proinde ad laudabiliorem carminis compositionem, Lectorem hoc loco admonendum puto, vt aliquid asperum significaturus malit esse duriusculus, quàm suauis, vt rei asperitatem, aspero etiam carmine ex arte referat: ita enim maiorem ille laudem consequetur.

Idem AVRELIVS VRSIVS per *Aequale* claudit hoc Epigr. de VESTAE Simulacro In hortos OCTAVII CAESII translato.

Sum lapis, at genitrix Diuùm, & Dea credita Vesta
Abdita, & in priscis Vesta vocata Sacris.
Hos me Relligio, Dominusque relegat in hortos
Prouidus, errori ne sit in Vrbe locus.
Quàm modò, Roma, sapis! non est in marmore Numen:
Tu quoque, cum coleres marmora, marmor eras.

Per *Aequale* quoque PHILOMATHVS egregiè conclusit, si bene, Lector, animaduertis, hoc Epigr. De Sepulcrali Vrna pro Fōte in atrijs Romanorum.

Rerum disce vices: abit in cratera sepulchrum;
Quoq. cinis steterat, mobilis vnda fluit;

Non

Non hospes, compesce sitim, sed parciùs hauri,
Ne redeat crater, quæ fuit vrna, tibi.

Ecce *Aequale*: crater fuit olim vrna; erit nunc iterum tibi, ni parciùs hauseris.

Neque aliena ab *Aequali* est conclusio Epigrammatis eiusdem PHILOMATHI, de eadem Vrna Sepulcrali.

Marmor, quod quondam cineres, atque ossa tegebat,
Nunc fons irriguo murmure fundit aquas.
Nempè breuis queritur trepidantia tempora vitæ,
Et, quæ seruauit funera, forte gemit,

Aequale etiam cognosco in conclusione sequentis Epigrammatis nobilissimi Vatis FERDINANDI FVRSTENBERGII Episcopi Paderbornensis, de Bibliotheca Vrbinate

ALEXANDRI VII.

Pont. Max. liberalitate Vaticanæ donata.

Regifico quondam sumptu, studioq. parata
Feltriadum celebris Bibliotheca Ducum,
Vaticana tuas, hùc longè iussa venire
Munere Alexandri Principis, auget opes.
Nobilior poterat nec muneris auctor haberi,
Nec munus poni nobiliore loco.

Huius

Huius enim conclusionis sensus hic est, muneris auctorem nobilissimum fuisse; nobilissimum pariter locum, in quo munus positum.

ANDREAS BAIANVS Lusitanus grauissimus Orator, & Vates, à *Pari* conclusit Epigramma, quod est in ipsius Opere posthumo, in Dominicas totius anni, quod Elogijs etiam, non solùm Epigrammatis, elegantissimis, maximèq. argutis exornauit. Epigrammatis autem hoc lemma est.

Petenda, Christi digna nomine, & sanguine.

Vota precesq. volant Cælo, sed inania Terris
Vtraque cum reuolent, discere, lector, amas?
Da pretium precibus, vacuis da pondera votis.
Pauca loquar, Christi sanguine digna petas.
Ne pete diuitias, ne gaudia, ne pete honores,
Si petis hæc, pretium sanguinis omne negas.
Hæ nugæ: Christi pete seria nomine: Christi
Sanguine parta salus, sanguine digna pete.

A *Pari* etiam conclusum IOSEPHI BAPTISTAE sequens Distichon.

NERONIS dictum, Vrbe flagrante.

Troia parens Romæ est: parili sit filia fato:
Troia ruit flammis, Roma cremata cadat.

Et Epigramma IOANNIS ANIGII,
De vindicijs D. CAROLI MAGRI
aduersus BRVSONIVM.

Odrysium classis Melitensis territat hostem,
Quem Cruce sæpe fugat, sæpe vel ense ferit.

Tot

Tot tamen impetere Heroas Brusonius audet,
Totque decus calamo contemerare virùm.
At tu, Magre, stylo Momum tam figis acuto,
Ictibus vt victus concidat ille tuis.
O tua sors felix! retinent, te vindice, nomen
Nostri Assertores nominis, & fidei.
Te quicunque leget, sic protinus efferet ore:
Quantùm Equites gladio, tam valet iste stylo.

Par quoque est in conclusione pulcherrimi Epigrammatis IOSEPHI SILOS,
De Virgine formosissima, ictu fulminis mortua.

Formosas inter formosior vna puellas,
Candida dum Phrygia stamina pingit acu,
Intonuit latè, scissusq. remugijt aer;
Arsitq. irati flamma trisulca Iouis.
Nil moror: it volucri penna penetrabile fulmen,
Et bibit è pulchra Virgine pulchram animam.
Extinctæ soluunt comites pia funera; tersa
Mox lacryma, fantur talia voce pari:
Cui Cælum, egregiam dederant cui sydera formam,
Quàm bene cælesti morte perempta cadit.

Et in conclusione eiusdem SILOS Epigrammatis, de tribus Gratijs marmore expressis.

Tergemina hic Virgo vel in vno est marmore: ad vnguē
Factum opus, egregiæ meta suprema manus.

Primo flore æui vernant: forma omnibus vna
Pulchrior: est hilaris frons, oculisque lepor.
Sunt Charites, nectit quas nodus amabilis: illam
Illa manu prensat: mutuus vnit amor.
Porrigit hæc donum: capit hæc; largè illa rependit:
Quæque suum grato in munere munus obit.
Non humeris velum; niueo stant pectore nudæ:
Nempè procul fuco det sua dona manus.
At cur in solido stant marmore? scilicet, vt sint
Immota in memori pectore dona, monent.

Video etiam ab *Aequali* conclusum hoc eiusdem Epigram.

De Homeri Iliade in nucis putamine descripta.

Mæonidæ quæ plectrum ingens, cecinitq;ter amplum
Ingenium, nucis in cortice clausa vides.
Hic cædes, iræq; Ducum, mixtusq; Pelasga
Troiugeno, infensa hic Numina Numinibus.
Hic clypei allisi clypeis; hic ensibus hausta
Pectora, & hic passim funera, fata, lues.
Stulte, quid horrescis mala mundi dira? quid amplo
Ore, quid ingenti nomine magna vocas?
Exiguus sunt cuncta labor; nempe ipsa malorum
Ilias en tota hic stat nuce clausa breui.

Eius-

Eiusdemque Epigramma, quod sequitur,
In Psittacum, pronunciantem: Memento mori.

Quà Capitolino surgit Roma ardua colle,
Fortè ibam; ipse comes solus euntis eram.
Cum peregrina meas facundia verberat aures,
Et solida expressit voce: memento mori.
Vertor, & aurato declamans carcere Eous
Psittacus, hæc liquido sæpius ore dabat.
Mox ego: cum sylua tu sis regnator Eoæ,
Cur iuuat occiduam commemorare diem?
Pennatàmne fugam, & volucris dispendia vitæ
Par erat, vt volucris fortè moneret auis?
Quid moror? arguto monitore hoc alite disco,
Quàm celeri penna mors inopina subit.

Et hoc Epigramma nobilissimi Vatis VBERTINI
CARRARAE.
Niobe versa in marmor.

Illa ego sum Dolopum quondam fortissima matrum
Vel Cybele vatis inuidiosa meis.
Nunc rigeo, gelidasque fero sine sanguine venas,
Et mea iam nescit reddere lingua sonos.
Me flabris Boreas, flabris me verberat Auster,
Et quatior rigidi dùm furit ira Iouis.
Siste, viator, iter: ni mollis corda dolore
Me cernens versam in marmora, marmor eris.

Pulcherrimè à *Pari* concludit etiam BARTHOLOMAEVS BEVERINI Congregationis Clericorum Regularium Matris Dei, Epigramma, De Iride, in aurora Dominicæ Ascensionis.

Roscidus à primo Titan surgebat Eoo;
Qua luce hinc victor sidera, Christe, petis;
Ecce sub occidua cum Cœli parte refulsit,
Fronte gerens placidas discolor Iris aquas.
Scilicet excipiunt cum tantos astra triumphos,
Quid mirum est, Arcus si posuere suos?

Idem ex *Aequali* lepidè clausit hoc Epigram. ad iracundum fuste percussum.

Tam citò in ardentes non dissilit atra fauillas
Impatiens, ferro vix semel icta, silex;
Tam citò non rapiunt pallentia sulphura flammas;
Tam citò non ignes Martia puluis habet,
Vt tu præcipites ignescis cæcus in iras:
Hinc vulgi arguto diceris ore, focus.
Fuste igitur presso nulla est tibi causa querelæ:
Notum est, imponi ligna solere foco.

Et

Et Rodulphus noſter à S. Hieronymo, Ferrarienſis, præclaro Iuuenis ingenio, à *Pari* lepidè etiam concluſit ſequens Epigramma,

De Gallinis, è Gallinario ſtatim fugientibus, mulieris aſpectu perterritis.

Intra humilis tecti penetralia, victum vbi turba
Quæ glocit, à pueri ſumere ſueta manu,
Ingreditur mulier, frugemq. vagantibus offert:
Tunc Gallina volat, grata alimenta fugit.
Fœmineum Gallina genus putat eſſe timendum;
Fœmina ſi vulpes inſidioſa rapit.

Hæc eſt *Paritas*: Gallina ſibi cauens à vulpe, cauendum ſibi putat à fœmina, quæ vulpes eſt.

Ex *Pari* etiam concluſum, Epigramma pulcherrimum mei olim Auditoris, IOSEPHI à IESV MARIA, de S. CATHARINA Alexandrina;

Ex cuius reciſa ceruice lac pro ſanguine emanauit.

Virginis vt lictor ceruicem meſſuit enſe,
Eſt ſuper effuſus lacteus imber humum:
Quæ ſimul ac ſenſit niueo ſe lacte madere,
Talia lictori dicta repente dedit.
Qui tam manſuetæ ſecuiſti colla Puellæ,
Vnde tibi tantus, dire Tyranne, furor?
Certè equidem infanti quòd lac tibi præbuit vber,
Vber non hominis, Tigridis vber erat.
Quàm bene nunc voluit lac Virgo effundere! lacte
Scilicet, ediſcas mitis vt eſſe ſuo.

Ego sæpissimè ex *Aequali* Epigrammata conclusi, ex quibus quæ sequuntur, ac primum in Opus æneum.

IVSSV

ALEXANDRI VII.

PONT. MAX.

Erectum Romæ in capite Basilicæ Vaticanę. In quo iuxta Cathedram D. PETRI, inspiciuntur SS. Ambrosius, Augustinus, Athanasius, & Ioannes Chrysostomus.

ad P. SIGISMVNDVM REGVLVM à S. SYLVERIO.

Sigismunde, Petri ò quales hærentia Sedi,
Ostendunt Populis ænea Signa Viros!
Christiadum fidei tutamina fortia, Patres,
Quos meritò exornat Pontificalis honor.
Praualidos Patres, præstantes robore, quorum
Pectora, nulla vnquam frangere vis potuit.
Testis adest Italus solidæ virtutis, Achiuus
Testis item, testis totus & Orbis adest.
Quàm bene Alexander iubet ænea surgere Signa!
Petri qui Sedi nititur, æneus est.

De

De D. STEPHANO PROTOMARTYRE in illa verba *Act. Apost. cap. 7.* Ecce video Cælos apertos.

Rex est, qui patitur: motus premit ille, domatq;
Et parcit clemens hostibus vsque suis.
Rex est, dum Stephanus lapidum fert fortiter ictus,
Hostibus & placido pectore dat veniam.
Quid mirum, Stephanus Cælos si cernit apertos?
Rege, attolluntur, iam veniente, fores.

De quadam Meretrice,

Tabula coloribus expressa, cui sese in speculo contemplanti, osis humani capitis, à tergo elati, obiecta repente imago, timorem peperit, vitæq. conuersionem.

Dum speculo flauos capitis miratur honores,
Purpureasque stupet fæmina vana genas,
Inspecto humani capitis terretur ab osse,
Seque Deo, sapiens facta, repente dicat.
Picta quidem egregiè tabula est, sed passa ruinam
Defuncti effractum nunc caput illa gerit.
Scilicet hæc deerat capitis confractio: fregit
Hæc Morti, ad Vitam fæmina versa, caput.

Ex *Aequali* etiam conclusa dici possunt ea Epigrãmata, in quorum fine congruens quædam dignoscitur consecutio: vt in fine lepidi Epigrammatis MARTIALIS, quod est IX. *lib.* VIII.

Ad QVINCTVM.

Soluere dodrantem nuper tibi, Quincte, volebat
Lippus Hylas: luscus vult dare dimidium.
Accipe quàm primùm: breuis est occasio lucri.
Si fuerit cæcus, nil tibi soluet Hylas.

Si enim Lippus cum esset Hylas, volebat soluere dodrantem, luscus verò vult dare dimidium, congruenter sequitur, vt si cæcus fuerit, nihil sit ille soluturus.

Ex qua etiam congruenti consecutione, seu rei æqualitate clausum deprehendo; apud eumdem Epigr. XXV. *lib.* XII.

IN THELESINVM.

Cum rogo te nummos sine pignore, non habeo, inquis:
Idem, si pro me spondet agellus, habes,
Quod mihi non credis veteri, Thelesine, sodali,
Credis colliculis, arboribusque meis.
Ecce reum Carus te detulit: adsit agellus;
Exsilij comitem quæris? agellus eat.

Per

Per hanc congruentem rei consecutionem à LAVREA TVLLIO, Ciceronis Liberto, bellissimè clausum est nobile Epigrāma, quod refert Plinius. De Villa CICERONIS non procul à Puteolis.

Quòd tua, Romanæ vindex clarissime linguæ,
Sylua loco meliùs surgere iussa viret:
Atque Academiæ celebratam nomine villam,
Nunc reparat cultu sub potiore vetus.
Hic etiam apparent lymphæ non ante repertæ,
Languida quæ infuso lumina rore leuant.
Nimirum locus ipse sui Ciceronis honori
Hoc dedit, hac fontes cum patefecit ope.
Vt, quoniam totum legitur sine fine per Orbem,
Sint plures, oculis quæ medeantur, aquæ.

Ex quadam quoque rei *Aequalitate* concluditur PETRI ALOIS Epigramma, cuius hoc lemma. ABSALON è quercu pendens exanimis.

Isacidas Dauide satus, formosior inter
Ore niues, aurum vincere crine potis,
Dum rapido infelix densam subit impete quercum,
Cæsarie implicita triste pependit onus.
Nempè coma ambierit patriam quod iniqua coronam,
Hinc violata prior regia iura luit.

Et Epigramma IO. BAPTISTAE BARGIOCCHI ad Christi Discipulos, qui timebant mergi, dum ille dormiret in naui.

Vos, timidæ ò mentes, plus falsa pericula terrent,
Quàm recreet præsens, qui regit astra, Deus?
Sic vestro de corde fidem metus excutit ingens,
Et spes non rupta naufraga puppe cadit?
Hic fragor vndarum, resoni sunt murmura ponti,
Ante Deum lætus qui sine lege salit.
Dormiat ille licèt, vigili sat lumine cernit,
Quàm malus exagitet pectora vestra timor.
Credite, ab hoc somno discet mox vnda quietem,
Et siluisse diù, dum silet ille, fretum.

Et Epigramma IO. FRANCISCI à IESV, Neapolitani, nostræ Religionis, cuius hoc lemma. Homo puluis, & cinis.

Cur ego per scelerum voluo mea pectora cœnum;
Nec cesso impuro me temerare luto?
Cur animus cæci flammas male cælat amoris?
Corda libidinibus cur ferus ignis edit?
Puluis homo est; vili cœnum quoque puluere constat:
Est cinis; hinc ignem corde calente, fouet.

Hùc

Hùc etiam ſpectat concluſio ſequentis Compoſitionis Hetruſcæ, Auctoris Anonymi, à me in Latinum ſermonem translatæ.

MADRIGALE.

In lode

DELLA MADRE DI DIO

Sopra quelle parole;

Mulier amicta Sole,
& in capite eius corona Stellarum.

Siede sù trono di piropi ardente
La Vergine Reina,
C'hà di teſſuto Sol toga diuina,
E d'aſtri coronato il crin lucente.
Mà ſe giammai non chiuſe ella nel petto
Ombra di colpa, e à noi porgendo aiuto
Con generoſo affetto
Ruppe al Drago ſuperbo il fronte aſtuto;
Ben conuien'al ſuo merto,
Ch'habbia vn manto di Sol, di Stelle vn ſerto.

Traductio mea Latina.

En Virgo Regina, throno radiante Pyropis,
Vndique solari lumine cincta, sedet:
Nec tantùm corpus rutilo Sol ambit amictu,
Sed quoque præcingunt Virginis, Astra comas.
Nullius huic vnquam culpæ fuit vmbra, superbo
Versutum colubro fregit & ipsa caput.
Iure igitur formosam adeò Sol ambit, & Astris
Lucida victrici ritè corona datur.

Ex *Aequali* etiam per quamdam rei congruitatem clauditur hoc meum Epigramma,

AD CLEMENTEM X.

PONT. MAX.

Cuius Gentilitium Stemma constat ex Stellis:

Cui non Stēma tuū, Cœli instar, Maxime CLEMENS?
Cæruleo en spatio Stemmatis Astra nitent.
Quàm bene Cœligerum tibi Stemma, occludere quando
Fas tibi Cœlestes, fas aperire fores.

Et hoc quoque meum;

Ad

AD EXCELLENTISSIMAM

D. FLAVIAM VIRGINIAM CHISIAM,

Monialem, Romæ, priùs LAVRAM dictam: ex qua Nominis mutatione processit ornatissima Oratio, habita à Reuerendiss. P. F. RAYMVNDO CAPISVCCO Sac. Pal. Apost. Magistro, in Templo SS. XYSTI, & DOMINICI, cum illa habitum susciperet: ex qua Oratione hoc procedit Epigr.

Nomine Laura priùs, nunc Flauia diceris, inter
Viuens Virgineos, Chisia Virgo, choros.
Cum Mundi pompa, liquisti nobile nomen:
Nobiliore tamen nomine dicta, nites.
Nomen erat prius à lauro, nunc nomen ab auro;
Nonne aurum, laurum nobilitate præit?
Hinc flaua ex auro, viridi mage clara corona,
Cui frondes laurus præbet odora suas.
Nobiliore quidem par est, te nomine dici:
Nobilior facta es, nobiliore statu.

Preterea ex *Aequali*, argutè Epigrammata concluduntur per *Similitudinem*; quæ vt perpulchra sit, maximéq. accommodata, summa opera danda est, nisi enim talis sit, minùs argutè clauditur Epigr. per *Similitudinem*.

Ita

Ita claudit MARTIALIS Epigramma XXII. *lib.* in Amph. Cæs.

DE RHINOCEROTE.

Solicitant pauidi dum Rhinocerota Magistri,
Seque diù magnæ colligit ira feræ.
Desperabantur promissi prælia Martis:
Sed tamen is rediјt cognitus ante furor.
Namque grauem gemino cornu sic extulit vrsum,
Iactat vt impositas Taurus in astra pilas.

Ita clausum Epigramma in lapide sepulchri, in quo GREGORIVS ALBERTONIVS infans, Romæ, tumulatus.

Blandidulus, nitidus, dulcissimus, vnicus infans,
Matris deliciæ, deliciæque Patris,
Hic tegitur raptus teneris Gregorius annis,
Vt rosa, quæ subitis imbribus icta cadit.

Et Epigramma, præceptoris olim mei, Vatis, & Oratoris eximij, CAMILLI à S. HIERONYMO, Vrbinatis,

DE D. PHILIPPO NERIO.

Nix, & flamma gerunt in te consortia, Neri;
Nix alget capiti; corda sed igne flagrant.
Quis neget assimilem te nunc mirabilis Aetnæ?
Sic habet Aetna niues; sic habet Aetna faces.

Et Epigramma IOSEPHI SILOS, Cler. Reg.
AD TORQVATVM TASSVM.

Christiadum lectas acies, & Gallica signa,
Exanimisque Dei dum monumenta canis,
Musa tibi pietas, Deus est crinitus Apollo,
Laurus Idumæis Palma rigata iugis.
Barbiton electro distinctum diuite, & auro
Iessæus fidicen dona superba dedit.
Estque Sionæus vertex pro Colle bicorni,
Castalius vitreo qui fluit amne Cedron.
Grandius hinc solito resonas, tumulumq. Tonantis,
Tasse, pari celebras carmine, & arte pari.
Et tua, ceu Phœbi reparabilis ales, ab vrna
Aeternam ducit fama diserta diem.

Per eandem ego Phœnicis *Similitudinem* finem imposui sequenti Epigrammati,
In laudem optimi totius nostræ Religionis Moderatoris IOSEPHI à Visitatione.

Præpositi primi Generalis nomine, Ioseph
Clarus, & eiusdem clarus honore nitet.
Atque illi similem similis prudentia monstrat,
Et nobis simili semper amore præest.
Sic primo Rectore frui, hoc Rectore, videmur:
Assyriæ similis sicque videtur aui.
Vt surgens Phœnix, Phœnix prior esse videtur,
Sic Ioseph, Ioseph cernitur esse prior.

Simi-

Similitudine quoque clauditur Epigramma, quod composui de S. SATVRNINO Episcopo Tolosano, qui Tolosæ à summa Capitolij Arce per omnes gradus præcipitatus à Paganis, Martyrij coronam adeptus fuit.

En Saturninus, præceps deiectus ab Arce,
In Cælum, toto corpore fractus, abit.
Sic descendendo ascendit: ceu surgere in altum,
Delapsa ex alto, flumina fracta solent.

Et Epigramma de PILATO inscriptum Patri doctissimo, meique amantissimo, ANGELICO APROSIO, Augustiniano, quem sic alloquor, causa mei sequentis Anagrammatis, VT LAPIS, purè contexti ex litteris huius vocis, PILATVS.

Ecce, Pilatus, amans corde ignem emittit amoris,
Dum fontem Christum, dum negat esse reum;
Dumque studet famam insontis, vitamque tueri:
Quid tamen? indignum morte, perire iubet.
VT LAPIS, *Angelice, est: lapis ignem emittit; at ignem*
Non tamen, emittens desinit esse lapis.

Et Epigramma, quo alloquor Auditorem olim meũ IOSEPHVM à S. MARIA, Romanum, Carmelitam Discalceatum; cuius Epigrammatis hoc lemma.

Vir

Vir probus semper humilis.

Vir, pietate grauis, plenus virtutibus heros,
Demisso, Ioseph, tendit ad ima, animo.
Sic, quæ maturis pomis exuberat arbos,
Demittit ramos, pondere prona, suos.

Et Epigramma, quo Sapientissimum Senem VINCENTIVM COMNENVM ex Ord. Prædicatorum adhortor,

Vt in aduersis gaudeat, fortisque persistat.

Optime Vincenti, ventis agitatus iniquis,
Gaude; aduersa virum flamina sæpè iuuant.
Vexatus dura: parient tibi gaudia curæ;
Gaudia, Vincenti, quin mage plena dabunt.
Ventis excussi fluctus tolluntur in altum:
Plenior expressis floribus exit odor.

Arguta Conclusio
ex Diuerso.

Apud MARTIALEM in Epigr. xLIX. *lib.* I.
De Leone, & Lepore.

Rictibus his tauros non eripuere Magistri,
Per quos præda fugax, itque, reditque Lepus.
Quodque magis mirum, velociùs exit ab hoste,
Nec nihil à tanta nobilitate refert.

Tutior in sola non est cum currit arena,
Mec caueæ tanta conditur ille fide.
Si vitare canum morsus, Lepus improbe, quæris,
Ad quæ confugias, ora Leonis habes.

Cum tam nobilis Epigrammatis imitatione duo illustria composuit Epigrammata, Vates egregius, maximèque argutus FRANCISCVS REMONDVS è Soc. Iesu, quorum alterum est de Iona Propheta, & Ceto pisce, alterum de D. Petro in vinculis. Vtrumque subijciam, vt ab hoc insigni Epigrammatographo, optimoque Martialis imitatore, optimè, Lector, discas imitari.

De Iona Propheta, & Ceto pisce.

Attonito Vates in Ceti ventre triumphat,
Naufragus innocuæ nobilis esca feræ.
Non fuit ille vnquam pacata lætior vnda;
Non fuit irato tutior ille freto.
Redditur at tandem facili Pistricis ab aluo,
Et charus fidis enatat hospes aquis.
Si cupis, ò Vates, posthac vitare procellas,
Ad quæ confugias, viscera piscis habes.

De Diuo Petro in vinculis.

Quàm suaues ducit media inter vincula somnos!
Gaudet, & attonita regnat in arce Petrus.
Excubat ipse sui custos, timidasque catenas
Increpat, & vinclis pascitur ipse suis.

Erra-

Errauit patrijs nunquam mage liber in agris,
Nec iacuit placido molliùs ille toro.
Tranquilla posthàc si vis requiescere sede,
Transfer in hæc lassos vincula, Petre, pedes.

Ipse quoque cum imitatione conclusionis Epigrammatis MARTIALIS conclusi hoc Epigramma.

De S. LVPO Episcopo Trecensi,
Qui assiduis ad Deum precibus à furore Regis Attilę Ciuitatem defendit.

Grex timet; at precibus reserans Lupus ora, furentis
Hunnorum Regis damna cruenta fugat.
Grex felix: mihi nunc lepidè fas dicere: si quis
Ingruit horror, oues, currite ad ora Lupi.

Ex *Diuerso* concluditur etiam
Apud MARTIALEM Epigr. Lxxv. *lib.* II.
De Leone.

Verbera securi solitus Leo ferre Magistri,
Insertamque pati blandus in ora manum,
Dedidicit pacem subitò feritate reuersa,
Quanta nec in Libycis debuit esse iugis.
Nam duo de tenera puerilia corpora turba,
Sanguineam rastris quæ renouabat humum,
Sæuus, & infelix furiali dente peremit:
Martia non vidit maius arena nefas:
Exclamare libet: crudelis, perfide, prædo,
A nostra pueris parcere disce, Lupa.

 Hinc

Hinc ego deduxi conclusionem sequentis Epigram.
De Lupa ROMVLI, REMIQ. nutrice,
(ad quam allusit Martialis in conclusione superioris Epig.)& Matre Hebræa, proprij filij deuoratrice, expugnante TITO VESPASIANO, Hierosolymam.

Mota Lupa extemplo mira pietate, Puellis
Admouit tremulis vbera Martigenis.
Mater at è contra, stimulis agitata ferinis,
Sedauit Nati corpore Hebræa famem.
Exclamare licet: crudelis, Hebræa, voratrix,
Tu Lupa, non mater; sed Lupa mater erat.

Quod Epigramma complexus sum etiam Tetrasticho, Disticho, & Monosticho sequentibus.

Tetrastichon.

Marte satis Pueris Lupa porrigit vbera: Natum
Extimulata fame, Mater Hebræa vorat.
O qualis pietas! feritas ò quanta! parenti
Es, Lupa, tu similis: tu, Lupa facta, parens.

Distichon.

Martigenas aluit Lupa: Natum Hebræa vorauit:
Sic fuit illa parens; sic fuit ista Lupa.

Monostichon.

Est Lupa, Hebræa vorans: Lupa præbens vbera, mater.

Supe-

Superioris conclusionis Epigrammatis MARTIALIS memor fortasse, eius diligens imitatrix MARTHA MARCHINIA, bellè conclusit hoc Epigramma, De Sanctis IVSTO, & PASTORE Fratribus, Qui cum adhuc pueri, Compluti, litteris imbuerentur, proiectis in Schola tabulis ad Martyrium cucurrerunt.

Cernis, vt impauidus densos concurrit in hostes
Pastor? cui comes it Iustus: vterque puer.
Atque olim gratas puerili è pectore Musas
Pellunt, & studio nobiliore flagrant.
Siste gradum, quicunque petis studiosus Athenas:
A nostris Pueris discere plura potes.

Eiusdem optimæ Poetriæ est hoc Epigramma De S. VINCENTIO, Qui post multa tormenta constantissimè tolerata, in molli lecto, sparsoque floribus exspirauit.

Quem, nec virga furens, nec stridens flāma peremit,
Cui peperit molles horrida testa rosas,
Floribus in medijs Vincentius occidit, atque
Delicijs certam sensit inesse necem.
Impietas, ne quære ignes; nam perdere cum vis,
Nil opus est flammis; floribus interimis.

Ex *Diuerso* clauditur etiam
Apud MARTIALEM, Epigr. XIV. *lib.* VIII.
In crudelem amicum.

Pallida ne Cilicum timeant pomaria brumam,
Mordeat & tenerum fortior aura nemus,
Hibernis obiecta notis specularia puros
Admittunt soles, & sine fæce diem.
At mihi cella datur, non tota clausa fenestra,
In qua nec Boreas ipse manere velit.
Sic habitare iubes veterem, crudelis, amicum?
Arboris ergo tuæ tutior hospes ero.

Et apud eumdem Epigr. LXVIII. *libri eiusdem*
Ad ENTELLVM.

Qui Corcyrei vidit pomaria regis,
Rus, Entelle, tuæ præferat ille domus.
Inuida purpureos vrat ne bruma racemos,
Et gelidum Bacchi munera frigus edat,
Condita perspicua viuit vindemia gemma,
Et tegitur felix, nec tamen vua latet.
Fœmineum lucet sic per bombycina corpus:
Calculus in nitida sic numeratur aqua.
Quid non ingenio voluit natura licere?
Autumnum sterilis ferre iubetur hiems.

Et

Et apud eumdem Epigr. LXXXVII. *lib.* XI.
IN PARTHENOPAEVM.

Leniat ut fauces Medicus, quas aspera vexat
Assiduè tussis, Parthenopae, tibi,
Mella dari, nucleosque iubet, dulcesque placentas,
Et quidquid pueros non sinit esse truces.
At tu non cessas totis tussire diebus:
Non est hac tussis, Parthenopae, gula est.

Et apud AVSONIVM GALLVM, celebre Distichon
DE DIDONE.

Infelix Dido, nulli bene nupta marito:
Hoc pereunte fugis, hoc fugiente peris.

Et apud BARTHOLOMAEVM BEVERINI
Epigramma, cuius hoc lemma.
Eminentissimus Card. Bonuisius longa XXVIII.
dierum tempestate in mari detinetur.

Pone, pater Neptune, minas, frenumque procellis
Iniice, & Aeolij carceris obde seras.
Quid sacram violas vnde spumante carinam?
Ah, nescis, quantum Numinis illa vehit?
Sic ego: sed tales medijs regnator aquarum
Fluctibus assurgens, edidit ore sonos.
Mitte preces: ventos habeant plebeia ferentes
Carbasa: tranquillè sarcina vilis eat.

Vela moraturis pugnent Bonuisia nimbis:
Hæc pelagi non est ira, sed ambitio.

Arguta Conclusio
ex Contrario.

Apud MARTIALEM in Epigr. xxII. *lib.* I.
DE PORSENA, ET MVTIO SCAEVOLA.

Dum peteret Regem, decepta satellite dextra,
Iniecit sacris se peritura focis.
Sed tam sæua pius miracula non tulit hostis,
Et raptum flammis iussit abire virum.
Vrere, quam potuit contempto Mutius igne,
Hanc spectare manum Porsena non potuit.
Maior deceptæ fama est, & gloria dextræ:
Si non errasset, fecerat illa minus.

Video, per superioris conclusionis imitationem, argutè clausum à FRANCISCO REMONDO hoc Epigramma
DE D. ALEXIO.

Ipse sua Dominus seruit peregrinus in aula,
Et proprias inter gaudet egenus opes.
Ignoti maior laus est, & gloria Alexis:
Nunquam tam celebris, ni latuisset, erat.

In REMONDI vltimo carmine inſiſtit IOSEPHVS BAPTISTA in concluſione ſequentis Epigrammatis.

DE EODEM DIVO ALEXIO.

Magnanimus propriam deludit Alexius aulam;
Atria Spartano marmore ſtructa fugit.
Incaſſum glebas geminat ſibi clara Syene;
Incaſſum gazis Attalis arca tumet.
Oebalio ridet medicatas murice veſtes,
Fœmina ſignâuit quas Babylonis acu.
Aſt contemptor opum, tituloſque exoſus auitos;
Errat in ignotos, exul ab Vrbe, lares.
Patria poſt repetit neglectæ mœnia Romæ,
Et ſub neglecto fornice ſæpè latet.
Ni ſpreuiſſet opes, diues nunquam ipſe fuiſſet;
Et nunquam notus, ni latuiſſet, erat.

Quo tamen carmine adeò ſimili ſuperiori ipſe quidem non clauſiſſem Epigramma, cum in eo de eodem agatur ALEXIO, ne furti potiùs argutus eſſem, quâm boni imitatoris laudem mihi comparaſſem.

Cautè ſanè ſe geſsit EMMANVEL THESAVRVS, & quia diuerſo vſus eſt argumento, agens
DE CLAVDIO TIBERIO Cæſare
in imperio vitam inertem ducente,
& quia ita concluſit, vt quod negando dixit REMONDVS, hic dixerit affirmando.

En

En tibi, Lector, EMMANVELIS Epigramma: lege, cautumque imitatorem imitare.

Fœminea temerata manu regalia Cæsar
Sceptra gerens, partum perdidit omne decus.
Regius illustrat latitantia crimina fulgor;
Quem toga cælabat, prodit aperta chlamys.
Obscurat claro in solio sua nomina Cæsar:
Clarior, in latebra si latuisset, erat.

Ipse quoque, vt REMONDVS, MARTIALEM imitatus sum in concludendo sequenti Epigr.
De S. IVLITTA.
Quæ potiùs Martyrium subire voluit, quàm thus Dijs offerre, vt bona sibi vsurpata repetere posset.

Dum bona rapta petit Iulitta ab Iudice, praua
Hæc sequitur Christi dogmata, raptor ait.
Iussaque thure Deos venerari, lite repugnat
Contempta, & moriens ad bona celsa volat.
Maiora, amissa, bona sunt data, lite: fuisset
Si litis victrix, vicerat illa minus.

Et in conclusione sequentis Epigrammatis, De S. CRESCENTIO puero, S. EVTHYMII filio, qui Romæ sub Iudice TVRPILIO decapitatus.

Nobilis Euthymij proles Crescentius, ensi
Porrigit intrepidus fortia colla puer.

Atto-

Attonitus truncat miles: Crescentius ecce
Ceruice abscissa, sanguine spargit humum.
Barbare Turpili, qui vel corpuscula mactas:
Barbare, qui natos pene, perire iubes.
Heu, feritas! puer incepit vix crescere, quando
Impia dextra sacrum messuit ense caput.
Quid tamen impietas prodest? Crescentius vsque
Crescit, & ascensu fertur ad astra suo.
Maius habet, casus Crescentius incrementum:
Non obtruncatus creuerat iste minùs.

Sed afferamus alia MARTIALIS exempla dissimili ratione clausa clariùs per *Contrarium*. Tale est Epigr. Lxxxiii. eiusdem *lib.* i.

DE REGVLO.

Hæc, quæ puluere dissipata multo
Longas porticus explicat ruinas,
En quanto iacet absoluta casu.
Tectis nam modò Regulus sub illis
Gestatus fuerat, recesseratque:
Victa est pondere cum suo repente.
Et postquam domino nihil timebat,
Securo ruit incruenta damno.
Tantæ, Regule, post metum querelæ,
Quis curam neget esse te Deorum,
Propter quem fuit innocens ruina?

Clariùs sanè clausum est per *Contrarium* allatum exemplum: quid enim significat: *fuit innocens ruina*? id apertissimè: *ruina per se nocens, fuit innocens*.

Idem MARTIALIS clausit ex *Contrario*.

Epigr. xLI. *lib.* II.

IN MAXIMINAM.

Ride, si sapis, ò puella, ride,
Pelignus, puto, dixerat poeta:
Sed non dixerat omnibus puellis:
Quamuis dixerit omnibus puellis,
Non dixit tibi, tu puella non es.
Et tres sunt tibi, Maximina, dentes,
Sed planè, piceique buxeique:
Quare si speculo, mihique credis,
Debes non aliter timere risum.
Quàm ventum Spanius, manumque Priscus;
Quàm cretata timet Fabulla nimbum,
Cerussata timet Sabella solem.
Vultus indue tu magis seueros,
Quàm coniux Priami, nurusque maior,
Mimos ridiculi Philistionis,
Et conuiuia nequiora vita,
Et qudquid lepida procacitate
Laxat perspicuo labella risu.
Te mœstæ decet assidere matri,
Lugentique virum, piumque fratrem,
Et tantùm tragicis vacare musis.

At

At tu iudicium secuta nostrum,
Plora si sapis, ò puella, plora.

Quod vltimum carmen eſt contrarium primo:
Ride, si sapis, ò puella, ride.

Apud eumdem MARTIALEM clariſsima ex *Contrario* concluſio eſt,

In Epigr. xv. *lib.* vi.

De formica ſuccino incluſa.

Dum Phaethontea formica vagatur in vmbra,
Implicuit tenuem succina gutta feram.
Sic modò quæ fuerat vita contempta manente,
Funeribus facta est nunc preciosa suis.

Ex *Contrario* quoque concluſit IANVS VITALIS Panormitanus nobiliſsimum Epigr.

DE ROMA.

Qui Romam in media quæris nouus aduena Roma,
Et Romæ in Roma nil reperis media,
Aspice murorum moles, præruptaque saxa,
Obrutaq. horrenti vasta theatra situ.
Hæc sunt Roma: viden', velut ipsa cadauera tantæ
Vrbis adhùc spirent imperiosa minas?
Vicit vt hæc mundum, visa est se vincere: vicit,
A se non victum nequid in Orbe foret.
Nunc victa in Roma victrix inuicta sepulta est,
Atque eadem victrix, victaque Roma fuit.

Albu-

Albula Romani restat nunc nominis index,
Quæque etiam rapidis fertur in æquor aquis.
Disce hinc, quid possit fortuna: immota labascunt,
Et quæ perpetuò sunt agitata, manent.

Sublimis Vates PHILOMATHVS ex *Contrario* etiam ita clausit grauissimum Epigramma,

Ad ROMAM eamdem.

Orbis, Roma, decus; dominatrix Roma potentum,
Quàm bene conspicuum tollis ad astra caput!
Te fallax fortuna timet, quando omnia vincis,
Nec tibi, quæ humanis iam nocuere, nocent.
Vidimus annorum rabiem in tua damna furentem;
Vidimus illatas vrere tecta faces.
Ipse quoque iratus tumidis Pater obstitit vndis,
Albula marmoreas dum rapit vsque domos.
Pulchrior ipsa tamen vitam de funere ducis,
Et cecidisse iuuat, dum magis esse datur.
Perge igitur felix, te diua volubilis auget:
Te quoque dum tentat perdere, cæca fouet.

Sed clariùs ex *Contrario* idem PHILOMATHVS intulit Conclusionem in Epigrammate. in obitum FELICIS SAMVELIS RATGEIESCII.

Aeger Apollineam precibus dum quærit alumnus,
Et medicam blando carmine poscit opem,

Labi-

Labitur in somnum, captus dulcedine, Apollo,
Nec puero gratas admouet vsque manus.
Sic Felix perit infelix; quàque ipse medelam,
Et longum petijt viuere, funus habet.

Noscitur etiam *Contrarium* in conclusione Epigrammatis ANGELI COLOTII, ad Tiberim.

Tibri pater, quis te sopor occupat? aspice quanta
Liris, quanta Athesis laude superbus eat.
Hic dum Tyrrhenum rapidus decurrit in æquor,
Sequanico infectas sanguine vexit aquas.
Cæde illum Istriaca tumidum, & spolia ampla ferentem
Adriacus vidit Pontus, & obstupuit.
Quare age, rumpe morã, aut alio tua flumina verte:
Imbellem Martis non decet Vrbe frui.

Et in conclusione Epigrammatis IOSEPHI SILOS De Ara à PAVLO V. Pont. Max. In Templo Exquilino DEIPARAE excitata.

Cernitis Exquiliæ fulgentem Virginis Aram?
Totum ardet cultu diuite Molis opus.
Dalmaticum paries vomit aurum; fulgor ab auro
Igneus, & latè fax pretiosa micat.
Ardet onyx, pictis ardent emblemata gemmis,
Vndique & Eous fulgurat igne lapis.

Sunt

Sunt hæc, magnanimus quæ dat ſpectacula Paulus,
Dum ſtruit Auguſtà tecta ſuperba manu.
Mira facit: Scythica ſcintillant mœnia flamma,
Hic, vbi iam gelida canduit Ara niue.

Et in concluſione Epigrammatis eiuſdem,
In Pueros eodem die natos, eodemq. mortuos.

Excepit lux vna duos, & pectore ab vno
Pendentes geminos aſpicit vna parens.
Par oculis afflatus honor, par fronte venuſtas,
Par vultu, roſeis purpura & vna genis.
Ambobus mox funus idem, nam ſidera frontis
Vna dies aperit, condit & vna dies.
Nec cineri gemino tumuli ſors defuit vna,
Namque vna vnanimes contegit vrna duos.
Sidera quàm bellè luſere hic, æqua gemellis,
Cum luxere pari lumine, ſorte pari.
Ite pares animæ; veſtri hæc miracula fati,
Diuidit vt quæ mors omnia, vos ſociet.

Exſcribenti mihi ſuperius Epigramma venit in mẽtem meum hoc, eiuſdem argumenti, & ex *Contrario* quoque concluſum,

De Sanctis GILDARDO, & MEDARDO, fratribus, Qui eodem die nati, eodemq. Epiſcopi conſecrati, vno quoque die de terra ſubtracti ſunt.

Mortalem ad vitam fratres venere gemelli,
Atque aſcenderunt Cœlica Regna ſimul.

Namque

Namque olim quos vna dies vitalibus auris
Tradidit, hos morti tradidit vna dies.
Imò, dies olim morti quos tradidit vna;
Hos pariter vitæ tradidit vna dies.

Atque etiam occurrit memoriæ Epigramma, quod sequitur; à me quoque compositum,
In obitum IVLII ROMA S. R. E. Cardinalis,
Qui expletis annis LXVII. eadem die, eademque hora, qua natus, obijt.
Alluditur ad ea verba apud Matth. cap. XXV.
Vigilate, quia nescitis diem, neque horam.

Iulius effulgens ostro, cognomine dictus
Roma, die, atque hora, qua fuit ortus, obijt.
Quàm meritò ignaros horæ, ignarosque diei
Perpetuò vigiles nos iubet esse Deus.
Quis ratus hoc esset venturam tempore mortem?
Tempore pro quàm non affuit illa suo.
Namque dies, & quæ vitæ quondam hora refulsit,
Ipsa, dies mortis, mortis & hora fuit.

Atque ex *Contrario*, ANTONIVS de ROMBISE, lepidè conclusit hoc Epigramma, cuius lemma,
Ad lapidem eijcientem aquas,
& incautos abluentem in villa Matthæa.

Admiratus aquas horti spectator amœni,
Constiterat fontis non nihil ante lacum.

Ecce cauernoso de marmore mittitur imber,
Atque superstantis corpora tota lauat.
Ille refert, fugiens: valet hac industria multùm,
Ingentes pluuias quæ sine nube facit.

Lepidè etiam, AVGVSTINVS FAVORITVS ex *Contrario* claudit Epigramma hoc
De Fabro ferrario, diurnum quæstum scenicis ludis impendente.

Postquam lassauit miseros incude lacertos
Forcipibus versans æra recocta faber,
Scenica ridendi studio spectacula quærit,
Quosque locat populo mimica turba iocos.
Hinc cœna infelix, torquentes lumina, cepæ:
Sic illi risus vertitur in lacrymas.

Perarguta ex *Contrario* conclusio est in Epigrammate egregij Vatis ANTONII GVZZII Neapolitani,
AD THESTYLVM
De Horologij Solaris vmbilico.

Thestyle, quæ tineas rerum, discriminat horas,
Hæc mihi præcipites denotat vmbra dies.
Aspice, vt æthereos Phœbo currente per orbes,
Ista, suis gradibus, mobile signat iter.
Sensim decliui labuntur tempora cursu,
Vitaque non aliter, quàm leuis vmbra, fugit.

I nunc, & soles homini promitte serenos,
Nigra suos quando diuidit vmbra dies.

Perargutè etiam grauissimus Vates ALEXANDER POLLINVS, Florentinus, clausit ex *Contrario* hoc elegantissimum Epigramma,

AD ALEXANDRVM VII. PONT. MAX.

Insolitis vrget niuibus dum Iuppiter Vrbem,
Et Scythico mordens horrida bruma gelu,
Exsul ab aspectu infelix, Pater alme, beato,
Atque sacris adytis cogor abesse diù.
Pelliculam, gelidosque annis fugientibus artus
Lectulus, aut tepido dum fouet igne focus.
Cæcus Anaxagoras sit ne, stolidusue, videbo,
Anne furens, nigram quum putat esse niuem.
Certè nigra cadit mihi nix hoc tempore, & atros
Improba de niueis reddidit illa dies.

Et vt POLLINVS Niuem per *Contrarium* nigram ostendit, ita ego per diuersum *Contrarium* calidam patefacio, in sequenti Epigrammate.

De Niue prodigiosa,
Romæ, Non. Augusti super Monte Exquilino.

Cernitur Exquilio Niuium quæ copia colle,
Ingerit ò quantas in mea corda faces,

Virginis incendor Mariæ candoris amore;
Quæ signat Niuibus sacra vbi tecta velit:
His candorem animi Niuibus suadentibus vror;
Et possum calidas dicere iure Niues.

Conclusionem quoque ex *Contrario* infert perbellè
VBERTINVS CARRARA
in hoc Epigr.

ZEVXIS ad aspectum vetulæ à se affabrè depictæ risu suffocatur.

Quam siccam, exanguem, vetulam natura crearat,
Zeuxidis ingenium reddidit arte pari.
Gibbosa hæc fuerat; gibbosam reddidit ille;
Et breuis hæc fuerat; reddidit ille breuem.
Stant oculi introrsum; sine dentibus ora dehiscunt,
Et furit in vacuo tussis anhela specu.
Ante alios miratur opus mirabile pictor
Nescius, & proprio luditur ingenio.
Ergo repentinos patefacta per ora cachinnos
Dum glomerat, patulo è gutture vita fugit.
Sic vetulæ exangui vitam dum pictor inanem
Restituit, veram sustulit ipse sibi.

Et FRANCISCVS PETRAGLIA in hoc Epigram.
DE AFRO
Mercatore auaro, maris tempestate vexato.

Soluerat, & flabris dederat iam carbasa puppis,
Diuite quam cupidus merce grauarat Afer,

Cum

Cum tumida erumpunt luctantibus æquora ventis;
Dira procellosis cum fremit vnda minis.
Ne ruat in pelagus, mox prouida turba laborat
Mercibus eiectis euacuare ratem.
Proijcit atque suas extrema exterritus hora,
Quas Afer inuigilans arte pararat opes.
Sic mutat natura vices: quis crederet? en hic
Parcus erat viuens, prodigus est moriens.

Et ex *Contrario* noster SIGISMVNDVS REGVLVS pulcherrimum finem imponit Epigrammati sequenti.

DE S. BARBARA,
quam à Patris ira fugientem silex se statim aperiens, excepit.

Barbara sæuitiam gressu properante paternam
Dum fugit, incestis non temeranda sacris;
Insequitur Genitor districto feruidus ense,
Et sons insontem cuspide pene premit.
At subitò obiectum pandit sua viscera saxum,
Et via fit natæ, fitque parentis obex.
O pietas ingens! ingens truculentia! saxum
Corda paterna gerit, saxea corda Pater.

Paterna, nempè, *mollia*, *benigna*: *saxea*, nempe, *aspera*, *crudelia*.
Huiusmodi *Contrarium* legeram anteà in conclusione sequētis Epigr. MARTHAE MARCHINIAE.

De SS. Pueris IVSTO, & PASTORE fratribus;
Qui genuum vestigia lapidi impressa reliquerunt

Digna Deo soboles, Cœli duo sidera, fratres
Dant gemini diræ membra tenella neci.
His violenta manus caput abscidit: horrida cautes
Excepit molli corpora trunca sinu.
Obstupuit natura parens, dum (flebile visu)
Mollescunt lapides, saxea corda rigent.

Eadem insignis Poetria perargutè sanè absoluit per *Contrarium*, hoc Epigramma
De Aquila,
quæ Diuum RICHARDVM Episcopum Andriensem alarum vmbra in itinere ab æstu defendit.

Aëris in medio pendet Regina volucrum,
Et lentum incerto tramite carpit iter,
Vt, sacra Gargani scandit dum culmina montis
Antistes, facilem præbeat vmbra viam.
Veloces Aquilæ miraris in aëre pennas?
Miror ego hanc, sed cum tardiùs illa volat.

Superius de *Aquila* Epigramma in memoriam reuocauit Epigramma, à me compositum,
De morte AESHYLI poetæ
ex ictu Testudinis, ab Aquilæ vnguibus demissæ.
Ad DONATVM MARIAM BARBERIVM
Iurisconsultum, meum olim Auditorem.

Præci-

Præcipiti motu, Donate Maria, ruit Mors,
Heu; ſemper: moriens Aeſchylus ecce probat.
Aeſchylus vt caueat, delabens nequid ab alto,
(Audit vt in fatis eſſe) repente necet,
Tecta fugit, caluo patefacto & vertice tantùm,
In campi fouea ſuſtinet iſte moras.
Aſt Aquilæ Teſtudo ruens ex vngue, Poetæ
In caput, hunc miſera cæde repente necat.
Mors ſemper feſtinat iter: Teſtudo vel ipſa
Occiſura, pigrum neſcit habere gradum.

De Locis, & Modis aliquot, quibus Argutia in Epigrammate comparatur.

CAPVT VI.

Hoc autem, quod ex propoſitis illatum, *Argutia* dicitur, quod, vt ſupra oſtendimus ex doctrina SCALIGERI,

Aut { *Maius*, *Minus*, *Aequale*, *Diuerſum*, *Contrarium* } eſt,

varijs Locis, Modiſque comparatur, præſertim verò decem ſequentibus,

Nempè
- I. *Voce ambiguæ significationis.*
- II. *Dicto ambiguæ significationis,*
- III. *Voce, eadem pene litteris;*
- IV. *Allusione,*
- V. *Irrisione,*
- VI. *Hyperbole,*
- VII. *Allegoria,*
- VIII. *Sententia,*
- IX. *Enumeratione nominũ præpositorum,*
- X. *Inopinato, siue, inexpectato.*

Quos omnes, meo de more, multis nunc exemplis, ijsque clarissimis, dilucidabo.

LOCVS I.

De Argutia ex Voce ambiguæ significationis.

Quoniam *Ambiguitas*, & in *Voce*, & in *Dicto*, seu, *Sententia* reperitur, tum *Vocis*, tum *Dicti ambiguæ significationis* exempla afferam, duobus *Locis* constitutis; Epigrammata videlicet, quorum conclusionibus ex ipsis *Locis* emanat *Argutia*. Ac primum ea afferam, in quibus *Argutia* ex *voce ambiguæ significationis*: Atque vtriusque *Ambiguitatis* exemplis breues addam notas, quibus ipsa *Ambiguitas* explanetur.

Argutia ex voce ambiguæ significationis.

Est apud MARTIALEM in Epigr. Lx. *lib.* III.

IN

IN CINNAM.

Esse nihil dicis, quidquid petis, improbe Cinna:
Si nil, Cinna petis, nil tibi, Cinna, nego.

Nil, vltimo loco, simpliciter *rem nullam* significat; quod primo loco positum, *rem leuem* significabat.

Et apud eumdem in Epigr.LXXXIV. *lib.*VI.

DE PHILIPPO.

Octaphoro sanus portatur, Auite, Philippus:
Hunc tu si sanum credis, Auite, furis.

Sanus primo loco significat, *sanum corpore,* secundo autem loco, *sanum mente.*

Et apud eumdem in Epigr.LXII. *lib.*VIII.

DE PICENTE.

Scribit in auersa Picens epigrammata charta,
Et dolet, auerso quod facit illa Deo.

Auersus primo loco significat, *à tergo,* idest, *posteriorem* chartæ *faciem,* loco altero, *contrarium, inimicum,* notat.

Et apud eumdem in Epig.LXXXIV. *lib.*IX.

IN CINNAM.

Dixerat Astrologus periturum te citò, Cinna;
Nec puto mentitus dixerat ille mihi:
Nam tu, dum metuis, ne quid post fata relinquas,
Hausisti patrias luxuriosus opes.
Bis quartum decies non toto tabuit anno:
Dic mihi, non est hoc, Cinna, perire citò?

Ioca-

Iocatus est Poeta, *ex ambigua significatione* verbi, *perire*, quod enim Astrologus referebat ad vitæ finem, ipse retulit ad finem bonorum, hæc enim Cinna, Astrologi prædictum metuens, consumpserat.

Quandam superioris Epigrammatis imitationem esse deprehendo, in hoc THOMAE MORI Epigr. In Prognosten ridiculum.

Hoc anno in Regno Rex nobilis ille quiescet
Gallorum; celeber scripserat Astrologus,
Rex, bene vix cœpto, vita defungitur, anno:
Iam nil, se vates quo tueatur, habet.
Rem quidam risu cœpit defendere: verum est
Augurium, Rex iam nonne quieuit? ait.

erbum *quiescere*, Astrologus adhibuit ad futuræ pacis fruitionem significandam, alter, ad mortem. *Argutia* quoque ex voce ambiguæ significationis est apud eumdem MARTIALEM in Epigrammate xv. *lib.* x.

DE APRO.

Dotatæ vxori cor arundine fixit acuta:
Sed dum ludit Aper, ludere nouit Aper.

Ludere, secundo loco, significat, *decipere*. Et in sequenti Disticho, quod legitur Gandaui

In

In Sepulcro cuiusdam Grammatici.

Grammaticam sciui, multos docuiq; per annos;
Declinare tamen non potui tumulum.

Declinare, hic significat, *deuitare*: idest; *non potui; deuitare tumulum*, nempe *mortem*.

Præterea huius eiusdem verbi participio ambiguæ significationis BERNARDVS BAVHVSIVS Soc. Iesu bellissime concludit sequens Epigramma.

Tres hominis hostes.

Vnum Grammaticum, Logicumque, & Rhetora, vita
Hos modò vitaris, cætera tuta tibi.
Quis Rhetor? Mundus: fallax Logicus? Cacodæmō:
Semper declinans, est Caro Grammaticus.

Argutia etiã ex *voce ambiguæ significationis*, est apud IACOBVM SANNAZARIVM in hoc Epigram.

DE AVFIDIO.

Dum caput Aufidio tractat Chirurgus & ipsum
Altius exquirit, quò videat cerebrum,
Ingemit Aufidius: Quid me, Chirurge, fatigas?
Cum subij rixam, non habui cerebrum.

Cerebrum, secundò locò significat, *mentem sanam*: Et in sequenti BENEDICTI SOSSAGI Epigram.

AD CALLIODORVM.

Cum tua Vulcanus modò scripta absumpserit igni,
Crudelem quidnam vociferare Deum?

Cur

Cur Veneris coniux à sęuo temperet igni,
Non fuit in scriptis si Venus vlla tuis?

Venus, secundo loco significat, *gratiam, venustatem, pulchritudinem* locutionis;

Per *vocem ambiguæ significationis* IOSEPHVS BAPTISTA, lepidè quidem clausit hoc Epitaphium AFRANI Grammatici.

Hic iacet Afranus podagra tumulatus: iniquis
Grammaticus vitam perdidit articulis.

Articulis, nempè, *morbo articulari*.

Et MATTHIAS CASIMIRVS Soc. Iesu, perbellè conclusit, ingeniosè sanè excogitatum Epigramma.

AD IOANNEM CAROLVM CHODKEVIC Ducem exercituum Poloniæ aduersus OSMANVM Imper.

Spernere si nolis vatis pręsagia Musæ,
Nil in te iuris, Carole, casus habet.
Vilacæ nuper dum mandat Apollo Thaliæ,
Grammatica nomen flectere lege tuum.
Cunctatur, dubitat, pallet, rubet, hæsitat, alget:
Hæc hilari tandem voce Thalia refert,
ChodKeuic, ait, est indeclinabile nomen:
Robore bella gerit; casibus ergo caret.

Casibus, nempè, *euentibus aduersis*.

Et lepidiſsimè AVGVSTINVS FAVORITVS finem impoſuit ſequentibus hendecaſyllabis, miſsis Ad IOANNEM ANGELVM ALTEMPSIVM, Qui de caſtaneis elegantiſsimo carmine luſerat.

Te noſtri hendecaſyllabi ſalutant,
O nouem Iuuenis decus Sororum,
Phœbi dignus amore, laureaq;
Si non Caſtaneæ venuſtiorem
Gratæ in Melpomenem tuam, pararent
Lauream tibi frondium ſuarum.
Nam quæ montibus auijs latebant
Nuper vilia poma, te canente
Inter Caſtaliæ vireta ſurgunt,
Muſis cara iocantibus propago.
Et quæ pauper erant cibus popelli,
Poſthac intererunt potentiorum
Menſis munera, cariuſq; ementur,
Nam cum illas celebraueris canendo
Pulcris verſibus, et Marone dignis,
Vafer venditor, eſſe clamitabit
Verè Caſtaneas Maronianas.

Maronianas, nempè, *caſtaneas grandiores*, italicè dictas, *Marroni*. Vnde memini, olim Petrum Saluionum, Ancone Bibliopolam, mihi adoleſcenti, ab eo Virgilij libros exquirenti, ioco dixiſſe, eaſde cauſſa Virgilium dictum fuiſſe cognomento Maronem, quia ipſius Pater *caſtaneas* venderet gran-

grandiores; tales enim *castaneæ* Anconæ etiam, dicuntur *Marroni*.

Ex *Voce* quoque *ambiguæ significationis* oritur *argutia* sequenti meo Epigrammati, cuius hoc lemma. *Malum, idest, damnum,* seu *pœna*, vnde dictum sit.

Vnde malo nomen? mali de nomine nomen;
Prima mali, malum caussa fuit vetitum.
Namque malum quamuis nolint producere vates,
Quisque tamen longum clamitat esse malum.

Longum, idest, *diuturnum* ob dolorem, quo excruciat, non *longum* ratione quantitatis syllabæ; hanc enim semper habet breuem *malum*, cum *damnum, pœnamue* significat.

LOCVS II.

Argutia ex Dicto ambiguæ significationis.

Apud MARTIALEM in Epigr. xcvII. *lib.* I. De Simulatore quodam, ad Scazontem.

Si non molestum est, teq; non piget, Scazon,
Nostro rogamus pauca verba Materno,
Dicas in aurem, sic, vt audiat solus.
Amator ille tristium lacernarum,
Et Bæticatus, atque leucophæatus,
Qui coccinatos non putat viros esse,

Ame-

Amethystinasq; mulierum vocat vestes;
Natiua laudat; habeat & licèt semper
Fuscos colores, Galbanos habet mores.
Quæris, quis hic sit? excidit mihi nomen.

Quidnam, hic, Lector, arbitraris dicere *Martialem*, dum ait: *excidit mihi nomen*? Id fortasse: *Illius hominis nominis oblitus sum*. At hoc sensu conclusio nimis frigida efficeretur, & à *Martialis* acumine prorsus aliena: huius certè sententiæ ambiguæ significationis, argutus sensus hic est. *iam supra nomen indicaui: iam mihi imprudenti excidit nomen illius*, siue *Fuscus* fuerit, siue *Galba*; quod innuerat versu illo:

Fuscos colores, Galbanos habet mores.

vt acutissimè obseruauit LIPSIVS.

Et apud eumdem in Epigr. Lxv. *lib.* 11.

IN SALETANVM.

Cur tristiorem cernimus Saletanum?
An caussa leuis est? extuli, inquis, vxorem.
O grande fati crimen! ò grauem casum!
Illa, illa diues mortua est Secundilla,
Centena decies quæ tibi dedit dotis?
Nollem, accidisset hoc tibi, Saletane.

Quid nam, Lector, significari videtur, hac *ambiguæ significationis Sententia*? id profectò. *nollem, Saletane, vt morte tibi vxor charissima esset erepta*. At *Martialis* ex *ambiguo* aliud significat, neque enim

dolet

dolet morte vxoris, vt dolere videtur; sed optima fortuna *Saletani*, cui Vxoris morte, amplæ hæreditas dotis obuenerit; Itaque hoc carmine.

Nollem, accidisset hoc tibi, Saletane

id verè significat; Nollem, vt centena decies, quæ tibi vxor dedit dotis, tibi, ea mortua, contigissent.

Et apud eumdem in Epigram. LIV. *lib.* v.

AD BASSVM

Colchida quid scribis, quid scribis, amice, Thyesten?
Quid tibi, vel Niobe, Basse, vel Andromache?
Materia est, mihi crede, tuis aptissima chartis
Deucalion, vel, si non placet hic, Phaëthon.

Quoniam *Deucalion* aquis periit, *Phaethon* verò flãmis, dum *Martialis* videtur materiam *Basso* proponere, de qua agat, ex *ambiguitate* significat, eius poemata digna esse, quæ demergantur, vel igni tradantur.

Hanc argutiam deprehendo in sequenti Epigrammate, à C. VRSIO VELIO, è Græco in Latinum conuerso

Ad MENESTRATVM pictorem.

Deucalione tibi, & Phaethonte, Menestrate, pictis;
Iam precio quo sit dignus vterque, rogas?
Ambo sorte sua digni; mittiq; meretur
In flammas Phaëthon, Deucalion sub aquas.

Ex hoc Epigrammate, lucem esse exortam, opinor, (nam egregiam ipsius imitationem cognosco) MATTHIAE CASIMIRO, componenti hoc Epigramma

AD CAECILIANVM.

Cum modò Magdalios cecinisses carmine fletus,
Et rapidos Afræ, Cæciliane, focos,
Continuò madidæ properata volumina chartæ
Ad nos perferri, Cæciliane, iubes.
Legi; iudicium quæris de carmine? dicam:
Digna fuit lacrymis Magdalis, Afra focis.

Ex *ambiguæ* quoque *significationis sententia* oritur *Argutia*,
Apud MARTIALEM in Epigr. LXIV. *lib.* eiusd v.

AD PONTICVM.

Quid sentis, inquis, de nostris, Marce, libellis?
Sic me solicitus, Pontice, sæpe rogas.
Admiror, stupeo: nihil est perfectius illis:
Ipse tuo cedit Regulus ingenio.
Hoc sentis? inquis. faciat tibi sic bene Cæsar,
Sic Capitolinus Iuppiter; immò tibi.

Immò tibi. Ideſt, non, vt putabat Ponticus ſibi dictum à MARTIALE, *Cæsar*, & *Iuppiter sic bene faciant*, ſed, *sic tibi faciant*, ideſt, *malè*, male enim ſentiebat MARTIALIS de eius libellis, ſecùs au-

tem ironicè locutus fuerat.

Et apud eumdem in Epigr. Lxxx. *lib.* XII.

AD BITHYNICVM.

Nil in te scripsi, Bithynice: credere non vis;
Et iurare iubes: malo satisfacere.

Malo satisfacere, ideſt, *malo verè scribere contra te*, non autem, *me iuramento purgare*: quo sensu quid esset insulsius? frigeret prorsùs conclusio.

Inter venustissima nobilissimi Vatis FERDINANDI FVRSTENBERGII Episcopi Paderbornensis Epigrammata, per carmen continens *sensum ambiguum* conclusum legi Epigr. hoc, quo hìc ALEXANDRO VII. Pont. Max. felicitatem precatus est Cal. Ian. an. M. DC. LXVI.

Cur, musa, longo desides silentio,
Aurata quondam docta fila tangere
Citharæ loquacis? quin Alexandro nouis
Iani Calendis dona depromis noua;
Aut digna maiestate si tanta nequis
Afferre, vota, nuncupans sollemnia
Pro re Latina, proq; gente Chisia,
Quot vere flores educat Fauonius,
Aestate aristas flaua quot numerat Ceres,
Autumnus & quot pingit vuas purpura,
Frondes quot altis decutit siluis hiems,
Felicitatis tot precare Maximo
Donis refertos vehat Alexandro dies
Numeris hic annus absolutus omnibus.

Ali-

Aliquid *numeris omnibus absolutum* dicitur metaphoricè, quod est omni ex parte perfectum: Verùm à FVRSTENBERGIO propriè dictum est, ex ingeniosa obseruatione,

Numeris hic annus absolutus omnibus,

in hoc enim Anno M. DC. LXVI. omnes litteræ numerales continentur.

Ex *sensu* quoque *ambiguo* oritur *Argutia* sequenti IOANNIS OVVENI Disticho,

IN QVINTVM.

Est nummus Nomen, Verbum, promittere: Quintus,
A quo sperabam Nomina, Verba dedit.

Verba dedit, idest, *Decepit me*.

Atque idem *Ambiguum* huic meo Disticho parit Argutiam, *De effigie sine lingua*.

Viua est Effigies: ab aperto emitteret ore
Verba quoque; at linguam non habet: adde: dabit.

Dabit verba, idest, *decipiet te*; neque enim loquetur, cum sit picta.

Idem Distichon habes, Lector, supra *Cap.* IV. *Loco* VI. inter exempla *Narrationis* ex *Hyperbole*; ambiguum enim, *dabit verba*, simpliciter acceptum, significat, *loquetur*; quod de picta dictum Effigie Hyperbolicum prorsus est: sed per superiorem significationem, magis argutam puto effici conclusionem.

Huic *Ambiguitati* similis est *Ambiguitas*, qua vsus

sum in conclusione sequentis Epigrammatis

DE TIBVLLO GRATIO

petente aliquid pro iucundis narrationibus.

Facta ego iucunda auditu , nulliq; relata ,
Quid mihi , si referam, Carole amice, dabis ?
Hæc mihi sæpe solet præponere verba Tibullus ,
Si quid festiuum , quod mihi narret, habet .
Huic igitur quondam dixi de more petenti :
Aures , si referes læta , Tibulle , dabo .

Aures dabo , idest , *te audiam* .

Perlepidè quidem BARTHOLOMAEVS BEVERINI per *sententiam ambiguæ significationis* conclusit Epigramma , cuius lemma ,

Coquus è Legum studioso ,

Ortus sub crassi nebuloso cardine Cœli ,
Cui genitor veruex , mater Asella fuit :
Præ quo, roboreo mens est in stipite maior ,
Et maius fungis nascitur ingenium .
Calceus attrita rimam qui ducit aluta ,
Et pingui cucumis plus quoque ventre sapit
Attigerat legum , musa ridente , sacrata
Carmina , quæ miseris venderet inde reis .
Sed male tentatas tandem prudentior artes
Deserit , & studio nobiliore cluet .
Namque in fumosæ clausus regione culinæ ,
Fœcundum in patinis explicat ingenium .

I, li-

I, liuor, Iurisque nega nunc esse peritum,
Et causas triplici nunc agitare foro.
Profecit studio: nam qui didicisse nequibat,
Ingenio condit Iura, probatque suo.

Perlepidè, inquam, conclusit; neque enim hic, *condit Iura*, significat, *sancit leges*, sed *condimento perficit iurulenta*, *condit* enim, non descendit à *condo*, sed à *condio*; & *Iura probat*, non significat, *Leges approbat*, sed, *gustu Iuris qualitatem explorat*.

Apposité subdam huic Epigrammati, in quo de *Coquo* agitur, Epigramma meum,

AD IANVM NICIVM ERYTHRAEVM,

Ad quem Cocus Caponem sine alis, quas ipse Cocus ederat, in prandium famulo deferendum dederat; cui Epigrammati hoc Martialis carmen,

Namque Cocus domini debet habere gulam,

lepidè à me detortum, argutum dat finem.

Ponitur en Capo, truncatus vtraque sed ala:
Parte gula, optata sic tua, Iane, caret.
Quippe cocus sapidas edit, quas appetis, alas;
Tuque gula audacem non sinis esse cocum.
Atqui si talis caussa est, malè, Iane, flagellas;
Namque cocus domini debet habere gulam.

Quo, MARTIALIS, carmine significauit, optimi coqui partes esse, non solùm perficere, quæ pla-

ceant, ſed callere in primis, quæ grata ſint palato Domini ſui. Ego verò verbis eius carminis ſimpliciter inhærens, in hunc ſenſum detorſi, vt videlicet ſignificet, Coquum eamdem debere habere gulam, ideſt, eiuſdem cibi eſſe edacẽ, cuius proprius Dominus edax eſt.

Et quemadmodum MARTIALIS carmine detorto præcedens Epigramma concluſi, ita ſubſequens hoc HORATII carmine de Arte Poet. ipſius fine in propria vſurpato ſignificatione.

Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci.

Quo ille ſignificat, eum optimum poetam eſſe, qui vtilitatem cum voluptate coniungit. Epigramma eſt ad eumdem IANVM NICIVM pro Libellis miſſis vnà cum placenta.

Vtile dum mittis, mittis quoque dulce, Libellis
Addita namque fuit gratiſſima, Iane, placenta.
Quis mihi te punctum nunc omne tuliſſe negabit?
Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci.

Per *Sententiam* quoque, *non vnius ſignificationis* ſequens Epigramma terminaui,

AD SINONEM.

Ex his ipſius verbis apud VIRGILIVM Aeneïd. *lib.* II.

Heu, quæ nunc tellus, inquit, quæ me æquora poſſunt
Accipere? aut quid iam miſero mihi denique reſtat?

Heu

Heu, quæ terra, Sinon, inquis, quæ me æquora possũt
Accipere? aut misero quid mihi restat, ais?
O mea quanta tui miseratio viscera torquet,
Dum tibi terra, Sinon, dum negat vnda locum.
Parce tamen lacrymis; non cuncta elementa vegãtur,
Aer obsequio præstò erit, ignis ope.
Gaude: aer aderit tibi promptus, promptus & ignis;
Hæc tibi suppetias, crede, elementa ferent.
Te meritis celso, famulans lætabitur aer,
Interea dignas igne vibrante faces.

Idest, *tibi suspenso sibilabit aer, tumque ignis, vt comburaris, flammas meritas emittet*: hac enim conclusione, ex *ambiguo*, Sinoni sceleſtiſsimo patibulum, & combuſtio ſignificatur.

Addo præterea exempla tria concluſa nimirum per duas *Ambiguitates* perquam acutas, quas ego in argutiſsimo MARTTIALE obſeruaui: Quarum *Ambiguitatum* altera eſt, cum ponitur Antecedẽs, ſed ſignificatur conſequens; altera, cum ponitur Conſequens, quod tamen videtur eſſe Antecedens, ſed id, quod verè antecedit, ſignificatur.

Ambiguitas prima eſt in concluſione
Epigr. LVI. *lib.* XII.

IN POLYCARMVM.

Aegrotas vno decies, aut sæpiùs anno;
Nec tibi, sed nobis, hoc, Polycarme, nocet.
Nam quoties surgis, soteria poscis amicos:
Sit pudor: ægrota iam, Polycarme semel.

Aegrota semel, ideſt, *morere*; id enim ſequitur, ſi ſemel quis ægrotauerit; non enim è morbo conualeſcet. Et ſic, Lector, vides clariſſimè, *Aegrota ſemel*, eſſe antecedens; ſed conſequens ſignificari: ægrotatio enim antecedit, mors verò cõſequitur.

Ambiguitas altera eſt in concluſione Epigrammatis XXXIII. *lib*. IV.

AD SOSIBIANVM.

Plena laboratis habeas cum ſcrinia libris,
Emittis quare, Soſibiane, nihil?
Edent hæredes, inquis, mea carmina: quando?
Tempus erat, iam te, Soſibiane, legi.

Ex *ambiguo* Martialis imprecatur mortem *Soſibiano*, per conſequens, quod antecedens videtur, ſignificans id, quod verè antecedit: non enim, vt videtur, antecedens eſt, *Tempus erat, iam te legi*, ſed conſequens, vult enim *Soſibianus*, vt ipſo mortuo hæredes libros edant; per hoc autem conſequens, ſignificat id, quod verè antecedit, ideſt, ipſum eſſe iam mortuum, nam niſi prius mortuus ſit, libri per hæredes edendi non poterunt legi. Itaque, per hoc conſequens

Tempus erat, iam te, Soſibiane legi,

ſignificatur hoc verè antecedens

Tempus erat, iam te, Soſibiane, mortuum eſſe.

Et ſic ex *ambiguo*, Martialis imprecatus mortem Soſibiano; ac ſi dixiſſet: *Morere tandem, vt*

poſſis

possis legi. Eadem planè *Ambiguitas* est apud eundem MARTIALEM in conclusione Epigrammatis LXXIV. *lib.*XII.

AD CATVLLVM.

Hæredem tibi me, Catulle, dicis:
Non credam, nisi legero, Catulle.

Nisi legero, ideſt, *nisi mortuus fueris*: defunctò enim testatore legitur testamentum: atque ita patet, *nisi legero*, consequens esse, positum pro antecedenti, nisi mortuus fueris.

Quod acutissimum *Ambiguitatis* genus qui ignorauerit, putabit profectò, *nisi legero*, esse aliquid antecedens, atque id significare, *nisi legero, antequam moriaris*, atque eadem ratione intelliget, in superiori Epigrammate, *tempus erat, iam te legi*, ideſt, *tempus erat, multò ante mortem te legi*. Quibus conclusionibus si hic sensus inesset, quid esset frigidius? quid ineptius? omni prorsùs carerent argutia, neque ipsæ argutissimi Vatis, sed frigidissimi hominis conclusiones existimarentur.

LOCVS III.

Argutia ex voce, eadem pene literis.

Apud MARTIALEM in Epigr. xcix. *lib.*1.

AD FLACCVM.

Litigat, & podagra Diodorus, Flacce, laborat;
Sed nil Patrono porrigit; hæc chiragra eſt.

Quis non videat, hinc lineas duxiſſe ſuas IOANNEM OVVENVM, non ſine nota manifeſti furti? licèt ipſe furtum arte quadam occultauiſſe crediderit, non attributa videlicet, eidem litigãti, (vt factumeſt à MARTIALE) ſed cauſidico podraga, ſic enim

IN PONTICVM clientem.

Pontice Cauſidico nil porrigis; iſta chiragra eſt:
Ille pedem pro te non mouet, hæc podagra eſt.

Et apud eumdem MARTIALEM in Epigr. XVII. *libri* VI.

IN CINNAMVM.

Cinnam, Cinname, te iubes vocari:
Non eſt hic, rogo, Cinna, barbariſmus?
Tu ſi Furius ante dictus eſſes,
Fur iſta ratione diceceris.

Præte-

Præterea ex hoc loco emanauit eidem *Argutia* in conclusione Epigrammatis Hyperbolici in *Lupũ*, à me supra positi *Loco* VI. *cap.* IV.
Conclusio autem hæc est:

Errasti, Lupe, littera sed vna;
Nam quo tempore prædium dedisti,
Mallem, tu mihi prandium dedisses.

Et apud PICTORIVM in Epigrammate
AD LINVM.

Vade vltrà Boream; calidam transcende Syenen,
Teque latebrosis occule Cimmerijs.
Quò te cunque feres, turpis comitabitur vsus:
Lassari longa nescius ille mora est.
Si, quibus obrueris, mens est explodere pestes,
Est opus, esse alium te, Line, non alibi.

Et apud HERCVLEM STROZAM in Epigr.
De Callirhoe, quæ viua sepulta fuit.

Bis vixit, semel orta; bis hoc composta sepulchro est,
Post sua Callirhoe funera facta parens.
Fœta erat; exanimis tumulatur; at excita partu
Poscit opem; eruitur: mox parit, atque perit.

Superiori Epitaphio subdo alterum, cui *argutia* ex huius generis *vocibus diuersis, litteris penè eisdem*.

Quem

Quem niue nocte peto, nucis hic me stipite cædit:
Sic mihi nix, nox, nux, nex fuit ante diem.

Et apud THOMAM MORVM in Epigr.
De TVSCO potore.

Perdis, ait Tusco medicus, tua lumina vino:
Consultat secum, quid velit ergo sequi.
Sidera, terra, fretumq. solent quæcumque videri,
Omnia sunt, inquit, visa, reuisa mihi
Multa mihi sed vina tamen gustanda supersunt,
Multa refert annus cum noua musta nouus.
Iam certus, firmusque: Valebitis, inquit, ocelli:
Nempè satis vidi, non satis vsque bibi:

Et apud IVLIVM CAESAREM SCALIGERVM, in Disticho.
DE VASCONIA.

Non temerè antiquas mutat Vasconia voces,
Cui nihil est aliud viuere, quàm bibere.

Et apud M. ANTONIVM MVRETVM, in Epigrammate.
IN CAROLVM CALIANTHEVM.

Philosophum te dicis, & hoc te nomine iactas,
Præ te omnes reliquos vt nihil esse putes.
Nec tamen, aut rerum causas, & pondera nosti,
Aut aliud, nomen quo mereare Sophi.

Vna

Vna tuis titulis addenda est littera, Carle,
Nec mihi philosophus, sed philosomphus eris.

Et apud SABINVM in Epigrammate
De Astrologo, & Rustico.

Dixerat Astrologus, Cœlum sine nube futurum,
Principe syluarum lustra petente suo.
Dixerat at contra, ruiturum nubibus imbrem,
Vertere consuetus bobus arator humum,
Vix ingressus erat Princeps nemus ilice densum,
Cum subitò pluuiæ præcipitantur aquæ.
Laudat aratorem Princeps, ipsumque docere
Astra, sed Astrologum sumere rastra iubet,

Pulcherrimè ex his vocibus, IOSEPHVS SILOS
absoluit sequens Epigramma,
De HERACLIO Imp.
Crucem ferente habitu triumphali.

Iam fulua Cæsar spectandus iaspide, & auro,
Sacra triumphali syrmate signa vehit.
Mortalisque Deī miseranda cæde cruentum,
Iam subit in montem diuite vectus equo.
Cum medio sonipes phaleratus tramite sistit,
Nec potis est cæptum pergere anhelus iter.
Fræna quatit Cæsar, mox ilia lancinat auro;
Stat tamen, & lentus spicula temnit equus.
Disce, Heros, sapiens quæ te docet alipes: audin'?
Hæc

Hæc tibi, dum modico tempore sistit, ait:
Rubra cruentato satis est sua purpura ligno,
Heracli, ex humero supplice pone tuam.
Pro gemma gemitus, pro luxu amplectere luctum;
Pro trabea hanc nudus terga resume trabem.

Et hoc,

De Simia acu pingente.

Vidit acu artifici variantem lina puellam
Simia, Arachnæa & telam animare manu.
Cumq; Mineruali posita mox cuspide Virgo
Fessa abit, & cedit mox reditura, loco.
Simia, correpto succedit stamine, telæ
Insidet, & Phrygium iam meditatur opus.
Aemula iam pingit bellè, iamq:, itq; reditq;
Cuspis, & insolito pollice currit acus.
Incautam cum pungit acus, subitoq; dolore
Insanit, iacit & carbasa, stamen, acum.
Dum varias telam, te, Simia, tela cruentant;
Pungere tu scis, non pingere lina manu.

Et lepidissimè BERNARDVS BAVHVSIVS concludit sequens Epigramma, arrepto ab HORATIO FLACCO, carmine od.1.*lib.*1.

Mæcenas atauis edite regibus,

ipsius vltima voce immutata duarum litterarum adiectione.

In Lycam è remige Equitem factum.

Remigibus genitus, liniq; hamiq; magistris,
Squamigerum quibus est fallere cura gregem

Nunc

Nunc fertur nescire Lycas, nomenq; , genusque,
Splendidus è nauta paupere factus eques.
Nunc illum madidi generis pudet, atque parentum,
Et matri nuper, quænam, ait, hæc anus est?
Ante Lycas fuerat; finxit sibi nobile nomen,
Factus Mæcenas, qui fuit ante Lycas.
Sicq; salutatur cunctis: salue & mihi: salue,
Mæcenas atauis edite remigibus.

Vox quoque *diuersa, eadem* pene litteris parit *argutiam* ALOYSII CERCHIARII Epigr. in quo OCTAVIVS AVGVSTVS CAESAR, corpus ALEXANDRI, corona aurea imposita, sic floribus aspersis veneratus sic loquitur.

Tollite marmoreum Pario de pegmate culmen,
Vt pateant oculis ossa sepulta meis.
Istenè Alexander, rerum qui pondere magnus
Audijt, & totus quo minor Orbis erat?
Vnus Pellæum Iuuenem non cœperat Orbis,
Et modò defunctum tam breuis vrna capit?
Sistite me Augustum Romanæ dicere gentes:
Pro Augusto Angustus dicier inde volo.

Et Epigrammati IO. FRANCISCI à IESV, Neapolitani, ex nostris Patribus, De Agnis, & Hædis in extremo iudicio.

Cum pereunte Deus iam formidabilis orbe,
Pro meritis Iudex omnibus vnus erit,

Ille

Ille hædos, Agnus Patris, disiunget ab Agnis;
Hædis læua, Agnis sed loca dextra dabit.
Qui fuerit magnus meritis, numerabitur Agnus;
Qui fædus fuerit moribus, hædus erit.

Et sequentibus IOSEPHI BAPTISTAE Distichis.
In malum Prætorem.

Cum peccant ciues, auro tu crimina pensas:
Id mala corrigere est, an bona colligere est?

In malum Poetam abstemium.

Ex vite accipiunt longæuam carmina vitam;
Absque mero nullus creditur esse Maro.

Poeta Pauperrimus.

Vana mihi vena est; alios videte, Camoenæ.
Quid mihi cum fama, si toleranda fames?

Sequentiq; Epigrammati meo,
Ad ipsum IOSEPHVM BAPTISTAM,
De quibusdam conuiuis celerrimè edentibus,
ex hoc loco emanauit *Argutia*.

Seria non semper (noscis, charissime musis
Iosephe) inspirant musæ; indulgere iocosis
Interdum iuuat, & lepidis dare carmina rebus.
Carmi-

Carmina læta igitur, facili lege fronte, Maronis
Carmine quæ lecto mihi suggessere sequenti:
Tum verò incumbunt: vrget præsentia Turni.
Iam primis positis epulis, multisq. paratis
Carnibus elixis, varijs quoque carnibus assis
Illatis, graue mazonomum quamplurimo onustum
In mensam infertur, turdo; tunc promptiùs omnis
Furcinulam exercet, cultrum, dentesq., volucris
Carnibus vt valdè sapidis saturetur obesæ.
O quàm conuiuas agiles bona fercula reddunt!
Miranti celeres motus, caussamq; roganti
Conuiuas Domino, quemdam dixisse facetè,
Festiuèq; ferunt: vrget præsentia turdi.

Ac meo pariter,

AD LAVRENTIVM à S. XYSTO,
ex nostris Patribus,
DE ANTONIO DE ALPHONSIS,
Qui inter putādum domesticam vitem pergulanam,
è scalis in puteum decidit, perijtque.

Insidis nixus scalis Antonius, annis
Prægrauis, intentus, Laurens, de more, putanda
In vite, infelix obijt; tunc namque repente
Deseruere senem scalæ, puteusq; ruentem
Excepit: non ille vnus fuit ergo putator:
Falce senex vitem, vitam mors falce recidit.

LOCVS IV.

Argutia ex Allusione.

Multiplex est *Argutia*, quæ ex *Allusione* oritur Epigrammati, ad plurima enim fieri solet *Allusio*, frequentiùs verò ad Historias, Fabulas, Stemmata, Nomina, atque etiam Cognomina,

Argutia ex Allusione est

Apud MARTIALEM in Epigr. XXI. *lib.* I.
AD CAECILIANVM.

Dic mihi, quis furor est? turba spectante vocata,
Solus boletos, Cæciliane, voras?
Quid dignum tanto tibi ventre, gulaq; precabor?
Boletum, qualem Claudius edit, edas.

Et apud eumdem in Epigr. XLIV. libri eiusdem
AD MANCINVM.

Bis tibi triceni fuimus, Mancine, vocati,
Et positum est nobis nil, here, præter aprum.
Non, quæ de tardis seruantur vitibus vuæ,
Dulcibus aut certant quæ melimela fauis;
Non pyra, quæ lenta pendent religata genista,
Aut imitata breues punica mala rosas.
Rustica lactantes nec misit fiscina metas,
Nec de Picenis venit oliua cadis.
Nudus aper, sed & hic minimus, qualisq; necari
A non armato pumilione potest.

Et

Et nihil inde datum est; tantùm spectauimus omnes,
Ponere aprum nobis; sic & arena solet.
Ponatur tibi nullus aper post talia facta:
Sed tu ponaris, cui Charidemus, apro.

Et apud eumdem in Epigr.LXXIII. *lib.*IX.
De Leone, & Ariete.

Massyli leo fama iugi, pecorisq;maritus
Lanigeri, mirum qua posuere fide.
Ipse licèt videas, cauea stabulantur in vna,
Et pariter socias carpit vterque dapes.
Nec fœtu nemorum gaudent, nec mitibus herbis;
Concordem satiat sed rudis agna feram.
Quid meruit terror Nemees, quid portitor Helles,
Vt niteant celsi lucida signa Poli?
Sidera si possent, pecudesq;feræq;mereri;
Hic aries astris, hic leo dignus erat.

Pulcherrima est *Allusio* in HIERONYMI
AMALTHEI Epigrammate,
DE ACONE, & LEONILLA.

Lumine Acon dextro, capta est Leonilla sinistro,
Et potis est formà vincere vterque Deos.
Blande puer, lumen, quod habes, concede parenti:
Sic tu cæcus Amor, sic erit illa Venus.

Pulcherrimè etiam per *Allusionem* sublimis vates PHILOMATHVS conclusit Epigramma De Commentarijs CESARIS, à mure corrosis.

Tot post emensos Orbis, pelagiq; labores,
Dextera, quæ gessit bella, legenda dedit.
Dux idem, et scriptor, ferro, calamoq; superbus,
Enatat, & doctas per freta seruat opes.
Neptunum, Martemq; diù, et Saturnia victrix
Prælia vitarat pagina sorte sua.
Auctoris rapitur fatis; enascitur hostis
Vsque domi, & domino posthuma bella mouet.
Dum residet pluteis, accedit ad oscula Brutus
Alter, & infenso spicula dente tegit.

Vt etiam HIERONYMVS ALEANDER, Epigr. In creationem PAVLI V. Pont. Max. cuius Stemma Gentilitium, Aquila, & Draco.

Quæ miseras pellexit oues dementia, cæco
Tramite quæ sanctum deseruere gregem?
Principe sub Paulo dispersum coget ouile
Vna fides, vnus conciliabit Amor.
Nimirum qui Aquilæ potuit iunxisse Draconem,
Dissidijs posthac non sinet esse locum.

Et ingeniosissimè MATTHIAS CASIMIRVS clausit Epigramma, AD IO. CAROLVM CHOD KEVIC

Du-

Ducem exercituum Poloniæ,
In cuius Stemmate littera M,
sic inuersa, W.

Magnus Alexander, Magnus Pompeius habetur:
Magnus habebaris, Carole, Magnus, Otho.
Scilicet hos Magnos magni fecere triumphi:
Te maior Magnum, Carole, palma facit.
Perlege stemma tuum: vincis te, vincis & hostem:
Hic, quæ terra legi non putat, astra legunt.
Si dubitas, hoc ipse Deo da Stemma legendum;
De Cælo Magnum Maximus ipse leget.

Cum *Allusione* quoque ad Stemma conclusa est præstantissimi vatis SEBASTIANI BALDINI sequens Hetrusca poetica compositio, ab amicissimo CAROLO SINIBALDO latinè conuersa, quam subijciam.

SONETTO

Nell'aprirsi di nuouo l'Accademia

DE' SIGNORI HVMORISTI

d'ordine di N. S.

PAPA ALESSANDRO VII.

FEbo fuggito al Ciel, più non potea
De la sua cetra d'or toccar le corde;
Atterrite le Muse, e al canto sorde,
La lira al secco Allor rotta pendea.

L'Eco di Pindo ancor muta giacea,
Se fù dianzi canora, e al suon concorde;
Ogni più dotto Cigno al fin discorde,
E à l'armonia ribelle egro tacea.

Ripigliate le Cetre: ecco il Ristoro:
Regna Alessandro, e vuol, che da l'Occaso
A l'Orto l'Ombre à voi spanda l'Alloro.

Ecco ne l'Astro suo Febo è rimaso:
Anzi vi cinge il crin co'i Rami d'oro;
E in ogni Monte suo v'apre vn Parnaso.

Tra-

Traductio Latina

CAROLI SINIBALDI

Astra petens Phœbus, fugiensque Helicona virétem
Oderat arguta plectra mouere manu.
Pierides surdas præbebant cantibus aures;
Discissam lauri sustinuere lyram.
Nec Pindi resonis iterabat vocibus Echo
Carmina, concordi iam prius icta sono:
Doctiloquis Cycni fecere silentia linguis;
Tristis & Aonijs fontibus humor erat.
Rumpite nunc Vates taciturna hæc otia: Quercus
En Vaticani Principis vmbra fauet.
Hoc sub Alexandro vestrum memorabile nomen
Vtraque ad Oceani littora fama feret.
Sidera dant vobis Phœbum; dant Robora sertum:
Castalia è sacris Montibus vnda fluit.

Ad eiusdem Excellentissimæ Familiæ CHISIAE Stemma Gentilitium idem BALDINVS alludens, argutè conclusit sequentem Hetruscam Compositionem, ab eodem SINIBALDO latinè redditam, vt infrà patebit.

SONETTO

All'Eccellentissimo Signore

D. AGOSTINO CHIGI.

* * *

VN mare è il mondo; e i miseri viuenti
Sono i Nocchier, che solcano quest'onde;
La fortuna è il Nettunno, e lo confonde
Aspro tenor de' turbini, e de' venti;

Vn mare è il mondo; oh quanti Tifi ha spenti
Nè porti, per l'arene, e sù le sponde!
Quanti Leandri naufraghi nasconde!
Di quanti Palinuri odo i lamenti!

Signore, vn mare è il mondo: ed è sì graue
Vn flutto sol, c'anche vn' Vlisse accorto
Teme, sin quando spira aura soaue,

Mà temer non degg'io restarui assorto:
La Stella è guida, e la tua Quercia è Naue;
Ed ogni Monte tuo diuenta vn Porto.

Nunc vide, Lector, quàm venustè, idem CAROLVS SINIBALDVS ipsam Compositionem totidem Latinis versibus exhibeat.

Orbis hic est Pelagus, tumidas vbi vita per vndas
Anxius infidum Nauita sulcat iter.
Neptuni Fortuna vices gerit; atque profundum
Sæua procellosi turbinis ira quatit.
Plurimus huic audens Pelago se credere Tiphys,
Naufragus in sicco littore Tiphys obit.
Heu, quot Leandri miseri hic periere natantes!
Quot querulis clamant vocibus Iasides!
Imò adeò terret fluctus, vel solus, Vlyssi
Inferat vt gelidos dulcior aura metus.
Me tamen impauidum scopulos iuuat ire per altos;
Et dare præcipiti carbasa tuta Noto.
Nāque præit tua Stella mihi; rat is est tua Quercus;
Portus vt excelsus, Mons mihi quisque tuus.

Idem SINIBALDVS non minus venustè, totidem etiam Latinis versibus expressit (vt infra videbitur) sequentem eiusdem BALDINI Compositionem in laudem ALEXANDRI VII. Pont. Max. eiusque Nepotis FLAVII ad Cardinalatus dignitatem promoti, conclusam quoque per *Allusionem*.

SO-

SONETTO

Alla Santità

DI PAPA ALESSANDRO VII.

Nella promotione al Cardinalato
dell'Eminentiss. Sig.

D. FLAVIO CHIGI.

Gioue dal ſoglio ſuo temè cadere:
Armato il fiero Dio mal ſi ſoſtenne:
Corſe timido il Sol, quando conuenne
Al veglio Mauritan regger le sfere.

Ed à ragion; poiche le forze intere
Oppreſſo dall'etade ei non mantenne;
E quindi i Cieli à ſoſtener ſen venne
Quell'Ercol, che domò Tiranni, e fere.

Mà tu l'incarco ſol reggi coſtante
De la terra, e del Ciel, ne ti confondi,
Ne ſotto il peſo lor reſti anelante.

Anzi, Signor, vie più di forze abbondi;
E ſe pur ti ſtancaſsi, ò Sacro Atlante,
Pronto hai l'Alcide à ſoſtentar più mondi.

Traductio Latina,
CAROLI SINIBALDI.

Sceptrifer ætherea tremebundus Iuppiter Arce,
Sedibus & Mauors pene ruere suis.
Sol rapidis trepidauit equis, vbi magna supernæ
Longæuus subijt pondera molis Atlas.
Et bene; nàm viuus perijt vigor ille iuuentæ,
At lassum vires deseruere senem.
Fortia tunc Heros, vltor, domitorq; ferarum
Supposuit vasto terga premenda iugo.
Attamen ipse regis solus, Terramq; Polumq;,
Nec te constantem tam graue curuat onus.
Quin ita præualido sustentas Robore molem,
Viribus vt vires ingeminare queas.
Quòd si fessus eris (sed non eris) ò Sacer Atlas,
Alcidem, auxilium qui ti bi præstet, habes.

Per aliam quoque *Allusionem* pulcherrimum finem impofuit sequenti Hetruscæ Compositioni nobilissimus Vates CLAVDIVS ACHILLINVS, quam ipsemet non minùs bellè in Latinam linguam conuertit, vt videbitur.

SONETTO

Nella Nascita

DELL'INFANTE DI SPAGNA.

PArtite, Ispani Abeti, e in mar tonante
Ite d'Olanda à trionfar le vele;
Ed in vece di fasce, il Grande Infante
Prenda posa di gloria in quelle tele.

Per farsi terra alle Bambine Piante
Venga lo Scita, ò l Tartaro crudele;
Per farsi pondo al pargoletto Atlante,
Vn nouissimo mondo hoggi si suele.

Già la fama del Parto impennà l'ale,
E gia le presta all'Ottomanna Luna,
Perche fugga, e tramonti al gran Natale.

Hor qui la Rota sua spezzi Fortuna,
E del legno volubile, e fatale
Al Monarca Bambin formi la Cuna.

Lati-

Latina eiusdem Traductio.

Soluite ab Hispano victrices littore Classes;
Ducite ad Austriacum vela Bataua thronum.
His linis nunc natus Iber sua membra reclinet,
Atque triumphalis pectora somnus alat.
Procidat infanti diuiso ex Orbe Sicamber,
Et nato Alcidi pondera cedat Atlas,
Et cum Fama volet tanti prænuncia Solis,
Præparet occiduam Thracia Luna fugam.
Tunc veteris Fortuna rotæ versatile lignum
Translatum in cunas sistat in obsequium.

Vates venustissimus IOSEPHVS SILOS per *Allusionem*, perbellè finem imposuit Epigrammati,

Ad insignem Cantatricem
Roma in Galliam proficiscentem.

Sat Tybris auritus, prona & Capitolia, cantu
Sat Latij colles insonuere tuo.
Altera Roma vocat: i, quò tibi nuntia plaudit
Iam famà, & rumor iam tua plectra sonat,
Non tu mella leges rorantia floribus; ipsa
Gallica nempè super lilia mella plues.
I, dulci Gallos, Apis Itala, frange susurro,
Belligeros melico nectare flecte animos.
Sintque trophæa tuæ Musæ, Bellona reuincta,
Aes fractum, extinctus Mars, domitusque furor.
I, nec Roma vetat, Siren Tyberina, sopita est
Roma sono, abscessum non dolet illa tuum.

Argu-

Argutiſsimus IACOBVS BIDERMANVS, Soc. Ieſu, clauſit argutiſsimè ſequens Epigramma

De CHRISTO dormiente
ad B. Virginem iuxta vigilantem,
ad pulcherrimos ipſius Virginis oculos alludens.

Dormit in extructo Soboles diuina grabato,
Et ſecura oculos occulit vmbra duos.
Intereà curis pernox vigilantibus adſtas,
Et iuxtà excubias, anxia Mater, agis.
Quippe times, redeat ne clam ſua Natus in aſtra?
Te vigili, aſtra tuus iam ſua Natus habet.

Et BARTHOLOMAEVS BEVERINI, ex *Alluſione* ad illud Antiphonæ; *Cæcilia, quaſi Apis argumentoſa,* argutè abſoluit hoc Diſtichon,

De cerea S. CAECILIAE imagine.

Conficere ingenio ceras Apis ante ſolebat;
Cera modò, inuerſo munere, fecit Apem.

Et noſter SIGISMVNDVS REGVLVS cum *Alluſione* ad Olorem, qui morti propior dulciùs canit, aptiſsimè clauſit Epigramma,

In laudem PETRI FRANCISCI MINOZZII, qui MEDICEAM BIBLIOTHECAM, paullò antequàm è vita diſcederet, Latinis, Hetruſciſque carminibus celebrauit.

Auſo-

Ausonia clarus, citharàque superbus Hetrusca,
Occidit, heu, longum viuere dignus Olor.
Occidit, egregijs qui clara volumina fastis
Edidit, æternos vsque habitura dies.
Scilicet vt Magno congesta volumina Cosmo
Dixerat, Hetrusci nobile Regis opus,
Nobilius nil posse ratus, nil clarius, inquit,
Musa vale; satis est gloria; vita, vale.
Ah, mage cum solito cantus efferret, Oloris,
(Dixi ego) iam nostri proxima vita neci.

Ipse sępissimè per *Allusionem* Epigrammata conclusi, ex quibus tria, quæ sequuntur; quorum primum obtulisse me, memini, Vati clarissimo, atque in me valde officioso, FABIO CHISIO S. R. E. Card. non multò antè, quàm ad summam Pontificiam Dignitatem esset euectus; ad quam ex ipsius Gentilitio stemmate allusi.

Et Rami, & Montes, & Sidera Stemmatis, alti
Nonne, Fabi, decoris symbola clara tui?
Te summi summà virtute assurgere Rami,
Euectum Montes ad loca celsa notant.
Quid super at Montes designant Sidera? tandem
Quòd tibi supremi splendor Honoris erit

Ad

Ad Stemma idem alludens, clausi sequens Epigramma, de meis IV. Libris Epigrammaton,

FLAVIO CHISIO
S. R. E. CARD.
dedicatis,

Flaui, purpurei decus immortale Senatus,
Septimi Alexandri gloria, digne Nepos,
Iam, nimis obscura conclusi sede Libelli,
Longiùs in tenebris delituisse negant.
Ergo fores tandem resero; do cernere lucem,
Ne videar multis barbarus esse Pater.
Iamque ipsis atrox equidem sum visus, & atrox
Dictus ego querulo non semel ore fui.
Has mihi nam tristes fuderunt sæpè querelas:
Dire Pater, nobis cur data vita fuit?
Cur data vita fuit, semper si carcere clausis,
Haud aliquo fas est tempore, luce frui?
Non ea, quam cuperes, nobis est forma; fatemur;
Pluribus est maculis forma venusta minùs.
Morte sed excepta quid non curabile? Princeps;
Quem tantùm cupimus cernere, dexter erit.
Dexter erit; nobis fulgebunt Montibus Astra:
Dexter erit; maculas Quercus *opaca teget,*

Ex

Ex *Allusione* quoqne, nempè ad Horologium arenarium, modum statui sequenti Epigrammatl, cuius lemma:

Vita potius Mors.

AD NICOLAVM.

Dinumerat quisquis mortalis tempora Vitæ,
Hic potiùs Mortis tempora dinumerat.
Nam quæ Vita datur, si vix puer exit ad auras,
Cum moritur? nondum, si quoque, natus, obit?
Si quoque dum crescit, discit decrescere vita,
Temporis & puncto quolibet ægra cadit?
Haud semel, ò Nicolae, metit Mors sæua quotannis;
Haud semel, haud iterum; semper acerba metit,
Omnibus, heu, morimur momentis: Vita, frequens Mors:
Hæc Vita, heu, Vitæ nil, nisi nomen, habet.
Vel tempus, quo Vita datur, concluditur Vrna,
Deflua & extinctum tempus arena tegit.

Ad idem Horologium arenarium alludens, in conclusione sequentis Distichi, & ad Horologium aquarium, & Solarium, hæc tria Horologia versiculo vno comprehendens, ostendi IVLIO NESTORIO clarissimè, Quid sit tempus.

Temporibus ne fide, miser: quid tempora, Lulli?
Vnda abiens, fugiens Vmbra, & Arena fluens.

Sed tandem afferamus Epigrammata argutè conclusa per *Allusionem* quoque ad Nomina, & Cognomina (quorum nulla hactenus proposuimus) ad quæ etiam, vt principio diximus, sæpissimè fieri solet *Allusio*, pulchræ enim argutiæ ex eorum *Etymologia*, promanant: Ac primo loco, vt ratio postulat, MARTIALEM Epigrammatographorum Principem, de more collocemus.

Hìc igitur cum *Allusione* ad Nomen, ita claudit Epigr. cxiii. *lib.* I.

IN PRISCVM.

Cum te non nossem, Dominum, regemque vocabam:
Cum bene te noui, iam mihi Priscus eris.

Argutia est etiam ex *Allusione* ad Nomen apud AVSONIVM in conclusione Epigrammatis

IN EVRIPPVM.

Pars te Eurippum vocitat, pars verò Eurippum,
Altera producens, altera corripiens.
Elige, vtrum malis: aut tende, aut corripe nomen;
Conueniet quoduis, fur, furiose, tibi.

Et apud PICTORIVM in conclusione Epigram.

De Morte.

Mors ipsa loquitur.

Quæ neque pauperibus, neque mole potentibus vri,
Nec pueris noui parcere, nec senibus,

Mors

Mors vocor: impositum numquid malè dixero nomē,
Quod fugere à morsu, res nequit orta, meo?

Ex *Allusione* ad Nomen oritur quoque *Argutia* IOVINIANI PONTANI Epigrammati, in quo Puella nomine VRBANA, malè sepulta, ita queritur.

Rure quidem iaceo, cum sit mihi nomen ab Vrbe:
Nec titulus, nec sunt nomina vera mihi.
Pœna mihi est tumulus, pœna est rurale sepulcrum,
Quæque quies alijs, est mihi supplicium.
Po viola porrum, pro thure, atque Arabe costo
Cæpa datur; cæpis obsita semper humus.
Meque sues, meque & verres, vexantq. capellæ;
Inquinat & tumulos ingluuiosus anas.
In primis me turbat anus, quæ carmine longo
Euocat, & Manes euocat, atque Erebum:
Vos aliò cineres, aliò traducite nostros;
Quæque Vrbana fui, rustica ne iaceam.

Placet mihi valde stylus IOVINIANI, est enim clarus, elegans, & suauis: At in hoc Epigrammate nonnulla sunt, quæ mihi non arrident: duoque potissimùm, quæ notabo, vt prosim Lectori (namque Lectoris vtilitas, mearum animaduersionum finis est) videlicet in principio Epigrammatis, & in fine.

Non mihi sanè videtur aptè dictum, *Rure quidem*

iaceo; ita enim loquendo, VRBANA id, de quo vult queri, approbare potiùs videtur: quæ enim propria huius significatio locutionis: *Rure quidem iaceo*, nisi hæc? *Rure, iure, bene, iaceo*. Aliud aliquid loco vocis, *quidem*, meo iudicio ponendũ erat, vel ipsi voci, *quidem*, adiungenda interiectio aliqua, qua dolor exprimeretur,

Itaque ipse potiùs ita dixissem

Rure malè, heu, iaceo, cùm . . .

Aut saltem,

Rure quidem, heu, iaceo . . .

Minùs etiam aptè, vltimum carmen procedere video, incipiẽs sic, *Quæque Vrbana fui &c.* cũ præcesserit,

Vos aliò cineres, aliò traducite nostros.

Non enim cohæret cum hoc versu antecedenti: quæ enim connexio in hac locutione? *traducite aliò nostros cineres, & ego, quæ Vrbana fui, ne rustica iaceam*: cohæreret autem, si diceretur: *traducite aliò nostros cineres, ne ego, quæ Vrbana fui, rustica iaceam.* Proinde causa connexionis cum carmine,

Vos aliò cineres, aliò traducite nostros,

iste erat subijciendum,

Vt, quæ Vrbana fui, rustica non iaceam.

Vel, *Ne, quæ Vrbana fui, rustica sic iaceam.*

Ex *Allusione* ad Nomen procedit etiam hoc Distichon, quod Romæ legitur in nostra S. PANTALEONIS Ecclesia, in Sepulcro FLORAE Reatinæ.

Cæli intemperies Floram florere vetabat:

Tranquillo floret Flora recepta Polo.

Et

Et Epigrãmati IO. BAPTISTAE BARGIOCCHI, in Natali Magni Principis Hetruriæ.

Omnia cogantur vastis fornacibus æra,
Cæsaque decurrant marmora cuncta iugis,
Magnum etenim felix Heroem protulit Arnus,
Cuius facta terent saxa, metalla, manus.
Huic Ferdinandus Pater est, Victoria Mater,
Nam ferro victor Maximus Orbis erit.

Ad Nomen quoq. noster SIGISMVNDVS REGVLVS alludẽs, bellè finem imposuit Epigrammati, ad suum Libellum Sepulchralium Inscriptionum, ab eodem dicatum

OPITIO PALLAVICINO
Archiepiscopo Ephesino.

Pauperis ingenij soboles petis ora, Libelle,
Nudus opum? caueas: pauper vbique iacet.
I tamen: incedes insigni Nomine diues:
Ipse suo Præsul Nomine fundit opes.

Idemq. SIGISMVNDVS sequenti Epitaphio DESIDERII MONTEMAGNI, alludens ad Cognomen.

Discite mortales, sit quantula gloria terræ:
Qui mons magnus erat, nunc cinis exiguus.

Bellè quoque, ad Cognomen alludens nobilissimus Vates ANTONIVS SFORTIA, conclusit hoc Distichon,

Ad Reuerendissimum P.

FR. RAYMVNDVM
CAPISVCCVM
Sac. Pal. Ap. Magistrum.

Cum tu cuncta probes, Capisucce, volumina, succum
Virtutis Capiti quis neget esse tuo?

Ex hoc *Allusionis* Loco, orta est *Argutia* Epigrammati meo, in quo,
de Diuo BERNARDO Abbate,
mortuo inter Octauam DEIPARAE Assumptæ.

Me trahe, Virgo: tuum curram, Rosa pulchra, in odorem:
Bernardus, Mariæ captus amore, canit.
Cui Virgo; Bernarde, veni, Nardus bona: Nardus
Tu mihi grata, tibi grata ego si Rosa sum.

Et Epigrammati, ex Nomine (IOANNES) quod Nomen GRATIAM significat,
De meis Carminibus,

Ad

Ad IOANNEM VICTORIVM ROSCIVM, (qui dictus etiam Ianus Nicius Erythræus) Et ad IOANNEM BAPTISTAM GRATIOLIVM, Equitem, mei amantissimos.

Carmina solicitè mea cur seruatis vterque,
Quæ potiùs flammas in sua damna vocant?
Desinite ò tandem: vobis, vel nomine, inhæret
Gratia: carminibus gratia nulla meis.
Desinite ò tandem. demens frustra alloquor; auras
Verbero; do rapidis vota, precesque notis.
Gratia, quæ vobis, Musæ fauet vnica nostræ:
Carmina seruari gratia vestra iubet.

Ex *Allusione* quoque ad Nomen, argutiam comparaui sequenti Epigrammati. in honorem MARII NVZZII Pictoris florum, huius ætatis præstantissimi, ideòque etiam de FLORIBVS Cognominati.

Cur Mario, cui dat miros ars gignere flores,
Non potiùs nomen, quàm Mare, Terra dedit?
Quæ siquidem Marius benè dat certantia veris
Floribus, inspector munera verna stupet.
Munera verna, stupet; quin munera verna putaret
Vera quoque; at nullo fragrat odore color.
Veris mira tamen sunt hæc mage floribus: illos
Terra parit; parit hæc munera verna, Mare.

Præterea hûc referri possunt ea Epigrammata, quæ causa nominis procedunt, quale est

Apud MARTIALEM Epigr. xiv. lib. ix.
De EARINO DOMITIANI.
Quod Nomen à Vere dictum est.

Nomen habes, teneri quod tempora nuncupat anni,
Cum breue Cecropiæ ver populantur apes.
Nomen, Acidalia meruit quod arundine pingi;
Quod Cytherea sua scribere gaudet acu.
Nomen, Erythræis quod littera facta lapillis,
Gemma quod Heliadum pollice trita notet.
Quod penna scribente grues ad sidera tollant,
Quod decet in sola Cæsaris esse domo.

Et apud eumdem Epigr. Lxxiv. libri eiusdem.
Ad LIBERVM amicum.

Liber Amyclæa frontem redimite corona,
Qui quatis Ausonia verbera Graia manu,
Clausa mihi texto cum prandia vimine mittas,
Cur comitata dapes nulla lagena venit?
Atqui digna tuo si nomine munera ferres,
Scis, puto, debuerint quæ mihi dona dari.

Vina, videlicet, quorum Bacchus, dictus etiam Liber, repertor fuisse dicitur à Poetis ethnicis.

Et apud MATTHIAM CASIMIRVM Epigramma, De

De LVDOVICO XIII. GALLIARVM Rege, cùm primo regni anno Rupellam ab eo expugnatam fuisse, percrebresceret.

Ludo vices, Ludouicus ait: Mars risit; & , obe,
Lude meas, inquit, Rex Ludouice, vices.
De Puero, ni Rex esses, Ludouice *vererer:*
Et Puer, & Rex es: regie lude, Puer
Iacta Rupellani cecidit simul alea belli,
Ante tuos cecidit victa Rupella pedes.
Ludere perge vices: vt sunt tibi prælia ludus,
Sic, Ludouice, tibi vincere ludus erit.

His, quatuor mea Epigrammata subijcio.

De SANCTO LAVRENTIO,
Cuius Mater PATIENTIA nomine.

Verbera, plumbatas, lamnas tolerauit, & ignes
Intrepidus Laurens crate superpositus.
Quid mirum? dedit huic fortem Patientia vitam:
Hæc, ossa, hæc, neruos, viscera, corque dedit.

Ad S. SOPHIAM, eiusque filias VV. & MM.
FIDEM, SPEM, CHARITATEM.

Næ tibi, summa fuit, Genitrix, Sapientia, quando
Terrea tu nosti spernere, celsa sequi:
Inuictumque tibi pectus virtutibus almis,
O Soboles, forti nobilitata nece.
Docta quidem Genitrix, soboles inuictaque: vestris
Consona nominibus quàm bene facta patent:

Ad

Ad meum olim Discipulum
FR. PETRVM, ex Ord. CAPVCCINORVM,
Picenum, anteà CAESAREM nominatum.

Cæsaris inuicti qui quondam nomine dictus,
Diceris in sacra Relligione, Petrus.
Quam bene! petra velut, fortis persistis, & hostis
Tartareus tanto robore victus, abit.
At nunc, Petre, potes, Cæsar quoque rite vocari:
Dicendus Cæsar, qui bene bella gerit.

De QVINTILIO Medico
mortuo sub finem mensis Quintilis.

Ad vitæ metam, Quintilis nomine, mense,
Peruenit medicus nomine Quintilius.
Cuique suum quamquam tempus, perijsse suoque;
Quo quis mense obijt, dicere quisque solet,
Si tamen hic alio periÿsset tempore, dici
Tam bene non posset mense obijsse suo.

Hoc verò Loco IV. in quo ex allatis exemplis *Allusionum* ad Nomina, seu Cognomina, patuit, ex illorum Etymologia, seu significatione argutias Epigrammati suppeditari, ostendendum etiam putaui, ex eorumdem quoque pronunciatione recta, vel mala, argutias exoriri.

Ex recta Cognominis pronunciatione exoritur *Argutia* sequenti meo Epigrammati,

In

In laudem Sapientiſsimi Senis
Fratris FRANCISCI MACEDO Luſitani,
AD LVSITANIAM.

Clarior es longè, quod, Luſitania, magno
Franciſco, Sophiæluce nitente, nites,
Innumeris quàm, quòd Ducibus, quos Martius ardor
Inflammat, ſitis & laudis ad arma rapit.
Lux tibi maior: honos tibi, Luſitania, maior:
Plùs peperiſſe Sophos, quàm peperiſſe Duces.
Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ,
Iure quidem Marcus Tullius ore tonat.
Robore lingua armis præſtat; lingua amouet arma:
Victa cadunt lingua protinùs arma manu.
Lingua animum vincit, corpus ſi ſternitur armis:
Fortior hoc animus: robore lingua præit.
Eſt minor armigeris, eſt maior gloria doctis.
Belligeris breuis eſt gloria, longa Sophis.
Hinc breui Alexander, Macedo, bene dicitur; aptè
Franciſcus longa voce, Macedo, ſonat.

Ex mala Nominis pronunciatione orta eſt *Argutia* ſequenti Diſticho, quod mihi adoleſcenti à Præceptore ſignificatum, ſemper hæſit memoriæ, vt Diſtichon perquàm argutè concluſum: hoc verò eſt in quemdam, qui lecturus nomen hoc fluuij [*Euphrates*] rectæ pronunciationis ignarus tantiſper hæſit; moxq. illud malè breuiauit.

Venit ad Euphratem, ſubitòque exterritus hæſit:
Vt citò tranſiret, corripuit fluuium.

LO-

LOCVS V.

Argutia ex Irrisione.

Apud MARTIALEM in Epigr. xLIII. *lib.* I.
DE PORCIA.

Coniugis audisset fatum cum Porcia Bruti,
Et subtracta sibi quæreret arma dolor,
Nondum scitis, ait, mortem non posse negari?
Credideram satis hoc vos docuisse patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas:
I nunc, & ferrum, turba molesta, nega.

Simili modo procedit *Irrisio*, in FRANCISCI REMONDI Epigrammate,
De Diuo PETRO, ab Angelo educto è carcere, & HERODE Rege.

Fulminat in Solymis Herodes impius aruis,
Inque iubet Petrum ferrea vincla rapi.
Obijcit æratos postes, centumque catenis
Firmat, & armato milite tecta replet.
Interea illuso Petrus de carcere prodit.
I nunc, & stultas claude, Tyranne, fores.

Et in eiusdem Epigrammate.

De morte FREDERICI AENOBARBI, Imp.
vulgò dicti, Barbarossa.

Fatidicus tibi sæpe olim prædixit: ab vndis,
Si tibi chara salus, ò Frederice, caue.
Tu maria, ingentesque lacus, tu grandia vitas
Flumina: sola tuo milite terra tremit.
At post in Syriæ dum bellica castra Tyrannum,
Insolita ductus relligione, moues;
Languida membra lauas æstiuo sub cane: & ecce,
Exiguo infelix mersus in amne peris.
Non nouit magnos, ò Rex, parua vnda monarchas:
I nunc, & pelagus, regia cura, fuge.

Et in elegantissimo ANTONII GVZZII Epigr.
De S. FRANCISCO de Paula, qui pallio super
aquas instrato tranauit Siculum fretum.

Aequora Pauliades substrato sulcat amictu,
Et præbet faciles Nereis vnda sinus.
Dulcescunt longo spumantia marmora tractu;
Nec sociam miscet Doris amaritiem.
Non sic impositus dorso Delphinis Arion
Cærula frænato pisce cucurrit eques:
Vestis abit, zephyris velut vsa carina secundis:
I nunc, & cymbam, turba molesta, nega.

Et

Et in hoc meo,

De Sancto BARTHOLOMAEO Apostolo.

Quàm sua lethiferis hilaris dat membra tyrannis!
Quàm nece crudeli Bartholomæus ouat!
Quàm gaudet, dum dextra ferox è corpore vestes
Eripit, & corpus pellibus exspoliat!
Namque ait; in Cœlis preciosiùs induar: i nunc:
Corporis induuias, turba scelesta, rape

Irrisio est etiam, sed non simplex, vt in superioribus exemplis, at per laudem insulsam,

Apud eumdem MARTIALEM in Epigr. XXI. *lib.* V.

DE APOLLONIO.

Quinctū pro Decimo, pro Crasso, Regule, Marcū
Ante salutabat rhetor Apollonius.
Nunc vtrumque suo resalutat nomine: quantum
Cura, laborque potest! scripsit, & edidicit.

Si, Lector, *Macrum*, legas, non, *Marcum*, maior erit *Irrisio*, ex infelicissima Rhetoris memoria, Crassum, contrario nomine vocantis, *Macrum*, vt legendum potius, puto: non enim sine arte etiam, dictum iudico à MARTIALE, *Quinctum* pro *Decimo* salutatum fuisse, videlicet, quasi nomine dimidiato, si numeros quinque, decemque consideres.

Idem MARTIALIS eumdem APOLLONIVM ironicè

nicè etiam laudans, Ep. LV. *lib.* eiusdem, non minùs quidem irridet: sic enim ait:

Extemporalis factus est meus Rhetor:
Calphurnium non scripsit, & salutauit,

Irrisio est etiam huius generis apud THOMAM MORVM, in Epigrammate

In malum Pictorem.

Cum cane sic pictus lepus est, vt dicere nemo,
Esset, vterué canis, posset, vteruè lepus.
Pictor vbi hoc didicit, quod inerti defuit arti,
Suppleuit miro callidus ingenio.
Res vt aperta foret, longèque facesseret error,
Subscripsit tantùm: est hic canis, iste lepus.

Inest quoque, modus alius *Irrisionis*:
Apud MARTIALEM in Epigr. LXXV. *lib.* IX,

In Sutorem.

Dentibus antiquas solitus producere pelles,
Et mordere luto putre, vetusque solum;
Prænestina tenes defuncti rura patroni,
In quibus indignor, si tibi cella fuit.
At me litterulas stulti docuere parentes:
Quid cum Grammaticis, Rhetoribusque mihi?
Frange leues calamos, & scinde, Thalia, libellos,
Si dare sutori calceus ista potest.

Quam

Quam concludendi rationem imitatus M. ANTONIVS MVRETVS hoc Epigrammate

IN VIRRONEM.

Quòd totam, Virro, furiosi more, per vrbem
Discurrit noctù, quòd loca sola petit,
Nescio quid secum solus quòd mussitat, illo
Quòd nemo est tota sordidus vrbe magis:
Hac ratione parat nomen, famamque poetæ,
Et reperit fatuos, sic quibus esse probet.
O valeant calami, pereat genus omne librorum,
Reddere si Vates mens malè sana potest.

Per *Irrisionem* quoque, sed modo diuerso. IANVS NICIVS ERYTHRAEVS clausit Epigr.

IN CHAROPINVM
locupletem, nobilem, sed imperitum.

Scriptorum totis famosa volumina terris
Colligis, & pluteis das, Charopine, tuis.
Quid tibi cum libris, quorum nec nomina saltem,
Nec titulos prompta voce referre queas?
Quosque sinis, multo conspersos puluere, blattis,
Et gratas auidis muribus esse dapes.
Nam nullum tangis, sed tamquam sacra profanus
Non digna metuis collutulare manu.
Numne times, fias tractandis fortè libellis
Doctior, aut stolidus sis, stupidusque minus?
Hoc caue, te moueat; sic est. tibi crassa Mineruа,
Proficere vt valeant plus, mihi crede, sues.

Et

Et ego (vt plura missa faciam) Epigrammata tria, quæ sequuutur.

DE APOLLINE, ET MARSYA.

Marsyæ Apollo ferox, cantus certamine, victo
Suspenso è pinu sic ait, excorians.
Marsya inique, Deum punitus disce vereri:
Si nescis, homo non sum, sed Apollo Deus.
Contrà ait ille: Deum punitus temnere disco,
Carnificis quando turpiter arte valet.

DE HERCVLE

Qui OMPHALES Reginæ LYDORVM adeò exarsit amore, vt ea iubente fœmineis se vestibus induerit, colum sumpserit, neueritque.

Cui priùs exuuijs horrebant membra, Leonis,
Nunc sub fœmineo tegmine fracta iacent.
Eximia qui iam clauam cum laude gerebat,
Nunc gerit infami cum leuitate colum.
Quique manu inuicta priùs horrida mõstra domabat,
Nunc leuiter motis fila trahit digitis.
Sic mulier dilecta iubet; sic paret amator:
Quàm te ridiculum reddit, Amator, amor!

AD MARCVM BACVLEIVM,

Qui pilea, vel leuissima, sibi grauissima, querebatur.

Quale tibi caput est, ò Marce? leuissima quãuis,
Pondera sunt capiti pilea cuncta tuo.

Ipsa licèt molli palea, tenuique parentur;
Hæc, inquis, nimium pilea pondus habent.
Non est, crede, caput tibi debile; debilis est mens,
Marce, tibi, quando pilea quæque grauant:
Pilea, stulte, tibi fac, mala Cydonia texant,
Hirsutæ aut texant pilea castaneæ.

LOCVS VI.

Argutia ex Hyperbole.

Apud MARTIALEM in Epigr. XXVI. in Amph. Cæs. De Natatoribus.

Lusit Nereidum docilis chorus æquore toto,
Et vario faciles ordine pinxit aquas.
Fuscina dente minax, nexu fuit anchora curuo:
Credidimus remum, credidimusque ratem:
Et gratum nautis sidus fulgere Laconum,
Lataque perspicuo vela tumere sinu.
Quis tantas liquidis artes inuenit in vndis?
Aut docuit lusus hos Thetis, aut didicit.

Politissimus Vates SOSSAGVS perargutæ superioris Hyperbolicæ Conclusionis imitationem, seu, vt veriùs dicam, vsurpationem (in ipsius enim conclusione eadem prorsus, si sensus perpendatur, *Argutia* continetur) conclusit hoc Epigramma, summa alioquin laude dignissimum.

In CATHARINAE CANTONAE Laudem.

Hactenus extinctos animauit imagine vultus
Sudor Apellæus, Phidiacusque labor.
Nunc Catharina nouis telas animare figuris
Author, & artifici texere tela manu.
Adiures, hæc vera geri, nec ficta videri;
Tantum Dædaleæ possidet artis opus.
Si terras mentitur acu, stant ordine Syluæ,
Rauca sonant fluuij, stagna quieta silent.
Nunc curuas sinuant valles, nunc stamina turgent
Montibus, & Cælo proxima saxa vides.
Si fragiles artus formauit, & ossa virorum,
Viuere credidimus, credidimusque loqui.
Stamina si facies Diuûm spirantia monstrant,
Viuunt in magnos stamina tota Deos.
Iuppiter igne tonat, montanaque culmina fumant,
Fila vagas rumpunt ingeniosa faces.
Crinitus Phœbus radijs, Mars fulminat armis,
Inuidia Iuno sæuit, amore Venus.
Vnde tot inuenit textricibus artibus artes?
Pallade docta fuit, Pallada vel docuit.

Et apud eumdem MARTIALEM in Epigrammate LXXXVII. *lib.*I.

DE NOVIO MICROSPICO.

Vicinus meus est, manuque tangi
De nostris Nouius potest fenestris.
Quis non inuideat mihi, putetque
Horis omnibus esse me beatum,

Iunčto cui liceat frui sodale?
Tam longè est mihi, quàm Terentianus,
Qui nunc Niliacam regit Syenen.
Non conuiuere, nec videre saltem,
Non audire licet, nec Vrbe tota
Quisquam est tam prope, tam proculque nobis.
Migrandum est mihi longiùs, vel illi.
Vicinus Nouio vel inquilinus
Sit, si quis Nouium videre non vult.

Et apud eumdem in Epigr. LXXII. *lib.* VII.

DE EVTRAPELO.

Eutrapelus tonsor dum circuit ora Luperci,
Expungitque genas, altera barba subit.

Eadem vsus est iucundissima *Hyperbole* in concludendo Epigr. LII. *lib* VIII.

AD CEDITIANVM.

Tonsorem puerum, sed arte talem,
Qualis nec thalamus fuit Neronis,
Drusorum cui contigere barbæ,
Aequandas semel in genas rogatus,
Rufo, Ceditiane, commodaui.
Dum iussus repetit pilos eosdem
Censura speculi manum regente,
Expungitque cutem, facitque longam
Detonsis epaphæresim capillis,
Barbatus mihi tonsor est reuersus.

Idem.

Idem MARTIALIS, eiusdem *lib.* VIII. Epigr. XXI. honorifica absoluit *Hyperbole*.

AD LVCIFERVM.

Phosphore, redde diem; quid gaudia nostra moraris?
Cæsare venturo, Phosphore, redde diem.
Roma rogat; placidi numquid te pigra Boote
Plaustra vehunt, lento quòd nimis igne venis?
Ledæo poteras abducere Cyllaron astro:
Ipse suo cedet nunc tibi Castor equo.
Quid cupidū Titana tenes? iam Xanthus, & Aethō
Frena volunt: vigilat Memnonis alma parens.
Tarda tamen nitidæ non cedunt sidera luci,
Et cupit Ausonium Luna videre ducem.
Iam, Cæsar, vel nocte veni: sint astra licebit;
Non deerit populo, te veniente, dies.

Honorifica, inquam, *Hyperbole* concludit: hoc enim significatur: *Cæsar tibi Sol eris, gloriæq; tuæ splendore, vel manente noctis facie, Cælum illuminabis*. Magna hæc *Hyperbole*, magnaq; in Epigrammate meo, quod nunc affero.

AD IANVM NICIVM ERYTHRAEVM

Cuius carmina vnà cum litteris, diurno tempore tradita, sub noctem famulus, non semel ad me pertulit.

Quæ, vel nexa metro, metro vel libera, Iane;
Mittis, respondent moribus illa tuis.
Namque tui vt fulgent præclaro lumine mores,
Sic tua præcipuo lumine scripta nitent.

Hinc procul obscuræ nubes, tenebræque remotæ:
Emicat eloquij splendor vbique tui.
Excuses, opus est, si, quæ das, Iane, ferenda
Scripta die, famulus nocte ruente ferat.
Excuses, opus est: scriptorum lumine tanto
Perfusus famulus, nescit abesse diem.

Per *Hyperbolen* etiam clauditur eiusdem MARTIALIS Epigr. XXXIX. *lib.* IX.

AD AGATHINVM.

Summa licèt velox, Agathine, pericula ludas,
Non tamen efficies, vt tibi parma cadat.
Nolentem sequitur, tenuesque reuersa per auras,
Vel pede, vel tergo, clune, vel vngue sedet.
Lubrica Corycio quamuis sint pulpita nimbo,
Et rapiant celeres vela negata Noti,
Securos pueri neglecta perambulat artus,
Et nocet artifici ventus, & vnda nihil.
Vt peccare velis, cum feceris omnia, falli
Non potes: arte opus est, vt tibi parma cadat.

Huius conclusionis Hyperbolicæ Epigrammatis MARTIALIS imitatio perspicitur in meo Epigr.

DE TARQVINIO IACOBATIO
Romano, Viro fortissimo,

Qui cum, post multas relatas victorias, patriam reuersus, domi suæ fenestram aperiendo, recederet, auerso corpore in scalas dilapsus, interijt.

Tar-

Tarquinius validis Iacobatius horror in armis,
Sternere quem clari nan potuere Duces,
In scalas præceps auerso corpore lapsus,
Victricis iacuit nobile Mortis onus.
Proh, quantus bellator erat! timuisse vel ipsam
Nonne vides Mortem vincere posse Virum?
Mors illum à tergo aggressa est, vt sterneret: ille
Vt victus caderet, Morti opus arte fuit.

Hyperbolica est etiam Conclusio apud BARTHOLOMAEVM BEVERINI in Epigrammate
In gracilem bene nasatum.

Dum gracilis metuit vento rapiente Philetas;
Ne leuet exiguos mobilis aura pedes,
Sueuerat imposito pondus sibi quærere plumbo,
Non secus ac dubiam firmat arena ratem.
Non est, cur rabidos quæras tibi pondus in Euros:
Aeoliam contrà sat tibi nasus erit.

Allatum BEVERINI de homine bene nasato Epigramma, admonet me, vt meum etiam afferam, *hyperbolicè* quoque conclusum,
De prælongo SAGESTIS naso, rotundoque.
AD LAELIVM PARTHENOPAEVM.

Sagesti quàm sit longus, nasusque rotundus,
Noscere si, Læli Parthenopæe, cupis,
Accipe: dum somni nexu sua membra tenaci;
Vlna vlnam ducens, nititur eruere,

Arripit interdum (possit quis credere?) nasum ,
Atque , vlnam reputans , hunc sibi sæpe trahit .

Sed maximè ingeniosa est *Hyperbole*, mihique maximè arridet , cum aliquid aptè inseritur in conclusione , quo id , quod *Hyperbolicè* , dicitur , verum esse, vel fuisse, vel verum futurum videatur, vt sequentibus patebit exemplis apertissimè .

Talis *Hyperbole* est apud MARTIALEM , in Epigr. xxxv. *lib*.III.

De piscibus sculptis .

Artis Phidiacæ toreuma clarum
Pisces aspicis ? adde aquam ; natabunt .

Huiusmodi ingeniosa *Hyperbole* , claudit sublimis Vates MAPHAEVS BARBERINVS Epigr.

De Statua DIANAE dormientis ad fontem .

Per syluas iaculis nuper , cursuque Diana
Gaudebat celeres exagitare feras .
Nunc defessa iacet permulcens membra sopore
Hic , vbi prosiliens leniter vnda fluit .
Marmoream ne crede : leuem leni aera motu
Ducit , & in viuo spiritus ore sonat .
Non audis ? simili sopitæ murmure murmur
Confundens , aures garrula fallit aqua .

Et vir eruditissimus ANDREAS MARIANVS Ep.

De MEDEAE Statua .

Versat opus crudele animo Medea cruento ;
Fulgurat è vultu tractus amore furor .

Læua

Læua effert puerum, ferrum fera dextera librat;
Blandulus arridet matris ad ora puer.
Torua oculis ictum teneros designat in artus:
Cur furiosa suum dextra moratur opus?
Credo ego, ne natos populo spectante trucidet:
Vis, gladio ruat in vulnera? vade foras.

Et ANTONIVS de ROMBISE, Epigr.
Ad Signa duo in Monte Quirinali
ALEXANDRI MAGNI
Bucephalum domantis; quorum vnum
est PHIDIAE, alterum PRAXITELIS.

Aemula Phidiaci perfecit signa laboris,
Praxiteles, postquam paruit eius opus.
Fortis Alexander (talem sua marmora præbent)
Bucephalum magno robore prendit equum.
Viuere ab arte putas, & quadrupedū ora timeres,
Gorrigeret tanti ni manus apta viri.

Et PETRVS ALOIS, Epigramma,
de NERONIS Statua.

Qui fuerat naturæ olim monstrosa propago,
Prodigiale Nero prodijt artis opus:
Aspice funestam vibrantia lumina cædem:
Aspice fulminea feruere fronte minas.
Talis erat, Romana dedit cum Pergama flammis;
Talis & Annæo funera sæua dedit.
Talis erat, Poppæa, tuam cum perculit aluum;
Seuijt in matrem cum nece, talis erat.

Marmo-

Marmore in hoc olli sculptor spirare dedisset,
Sed timet, artificem ne necet ille suum.

Ipse quoque per hanc *Hyperbolen*, clausi hoc Distichon
De VENERE PRAXITELIS
sine pedibus.

Praxitelis quàm viua fuit Venus arte, requiris?
Addere, ne fugeret, noluit ille pedes.

Et hoc Tetrastichon,
De Psittace, aui Indica,
in papyro ad viuum expressa.

Quàm bene, quàm simili est animata colore, papyro,
Humanos volucris promere docta sonos.
Hæc quoque, credo, daret iucunda vocabula; sed ne
Claudatur misero carcere, vafra silet.

Et Epigramma, cuius hoc lemma:
Quidam malè PASQVINVS appellatus,
olim miles ALEXANDRI Magni,
(Statua Romæ)
sic loquitur, queriturque.

Cur ego Pasquini sartoris nomine dicor?
Non mea tractauit scruta, sed arma, manus.
Non ero compulsus, quemquam, liuore momordi,
Pasquini vt socijs ars scelerata fuit.
Nam prope me fuerat iam prisca ætate taberna,
In qua, Pasquinus nomine, sartor erat.
Sæpe hic turba procax, mordaxq; assueta morari,

Et

Et rabido immeritos rodere dente viros.
Et cum diuideret Pasquinus forfice pannos,
Solertiq; gulæ fercla pararet acu,
Hæc famam lacerare, & acuta pungere lingua,
Et funem collo quærere stulta suo.
Hinc, si quid mordax spargebat fama per vrbem,
Pasquinum authorem dicere, moris erat.
Hic ego post positus, Pasquinus dictus, idemq;
Illi quod quondam, mox mihi fama dedit.
Nasutiq; mihi os denasauere, mihiq;
Fregerunt aures, brachia, crura, caput.
Proh scelera: in toto qui iam clarissimus Orbe,
Magni & Alexandri belligerator eram,
Indignè toto confractus corpore, cunctis
Sum modò, Pasquini nomine, ludibriò,
Mars Deus, hæc cernis, tanta hæc nec crimina punis?
Hæccine cultori præmia digna tuo?
Certe ego, marmoreus quamuis, vlciscerer hostes
Nunc quoque, Mars, sed nunc brachia non habeo,

Vide alia in meis MVSIS ANCONITANIS.

At hoc loco moneo, vt cautè, Lector, prudenterq; te geras, dum seria pertractas, ne, quod tibi argutia videtur, alijs ingenij leuitas existimetur; abstineasq;oro, potissimùm ab huiusmodi *Hyperboles* vsurpatione. Certè ego sæpissimè miratus sum, vates nonnullos, alioquin grauissimos, in compositionibus de rebus serijs hanc *Hyperbolen* adhibuisse, quæ cũ nihil aliud omninò sit, quàm me-

merus ingenij iocus, in rebus grauibus mihi meritò minùs probatur. Excitant applausum multis (non ignoro) vel in rebus grauibus conclusiones ex hac *Hyperbole*, at mihi, vt ingenuè fatear, non nisi risum, cum in rebus serijs, de quibus grauissimè agendum est, maximam ingenij leuitatem deprehendam: nonne enim maxima leuitas est, in rebus grauibus iocari? Quamobrem, si hac vti *Hyperbole* in animo est, aliam potius tibi materiam proponas; seriò enim de serijs agendum est; atque etiam cum de his agitur, cautio multa adhibenda est in vsurpanda *voce*, vel *sententia ambiguæ significationis*, & in *Allusione* ad fabulas, quæ in materia graui præmittuntur à multis eadem prorsus ratione, ac si veræ essent, atque ex his suas inferunt conclusiones, ridiculè sanè, ac pueriliter. Quidam profectò modus seruandus est, qui in Epigrammatis cautorum Vatum satis bene cognoscitur.

LOCVS VII.

Argutia ex Allegoria,

Apud MARTIALEM in Epigr. LXI *lib.*V.
Ad Detractorem.

Allatres licèt vsque nos, & vsque,
Et gannitibus improbis lacessas,
Certum est, hanc tibi pernegare famam,

Olim

Olim quam petis in meis libellis;
Qualiscunque legaris vt per Orbem.
Nam te cur aliquis sciat fuisse?
Ignotus pereas, miser, necesse est.
Non deerunt tamen hac in Vrbe forsan,
Vnus, vel duo, tresùe, quatuorùe,
Pellem rodere qui velint caninam.
Nos hac à scabie tenemus vngues.

Et apud eumdem in Epigr. LXXXIII. *lib.* IX.

AD AVLVM.

Lector, & auditor nostros probat, Aule, libellos;
Sed quidam exactos esse poeta negat.
Non nimiùm curo: nam cœnæ fercula nostræ,
Malim conuiuis, quàm placuisse cocis.

Et apud eumdem in Epigr. XC. *libri* eiusdem.

AD RVFVM.

Dum me captares, mittebas munera nobis:
Postquam cepisti, das mihi, Rufe, nihil.
Vt captum teneas, capto quoque munera mitte,
De cauea fugiat, ne male pastus aper.

Et in disticho, è greco à THOMA MORO in latinum conuerso.

Qui capit vxorem, defuncta vxore, secundam,
Naufragus in tumido bis natat ille freto.

Et

Et in Epigrammate MARII MOLSAE,
De Arce Capitolina cœlitùs tacta
AD PAVLVM III. P.M.

Nuper Tarpeias repetitis ictibus arces
Impulit ardentes quòd pater ipse manu;
Quòdq; idem media nimborum in nocte refulsit,
Stellarum cinctus, conspicuusq; choro;
Et tibi quòd flagrans pinus mole excidit alta,
Hæc quoque nocturnis ignibus vsta Iouis,
Paule, tibi optatam portendunt Numina pacem,
Aduentum magnæ testificata Deæ.
Sume animos: pacata secas, Pater, æquora. malo
Nil opus est; tuta nat tibi puppis aqua.

Et in Epigrammate pereleganti FERDINANDI
FVRSTENBERGII Episcopi,
AD S. VRSVLAM Virg & Mart.
De Natali suo, qui fuit XII. Cal.Nou.1626.

Virgineas acies quæ te lux ordine longo
Ducentem superas vidit inire domos,
Auspicijs hæc ipsa tuis, fortissima Virgo;
Me vitæ limen vidit inire meæ:
Hinc tibi sacra fero, votiuaq; dona quotannis,
Natalemq; tuum rite, meumq; colo.
Vela Caledonium si te rapuere per æquor,
Excepitq; tuas barbara terra rates,
At fera te superis tempestas appulit oris,

Opta-

Optatæq; tibi mortis aperta via est.
Nos quoque iactat hyems, & cum superasse procellas
Credimus, in portu naufraga turba sumus.
Tu porrò secura maris, precor, Vrsula, portum
Vt teneat, nostræ dirige nauis iter.

OCTAVIVS BOLDONIVS Episcopus allegoricè quoque conclusit Epigramma hoc,

DE PETRO MONTIO,

Qui Vrbem Florentiam aduersus Pisanos tutatus est, Alludens ad VRBANVM VIII. P.M. Florentinum, qui CAESAREM MONTIVM primò Nuncium, deinde Cardinalem creauit.

Vna tibi in forti spes est, Florentia, Petro:
Florere hoc vno, pace, tuente, potes.
Anstar Apenninæ surgit tibi Montius Arcis:
Huius ab aspectu territus hostis abit.
Flore, læta: tuis violas nunc montibus offer,
Primitias Veris grata, datura Rosas.

Et AVRELIVS VRSIVS, dum in Seminario Romano degeret, allocutus est ALEXANDRVM Card. FARNESIVM hoc Epigrammate per *Allegoriam* argutè terminato.

Si bene, quæ iecit cultor, non irriget imbre
Semina, spes omnis vana, laborq; cadit,
Et sterili eludit messores area culmo;

Nec

Nec sua miratur spicea dona Ceres.
Pars ego, Alexander, sum seminis vna Latini,
Quam tua præsenti lumine cura fouet.
Affer aquam; sitit, heu, nimium male potus agellus;
Et domini supplex sæpe reposcit opem.

Allegorica quoque conclusio est in sequenti ALEXANDRI POLLINI Epigrammate,
Ad Iuuenem Pictorem.

Dum viuo discis tabulas animare colore,
Et varios natura effert quos dædala flores,
Graminaq; , & dulces anni per tempora fructus
Dum simulas, laudum iuuenili captus amore,
Disce simul pulcris animum virtutibus altè
Imprimere, atque Dei sacram media ipse locatam
Effigiem quam mente geris, fuligine turpi
Ah, caue, commacules, & celso è culmine iam iam
Præcipitem, tetro vitiorum in gurgite voluas.
Ah, caue, dum violasq; rosasq; & candida pingit
Lilia docta manus, tristes sub pectore dumos,
Atque venenatis radicibus inserat herbas
Actus amor furijs, nimiùmq; effræna cupido
Pullulet vnde tibi scelerum densissima silua,
Pœnarumq; grauis nullo non tempore messis.

Et in Epigrãmate BARTHOLOMAEI BEVERINI, cuius hoc lemma;
Nautæ in Oceano indico

arcis

arcis auro grauibus, anchorarum loco
iactis, naufragium euadunt.

Spumea connixi lacerabant æquora nimbi;
Miscuerant sæuas ventus, & vnda minas.
Iamq;minor veli, & remige debilis, vndis
Præbebat victum lassa carina latus.
Anchora defuerat, tumido quæ iacta profundo,
Fundaret dubiam, pondere fixa, ratem.
Quid miseri faciant? aurum, quod fortè vehebant,
Demittunt. (res est ingeniosa timor.)
Non secus ac pretio victæ siluere procellæ,
Et velut empta, minas aspera fregit hiems.
Disce; fremat quamuis rabidis fortuna procellis,
Aurea si præsto est anchora, tutus eris.

Et in Epigrammate nostri venustissimi Vatis, CAMILLI à S.HIERONYMO,

DE S.PHILIPPO NERIO,

Qui Florentiæ natus, mense Maio obijt.

Ortum Flora suo dederat pia Patria Ciui,
Cui vitæ occasum florida Flora dedit.
O quantum ingenium est fatis! serit inclyta florem
Flora suum, et florem florida Flora legit.

Et in tribus meis sequentibus:

DE S. ANDREA APOSTOLO,

Ad Procõsulem AEGEAM, cuius iussu affixus Cruci.

Quid pergrata Crucis ligna, exoptata diuq;
Andreæ, Aegea, nunc malè sane, paras?

Hæc amat iste senex: viden',vt citò brachia lignis
Porrigit, & lignis aptat vt iste manus?
Insipiens, nautæ experto qui ligna ministras:
Vertit hic in remos nunc duo ligna duos.
En iter, Empyrei, Andreas ingressus, ad oras,
Aegea, Aegeas his bene sulcat aquas.

Aulicus claudus,
Ad Irrisorem.

Cur me derides, excelsa Palatia, clari
Calcantem Domini gressibus imparibus?
Ambulat haud aliter, si nescis, Aulicus: imò,
Qui graditur meliùs, claudicat ille magis.

DE OLMO stulto,
Cui personato, loco pilei, erat nauicula.

Mente caput vacuum, leuis Olmus quàm tegit aptè,
Veligera naui dum tegit ille caput.
Iure caput leue nauis habet, nihil aptius illi;
Mente caput vacuum, nauigat Anticyram.

LOCVS VIII.

Argutia ex Sententia.

Apud MARTIALEM in Epigr.xxxiv.*lib.*I.
DE GELLIA.

Amissum non flet, cum sola est Gellia, patrem:
Si quis adest, iussæ prosiliunt lacrymæ.

Non

Non dolet hic, quiſquis laudari, Gellia, quærit:
Ille dolet verè, qui ſine teſte dolet.

Et apud eumdem in Epigr.LIII.*lib.*V.

IN POSTHVMVM.

Quæ mihi præſtiteris, memini, ſemperq; tenebo:
Cur igitur taceo, Poſthume, tu loqueris?
Incipio quoties alicui tua dona referre,
Protinus exclamat: dixerat ipſe mihi.
Non bellè quædam faciunt duo: ſufficit vnus
Huic operi: ſi vis, vt loquar, ipſe tace.
Crede mihi, quamuis ingentia, Poſthume, dones,
Auctoris pereunt garrulitate ſui.

Ad *Sententiam* quoque referri poteſt id, quo claudit idem MARTIALIS Epigr.XI.*lib.*VI.

IN MARCVM.

Quòd non ſit Pylades hoc tempore, non ſit Oreſtes,
Miraris? Pylades, Marce, bibebat idem.
Nec melior panis, turduſve dabatur Oreſti;
Sed par, atque eadem cœna duobus erat.
Tu Lucrina voras; me paſcit aquoſa Peloris:
Non minùs ingenua eſt et mihi, Marce, gula.
Te Cadmea Tyros; me pinguis Gallia veſtit:
Vis, te purpureum, Marce, ſagatus amem?
Vt præſtem Pyladen, aliquis mihi præſtet Oreſtem:
Hoc non fit verbis: Marce, vt ameris, ama.

Superioris Epigrammatis imitationem maximè ingeniosam deprehendo apud SOSSAGVM in Epigrammate per *Sententiam* quoque concluso,

AD IACOBVM VALERIVM.

Cur non grandiloquum ferat ætas nostra Maronem
Quæris? Cæsaribus cura Maronis erat.
Indocto non lauta gregi tum cœna dabatur;
Cæsarijs Vates accubuere toris.
Optima mensarum vorat hic, mihi pessima ponunt;
Et vis, ieiuna carmina voce tonem?
Ecce bibo lymphas; lymphatur at ille Falerno:
Lymphari nescit numine potor aquæ.
Cæsarias sere nunc animas; mox surgere priscos
Aspicies Vates: vt seritur, metitur.

Præterea, optima *Sententia*, maximèq; rei, de qua actum fuit, accommodata (talibus autem *Sententijs* argutè Epigrammata concluduntur) duo, quę sequuntur, eiusdem MARTIALIS Epigrammata terminantur, videlicet,

Epigramma XXIII. *libri* X.

DE MARCO ANTONIO.

Iam numerat placido felix Antonius æuo
Quindecies actas Primus Olympiadas.
Præteritosque dies, & totos respicit annos,
Nec metuit Lethes iam propioris aquas.
Nulla recordanti lux est ingrata, grauisque:
Nulla fuit, cuius non meminisse velit.

Ampliat

Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Viuere bis, vitâ posse priore frui.

Et Epigramma LVII. *lib.* XI.
IN CHERAEMONEM.

Quòd nimiùm laudas, Cheræmon, Stoice, mortem,
Vis, animum mirer, suspiciamque tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus ansa,
Et tristis nullo qui tepet igne focus.
Et teges, & cimex, & nudi sponda grabati,
Et breuis, atque eadem nocte, dieq; toga.
O quàm magnus homo es, qui fæce rubentis aceti,
Et stipula, & nigro pane carere potes!
Lingonicis agedum tumeat tibi culcitra lanis,
Constringatq; tuos purpura texta toros,
O quàm tu cupias ter viuere Nestoris annos;
Et nihil ex vlla perdere luce voles!
Rebus in angustis facile est contemnere vitam:
Fortiter ille facit, qui miser esse potest.

Sententia quoque clauditur PICTORII Epigr. De tempore.
AD LAVRENTIVM.

Quo te cunque die nil sancti egisse videbis,
Hunc tibi, Laurenti, deperijsse puta:
Ista nec in minimis ponas dispendia damnis:
Aere potest nullo, vel breue, tempus emi.

Et Epigramma MAPHAEI BARBERINI, DE ATTILIO REGVLO.

Ambigis, an patriæ maior sit cura salutis
Attilio, an pactam non violasse fidem?
Quæ dictabat amor, mirata est Roma loquentem;
Africa sed reducem non minùs obstupuit.
Macte vir inuicta mentis vi: barbarus hostis
Muricibus tortum te laniare potest.
Et sæuo perimens letho tibi munera lucis
Demere, dum iugi vulnere membra ferit.
Mors tamē atra nequit præclarum extinguere nomen;
Quin tua lux oriens hinc rediuiua micat.
Quod fragile est, perijt: Virtutis fulgida proles
Gloria, perpetuò, non peritura, viget.

Et Epigramma FABII CHISII,
DE THEODORICO,
Gothorum Rege Ariano, cui cænanti, caput piscis, tamquam Symmachi, à se nuper occisi, terrorem, ac mortem intulit.

Quem Geticus furor, & vecors magis implet Arius,
Cerne, epulas inter quàm male parcus hebet!
Sanguine Christiadum madidus, sicco ore Lyæum
Nauseat, & sitiens vina liquata fugit.
Torquetur secum mens ipsa; sibi vna, satelles,
Et reus, & pœna, & carcer, & vncus adest.
Dum damna insontum sua crimina pectore versat,
Et dapibus curas pellere quærit iners;
Dentibus exertis, oculisq; minacibus, auro
Illusus lauta piscis ab arte natat.

Con-

Conuiuæ risum capiunt; Rex inde pauorem:
Symmachus, exclamat, stat mihi lance minax;
Terruit extincti species; vmbratilis hostis
Hunc iugulat, terris qui modò terror erat.
Vsque adeò & grandes animas, Regesq; superbos,
Cum Deus est vindex, mortis imago necat.

Et Epigramma ANGELI COLOTII, quod est;
EPITAPHIVM LASCARIS.

Dilectus musis, & rebus natus agendis,
Quem grauida imperijs protulit alta domus,
Tot freta dum curris, totq; inuia regna pererras;
Ausonia tandem, Lascaris, vrbe iaces.
Sed situs in patria es, Graio licet Orbe remotus;
Nulla est virtuti terra aliena suæ.

Per *Sententiam* quoque AVRELIVS VRSIVS claudit
EPITAPHIVM CASTORIS DVRANTIS.

Hic situs est Castor, Parcæ qui fila secanti
Obstitit, & medica funus ademit ope.
Is Cœli, Sophiæq; vias lustrauit, & inter
Delicias habitus, Calliopæa, tuas.
Inuida fata tamen, ne quis remearet ad auras
Luminis, heu, tantum præripuere virum.
Sed durat Durantis honos, monumentaq; durant
Regia: virtuti nil fera fata nocent.

Et IANVS NICIVS ERYTHRAEVS Epigr.
De Clepsydra.

Vt petit ima grauis clepsydra conditus humor,
Sic cadit, ætherio missus ab axe, dies.
Heu, properata nimis maturæ fata senectæ,
Si fugiunt anni more cadentis aquæ.
Si vix orta ætas est, cum sua funera sentit,
Quod datur exiguum tempus abibit iners?
Sola manet virtus rapidis immobilis annis:
Cætera, natiuo pondere pressa, ruunt.

Et ANDREAS BAIANVS Epigr. cuius lemma;
Non sunt temnenda parua,
quamuis parua videantur.

Nil pretio indignum est, si quod Natura pusillum
Efficit, ingenium subleuat, arsq. valet.
Quæ contempta fuit, venit arbor adulta sinapis
Inter olus, volucres nidat, opacat humum.
Fermento vis quanta? tamen quid vilius illo,
Cui corrupta dedit candida massa genus?
At verò inde Ceres speciem, gratumq; saporem
Accipit, albentes ampliat inde sinus.
Sæpe sub obscuro latet aurea cortice virtus:
Nec semper vile est, quod quasi vile iacet.

Et IOSEPHVS SILOS Epigramma
De Ephebulo CAROLI V. Imperatoris,
Qui ei horologium surripuerat.
Tempora par Cælo qui diuidit aureus Orbis,
Aulicus Austriaco surripit arte puer.

Conditur horarum monitrix, facundaq; moles
Pectore: stant tacito garrula furta sinu.
Nec mora: dum currit rota temporis, ecce sonorum
Crimen secreto è pectore voce tonat;
Publicat hora reum; vindex fit tempus, & index,
Arguit & furem pulchra rapina suum.
Ille rubet; risit sed Cæsar, vidit vt illum
Culpam haud ore suo bellè aperire suam.
Disce: licèt desit delator; conscia clamant
Pectora; tu sceleris præco, reusq; simul.

Aliqua ex Epigrammatis, à me per *Sententiam* conclusis, sunt, quæ sequuntur.

De Theatro D. PETRO Apostolo, Romæ erecto; iussu ALEXANDRI VII. P.M.
Ad Excellentissimum Principem
AVGVSTVM CHISIVM.

Prisca verecundo sileat Roma ore Theatra;
Dum Vaticanus surgit ad astra labor.
Tollitur innumeris moles operosa columnis;
Præsenti moles obsequiosa Petro.
Et simulacra sacro tollens pia culmine, iussu
Pontificis summi celsior astra videt.
Quantum cernis opus! non Magni hæc pondera molis,
Maximi Alexandri vecta sed imperio.
Molis erit tantæ quæ, Auguste, corona? corona
Tantæ equidem molis fama perennis erit.
Fama coronabit tam grande æterna Theatrum:
Aeterna augustum fama coronat opus.

De

De Obelisco AVRELII ANTONINI CARACALLAE Imperatoris
Romæ in Circo Agonali erecto
iussu INNOCENTII X. Pont. Max.

Hic, vbi læta super petit astra Columba, Obelisce;
Quattuor & subter flumina vasta fluunt,
Spectabatur Agon: mentem erige, grandia volue,
Attonitus qui tam nobile cernis opus.
Saxa vetusta notant, & lubrica flumina, mortem;
(Vita hominum properæ labitur instar aquæ)
Ipsam signat Agon mortem quoque: Iustus at vnus
Mortis victor abit; celsa Columba docet.
Quæ bene cum ramo: mortis conamine fracto,
Cum palma victor Iustus ad astra volat:

DE HERACLITO, ET DEMOCRITO,
Quorum primus ob varios humanæ vitæ casus
semper plorabat; alter verò ridebat.

AD ALEXIVM A' CONCEPTIONE
nostræ Religionis Assistentem Generalem.

Vitæ Heraclitus spectacula, Democritusq;
Aspiciens, semper ridet hic, ille dolet.
Errat vterque; nimis vitiosum vtrumque: notatur
Perpetuus risus, perpetuusq; dolor.
Errat vterque; dolens leuiùs tamen errat, Alexi:
Hæc plus quàm risus, vita doloris habet.

Hùc etiam referri potest Epigramma, quod ad eumdem

dem eruditissimum Patrem scripsi,

De iudice BEBIO, morte compresso, cum vadimonium differri iuberet.

Se placidum sonti Bebius dum præbet, Alexi,
Iudicijq; pia prorogat arte diem,
Nulla fit, heu, misero Bebio dilatio fati,
Sed subitò, subita morte vocatus, obit.
Mors nunquam mitis: mors nunquam tempora differt:
Mors dum sæua vocat, non datur vlla mora.

Et hoc quoque meum,

De duabus Romæ tabernis simul iunctis, in quarum altera, viuæ volucres venduntur, altera pilulæ, quibus occiduntur.

Ad venustissimum Epigrammatographum ANTONIVM GVZZIVM.

Hæc habet innumeras, viuasq; taberna volucres;
Hæ quibus intereunt, iuncta taberna pilas.
Quam, volucrum vitæ, Antoni, nex dira propinqua!
Quàm, diræ, volucrum vita propinqua neci!
Vita, ò vita breuis! quin vita breuissima, quando
Distat ab interitu, non nisi, vita, gradum.

Ita conclusi, memor conclusionis clarissimi Vatis IO:BAPTISTAE MARINI in sequenti compositione, quam latina traductio consequetur.

Mise-

Miseria humana.

APre l'huomo infelice all'hor, che nasce
In questa valle di miserie piena,
Prià ch'al Sol, gl'occhi al pianto; e nato à pena
Va prigionier frà le tenaci fasce.

Fanciullo poi, che non più latte 'l pasce,
Sotto rigida sferza i giorni mena;
Indi in età più ferma, e più serena,
Trà Fortuna, & Amor more, e rinasce.

Quante poscia sostien tristo, e mendico
Fatiche, e morti; in fin che curuo, e lasso
Appoggia à debil legno il fianco antico.

Chiude al fin le sue spoglie angusto sasso,
Ratto così, che sospirando dico:
Dalla cuna alla Tomba è vn breue passo.

Quam compositionem egregius Vates CAROLVS SINIBALDVS totidem versibus sic latinè conuertit.

Infans (heu, miserum) vitæ dum prodit in auras,
Ingemit; & nondùm lumina lumen habent.
Vixq. suæ trepidus venit genitricis ab aluo,
Cum dura arctatur compede, fasciolis.
Iam puer impubes rigido sub verbere tristes
Cogitur infelix enumerare dies.

Hinc

Hinc valido premitur fortunæ casibus, æuo,
Perq; Cupidineas statq; caditq; vices.
Cumq; senex baculo titubantes sustinet artus,
Assiduis languent corpora curua malis.
Sic tandem properat suprema ad funera præceps,
Et cinis exigua contumulatur humo,
Pectore vt ex imo ducens suspiria, clamem:
Vix oritur vitæ Lucifer, Hesperus est.

Optimo quidem carmine claudit SINIBALDVS, sed MARINI *Sententiam* per eamdem *Allegoriam* non expressit: ipse ita conclusissem, eidem *Allegoriæ* prorsùs inhærens:
Heu, breuis è cunis ad tumulum gradus est.

LOCVS IX.

Argutia ex Enumeratione Nominum præpositorum.

Apud MARTIALEM in Epigr. Lxv. *lib.* I.
Ad FABVLLAM ambitiosam.
Bella es, nouimus, & puella; verum est:
Et diues; quis enim potest negare?
Sed dum te nimiùm, Fabulla, laudas,
Nec diues, neque bella, nec puella es.

Talis quoque *Enumeratio* est in FRANCISCI FRANCHINI Epigrammate,
AD LEVCIAM.

Flori-

Floribus intextam varijs tibi mitto corollam,
Quos auida legi, picta per arua, manu.
Sunt nigræ violæ; sunt lilia candida, sunt &
Purpureæ; gelido non sine rore, rosæ.
Sperne tamẽ cuncta hæc, mea Leucia, scinde corollam:
Lilia tu terris, tu rosa, tu viola es.

Verùm hæc *Nominum Enumeratio* venustiorem efficit conclusionem, si in ea ipsa Nomina eodem ordine, quo præposita sunt, constituantur, vt factũ video à THOMA PORCACIO in Epigr.

De CHRISTO crucifixo.

Pro seruis Dominus moritur, pro sontibus insons,
Pro ægroto Medicus, pro grege Pastor obit.
Pro populo Rex mactatur, pro milite ductor,
Proq; opere ipse Opifex, proq; homine ipse Deus.
Quid seruus, sons, ægrotus, quid grex, populusq;
Quid miles, quid opus, quidue homo soluet? amet.

Hęc etiam iuxtà ordinem prępositum *Enumeratio* est in conclusione sequentis Epigrammatis HIERONYMI SALINAE cæci;

Ad Poetas.

Chaoniam canitis natam Iouis arbore glandem;
Legiferæ, segetes, munera grata, Deæ.
Vos, vlmos, & apes complentes nectare cellas,
Et tardos canitis læta per arua boues.
Vos et equum canitis, qui fræna sonantia mandit;
Atque arua, & multo gramine pingue pecus.

Sed mihi quid prodest audire hæc, si mihi desunt
Glans, seges, vlmus, apes, bos, equus, arua, pecus?

Tali bene dispoſita *Præpoſitorum Nominum Enumeratione* clauſum video Epigramma Vatis, ingenioſiſſimi, cæci quoque, ſed oculatiſſimi, ALOYSII GROTI Hadrienſis; in cuius Epigrammatis concluſione plura enumerata cernuntur, quàm in allatis exemplis, afferendiſque.

DE ALEXANDRA VOLTA.

Mirandam Natura parans producere Voltam,
Hac volumus, dixit, pulchrius eſſe nihil.
Ex gemmis fecit dentes, quas oſtrea reddunt,
Ex auroq; comas, quod vehit vnda Tagi.
Exq; roſis Pœſti formauit labra rubentis,
Et lacte ex Siculo tunc coeunte manus.
Ex nitido frontem formauit Sole nitentem;
E Tyrijs tinxit purpura vecta genas.
Linguam ex Hyblæo formauit melle decoram,
Formauitq; pedes, quod legit Indus, ebur.
Gemma, aurum, roſa, lac, ſol, purpura, mel, ebur, ergo
Dens, coma, labra, manus, frons, gena, lingua, pedes.

Enumeratio etiam *Nominum*, præpoſito ordine diſpoſita videtur in ANGERIANI Epigrammate

DE COELIAE duritie.

Sunt duri ſcopuli, ſunt dura & marmora, durum
Et ferrum, in ſummis robora dura iugis.

Sunt duræ rupes, sunt antra, & cornua dura,
Atque adamas durus, durum hyemale gelu.
Durior at scopulis, mea Coelia, marmore, ferro,
Robore, rupe, antro, cornu, adamante, gelu.

Et in OCTAVII BOLDONII Epigrammate,
In Laudem CAESARIS MONTII Card.
Arcimboldium Gymnasium subeuntis.

Bella coruscanti, dic, gemma includitur auro:
Bellus cæruleo Phœbus in axe micat.
Bellum depictis splendet laquearibus ostrum:
Bellus flos viridi cespite vernat olens:
Bellàq; per liquidum volitat miniata volucris:
Bella replet templum fax radiata sacrum.
Bellior in nostro fulges tu, Monte, lycæo;
Gemma, Phœbo, ostro, flore, volucre, face.

Et in IOSEPHI BAPTISTAE Epigrammate,
DE PROTEO.

Aspice Carpathium spumoso in gurgite Vatem:
Est Deus, & facies alterat arte suas.
Planta comam renouans, obducit cortice Numen,
Hirtaq; Getuli terga Leonis habet.
Ostentat ramosa leuis mox cornua Cerui,
Induit immanis pendula colla bouis.
Vngue solum pulsans, impexo crine superbit,
Fræn aque magnanimus ferrea mandit equus.
Ignis factus edax glomerata volumina torquet,
Inde cruentato dente videbis Aprum.

Sic

Sic miser est, nimio Pomonæ captus amore,
Planta, Leo, ceruus, bos, equus, ignis, aper.

Et in eiuſdem BAPTISTAE Epigrammate.
De Pauſilypo.

Hæc plana ſollicitis dant pigra ſilentia curis;
Hic natura ſuas prodiga laxat opes.
Proceros nullo hic fuſcant diademate montes
Nubila; non Auſter per iuga celſa volat.
Argutat vitale melos, poſt remige penna
Humida Iunonis regna flagellat auis.
Vlmus pampineam ſobolem frondoſa maritat;
Sedula mellito murmure clangit apis.
Non æſtas, non ſæuit hyems; flos miſcet odorem,
Et tondet læto pabula dente pecus.
Ventilat herba comas, ridetq; aſpergine roris;
Porrigit è grato palmite poma ſolum.
Talia felices ſemper nos reddere poſſunt,
Mons, auis, vlmus, apis, flos, pecus, herba, ſolum.

Hac etiam *præpoſitorum Nominum* per ordinem bene diſpoſita *Enumeratione*, illuſtris Orator, & egregius Vates ALEXIVS à CONCEPTIONE, Anconitanus, noſtræ Religionis Aſſiſtens Generalis, ſequentia duo Epigrammata concluſit.

In B.Virginis MARIAE Natiuitate.

Blandidulo ſplendore micat gemma eruta conchis;
Aurora exurgens lucis honore flagrat.

Viscere telluris defossum fulgurat aurum:
Sidus honorificum pandit ab Axe iubar.
Ros matutinus gemmantia conficit arua,
Et Rosa purpureas eiaculatur opes.
At modò quæ nata est, Virgo formosior extat
Gemma, Aurora, auro, sidere, rore, rosa.

In Eiusdem Natiuitate.

Pulcher Olympiaco Phœbus radiatus in Axe;
Pulchraq; nocturno Stella nitore micat.
Pulcher Sidonio præfulget in æquore murex,
Pulchraq; Erythræi fulgida gemma maris.
Pulchrum distinctis rutilat laquearibus aurum;
Pulchra Mineruali pictaq; vestis acu.
Pulchra etiam miniata volat per amœna volucris,
Pulchraq; in armato cespite nata rosa.
Pulchrior at Phœbo, Stellaq; hæc inclyta proles;
Murice, gemma, auro, veste, volucre, rosa.

Ipse etiam per hanc *præpositorum Nominum Enumerationem*, clausi hoc Epigramma,

Ad mundanarum rerum amatorem.

Quæ speciosa vides, & pulchra nitescere terris,
Cœlica spectanti, turpia, fœda patent.
Diuitias & quas toto miraris in Orbe,
Pauperiem meliùs, mens cui celsa, putat.
Sunt curæ potiùs, quæ gaudia credis, & ipsa,
Ipsa quies, tantùm quam cupis, anxietas.
In Cœlo verè, speciosaq;, pulchraq;, veræ

Diui-

Diuitiæ, vera & gaudia, vera quies.

Notandum, Lector, hoc loco putaui, gratiam omnem, & venustatem huiusmodi *Enumerationis* elucere in fideli eorumdem *præpositorum Nominum* collocatione; neque enim absque inconcinnitate, vt mihi quidem videtur, aliqua ex præpositis Nominibus, in conclusione prætermittuntur, aut immutantur, vt, si præpositis, Sole, Luna, Stellis, &c. vtaris in conclusione, Phœbo, Cynthia, Sideribus, &c. aut periphrasticè exponuntur, vt ab aliquibus, alioquin bonis Epigrammatographis, factum deprehendi.

Animaduertendum præterea est, non adeò *Enumerationem* eam, concinnam, ac venustam esse, quippè quæ ingenua minùs est, & naturalis, in qua nomina non eodem numero, singulari videlicet, aut plurali, quo præposita fuerunt, posita cernuntur. Tamen cum hæc *Enumeratio* difficillima interdum sit, ipsa numeri mutatio adhiberi interdum, tolerariq; facile potest; quam quidem numeri mutationem ab aliquibus admissam esse, nonnullis exemplis supra positis, planè patet.

Ac mihi quidem licet non arrideat ea *Enumeratio* (quamquam, cum talis sit in MARTIALIS Epigrammate suprà allato, non reprehensioni locus esse videtur) in qua videlicet, nomina quidem cuncta, quæ præposita fuerunt, posita inspiciuntur, sed ordine priore non seruato; placet tamen

Enumeratio, per rectam retrogressionem disposita: quali retrogressione aures plurimùm delectantur. Hanc *Enumerationem* video in hoc Epigrammate IOVIANI PONTANI, vbi VIOLINA puella sic loquitur.

Prata mihi tumulum præbent, violæq; sepulchrum
Fronde tegunt; mirum, si Violina vocer?
Non mihi thure opus est, aut nardo, aut Arabe myrrha:
Myrrha mihi, & nardus, thuraq; sunt violæ.

LOCVS X.

Argutia ex Inopinato, siue Inexpectato.

Apud MARTIALEM in Epigr. xx. *lib.* III.

DE CANIO.

Dic, Musa, quid agat Canius meus Rufus:
Vtrumne chartis tradit ille victuris
Legenda temporum acta Claudianorum?
An, quæ Neroni falsus adstruit scriptor?
An æmulatur improbi iocos Phædri?
Lasciuus elegis, an seuerus herois?
An in cothurnis horridus Sophocleis?
An otiosus in schola poetarum
Lepore tinctos Attico sales narrat?
Hinc si recessit porticum terit templi?
An spatia carpit lentus Argonautarum?
An delicatæ sole rursus Europæ

Inter

Inter tepentes post meridiem buxos
Sedet, ambulatue liber acribus curis?
Titine thermis, an lauatur Agrippæ?
An impudici balneo Tigillini?
An rure Tulli fruitur, atque Lucani?
An Pollionis dulce currit ad quartum?
An æstuantes iam profectus ad Baias,
Piger Lucrino nauiculatur in stagno?
Vis scire; quid agat Canius tuus? ridet.

Expectasséſne vnquam, Lector, hanc conclusionem? Idem ab *inexpectato* claudit Epigr. LI. *lib.* VI.

AD LVPERCVM.

Quòd conuiuaris sine me tàm sæpè, Luperce,
Inueni, noceam qua ratione tibi.
Irascar, licèt vsque voces, mittasque, rogesque:
Quid facies? inquis. quid faciam? veniam.

Expectabatur ex præcedentibus, MARTIALEM LVPERCO responsurum, se vocatum, minimè venturum: at ille *præter expectationem* respondit, se venturum, vt sic LVPERCVM auarum offenderet.

Idem *ex inopinato* claudit Epigr. VIII. *lib.* X.

DE PAVLLA.

Nubere Paula cupit nobis, ego ducere Paullam
Nolo; anus est; vellem, si magis esset anus.

Ex ratione, quam MARTIALIS attulit, cur Paullam nollet ducere, quòd illa videlicet, esset anus; expectabatur, ipsum dicturum, se Paullam ducturum, si fuisset iuuenis; at ab *inopinato* conclusit, se eam ducturum, si magis fuisset anus, ideſt, capulo magis vicina, breuique moritura, vt quamprimùm sibi amplæ dotis hæreditas obueniret.

Inopinata est etiam Conclusio

Apud eumdem in Epigr. XCIII. *lib.* XI.

IN ZOILVM.

Mentitur, qui te vitiosum, Zoile, dixit:
Non vitiosus homo es, Zoile, sed vitium.

Expectabatur quidem, Pentametri talis finis; *sed bonus es*, vt tale esset totum carmen,

Non vitiosus homo es, Zoile, sed bonus es.

Verũ, quid hac cõclusione fuisset frigidius? ita enim dicendo, obiurgationis ergo flenti adolescentulo lacrymas compescere solemus. Sed MARTIALIS *prater expectationem*, ZOILVM ipsum vitium esse dixit.

Cum superioris Distichi imitatione, THOMAS MORVS sic locutus

IN GELLIAM.

Mentitur, qui te dicit, mea Gellia, fuscam:
Iudice me, non es, Gellia, fusca; nigra es.

Sed profectò MORVS ad MARTIALEM propiùs accessisset, si potiùs ita dixisset;

Menti-

Mentitur, qui te fuscam, mea Gellia, dixit:
Non fusca es mulier, Gellia; namque nigra es.

Imò prorsùs illius veſtigijs inſtitiſſet, ſi ita proceſſiſſet, argumento ſic variato.

Mentitur, qui te nigram, mea Gellia, dixit:
Non nigra es mulier, Gellia, ſed nigror es.

Inexpectata Concluſio eſt etiam, Apud eundem in Epigr. xciv. *libri* eiuſdem.

DE THEODORO.

Pierios vatis Theodori flamma Penates
Abſtulit: hoc Muſis, hoc tibi, Phœbe, placet:
O ſcelus, ò magnum facinus, crimenque Deorum,
Non arſit pariter quòd domus, & Dominus.

Videbatur priùs, MARTIALIS exclamare ob incẽdium domi THEODORI, tanquam amici, ſed ex concluſione, quam præter *expectationem* attulit, innotuit, queſtum fuiſſe, quod non vna cum ædibus ipſe quoque Dominus combuſtus fuerit. Idem THOMAS MORVS hoc etiam ab *inopinato* Epigramma concluſit,

De Aſtrologo quodam ridiculo.

Non Cumæa ſacro vates correpta furore,
Certiùs afflata mente futura videt.
Quàm meus Aſtrologus diuina clarus in arte
Præuidet, inſpecto ſidere, præterita.

Lepidè profectò MORVS clauſit *præter expectatio-*

nem, ſed lepidiſsimè IACOBVS BIDERMANVS *præter omnẽ prorsùs expectationẽ* clauſit Epigr. quo IRVS pauper, ilocaliter inuitat PAVLLVM ad cænam.

O ruris decus aureum beati,
Canæ gloria nobilis ſenectæ,
Ad nos, Paullę reuiſe, cænulæque
Vel rex eſto, vel arbiter modeſtæ.
Plena ſtridulus Anſer in culina
Inſuetos hodie fatigat ignes,
Et dudùm à verubuſq; flammuliſq;
In ſtratas parat inuolare menſas.
Porcelli quoque grunnientis exta,
Et Lucanica ventre de ſuillo,
Et fartæ piperata fruſta pernæ.
Iam feſtas onerant ſuperba lances.
Iam ſtructor iubet; imperatq; carptor:
Iam totas coquus explicat culinas;
Et nullos queritur venire dentes.
Nondum ſentio me, inquis, eſurire
Pranſus denique te eſurire dices.

Arridet etiam mihi plurimùm *Argutia ex Inopinato* in concluſionè ſequentis Epigrammatis ALOYSII GROTI cœci, Hadrienſis; quod eſt

EPITAPHIVM

Quatuor puellarum, vno tempore ſubmerſarum.

Quatuor hoc tumulo poſitæ ſimul ecce puellæ
Aetate, interitu, virginitate pares.

Vna

Vna tegit tellus, velut vnica sustulit vnda;
Vna dies rapuit, condidit vna dies.
Iunxit amor viuas morituras nauis, & annis
Mors morientes, & mortua membra lapis.
Disce, puella, nec ætati, nec fidere formæ,
Vna hora perdi forma, iuuenta potest.
Bis binæ; sed si non fles, potes addere quintam:
Quinta erit hic pietas, nam tumulata simul.

Ingeniosa, & arguta sanè conclusio, ac mihi quidem *præter expectationem*: eam tamen ita maluissem.

Quatuor hic; sed erit, ni fleueris, addita quinta:
Quinta erit, ah, pietas, hic tumulata simul.

Sic enim mihi videtur aptiùs, & melius exprimi ipsa *Argutia*: Atque hoc Pentametrum

Vna hora perdi forma, iuuenta potest,

respondisset quidem aptiùs suo Hexametro

Disce, puella, nec ætati, nec fidere formæ;

si tale fuisset, repetita eodem nomine, *ætate*, dum eodem nomine *forma* reponitur,

Vna ætas perdi, formaq; luce potest.

Ipse quoque interdum per huius generis *Argutiam* Epigrammata conclusi, quorũ tria, quæ sequũtur.

Amoris causa QVINCTVS insanus factus, & ex casu voluntario ad mentis sanitatem reuocatus, stultior, per inopinatam Argutiam, ostenditur euasisse.

Quin-

Quinctus Amatricis rapido inflammatus amore,
Consortem thalami quæritat esse sui.
Nubere cumq; illam fratres, vnaq; parentes,
Cognatiq; vetent, Quinctus amore furit.
Præcipitemq; amens se se deturbat ab alto,
Cruribus & læsis limina claudus adit,
Mentem quisque putat reuocatam; pectore Amatrix,
Pulsa procul; thalami pectore pulsus amor.
Hiccine nunc, homines, sanus? ne credite: non est:
Quin amens Quinctus factus amore magis.
Scitis, Amatricem cur temnit? claudus vt alter
Mulciber, hic Venerem nunc putat esse suam.

Cantori absono, sed vocem suam valde iactanti Fœminæ plorantis inexpectata responsio.

Ridiculè incompto strepitat dum cantor hiatu,
Fœmina largifluis fletibus ora rigat.
Cui lacrymas mouisse ratus cantu ille sonoro,
Dic, inquit, fletus fortè ego causa tui?
Fletus, illa, mei, respondet, causa fuisti;
Voce tua, lacrymis immaduere genæ.
Nunc siquidem, hesterna clamantis luce, voracis
Dente lupi, est asini, vox tua visa mei.

De Pygmæis duobus,
Quorum alter latrocinijs famosus fuit, alter histrionia, vterque MOLON appellatus.

Pygmæi vixere duo; de nomine, Molon
Dicti ambo: alter fur, histrio & alter erat.

Histrio

Histrio & alter erat? sic, fur quoque, callidiorque;
Ille metu nummos abstulit, iste iocis.

Ediſcas hic, Lector, aliquid per ſe ſimplex, & vulgare, poſt aliqua ingenioſè præmiſſa, *præter expectationem* illatum, argutum euadere, plauſumque adipiſci. Cum, ingrediente Mediolanum Cardin. ALDOBRANDINO, pacem conciliaturo inter Reges, plurima inſtrumenta bellica honoris gratia diſploderentur, æneum tormentum, italicè *Bombarda*, crepuit: Hinc illius Vrbis Academicis oblata occaſio multa argutè dicendi. Quorum vnus cum eruditè, & ingenioſè plurima dixiſſet, ita demũ, *præter expectationem* clauſit Epigramma,

Ominis arcanum quæris? faber inſcius, Aeri
Impoſuit nimium pulueris, & crepuit.

ipſeque vnus ex omnibus, qui in idem luſerant argumentum, maiorem plauſum adeptus fuit.

Idemque Romæ alteri contigiſſe, teſtis ego ſum, qui interfui; Hic enim in Academia habita in noſtris Aedibus, cum multorum ingenioſas interpretationes Gentilitij Stẽmatis CLEMENTIS IX. Pont. Max. perbellè retuliſſet, nullas tamen approbaſſet, ſeque vero verius dicturum fuiſſe affirmaſſet, intulit id *ex inopinato*.

. , . . . hæc ſunt
Clementis Noni Stemmata Pontificis.

Quam *inexpectatam Concluſionem* maximus omnium plauſus conſecutus eſt.

Ex

De toto Epigrammate.

CAPVT VII.

Licèt satis pateat, cum de vtraque Epigrammatis Parte, *Narratione* videlicet, & *Argutia*, atque vtriusque *Virtutibus*, *Locisq;* ac *Modis* insignioribus, quibus ipsæ Partes comparantur, actum iam sit, qualénam *Epigramma* esse debeat, vt sit optimum, tamen libet hoc vltimo Capite, maioris voluptatis, vtilitatisq; gratia quædam alia ostendere, quibus *Epigramma* optimũ constituitur.

Sciendum igitur est, optimum esse *Epigramma*, in quo,

Vel { *Fel* / *Acetum* / *Sal* } est

Fel est in Epigrammate, dum eo obiurgamus, obtrectamus, maledicimus; quod *exercere licet bono viro (inquit Scaliger) modò fiat sine opprobrijs, & conuicia sint ciuilia ad malos mores detestandos.*

Acetum est in Epigrammate, dum eo carpimus sine maledictis.

Sal est in Epigrammate, dum eo risum quidem captamus, sed non vituperamus, leuissimè autem mordemus.

Huius autem triplicis generis Epigrammata colliguntur ex hoc MARTIALIS Epigrammate XXIV. Lib. VII.

In malum Poetam.

Dulcia cum tantùm scribas epigrammata semper,
Et cerussata candidiora cute,
Nullaq; mica salis, nec amari fellis in illis
Gutta sit, ò demens, vis tamen illa legi?
Nec cibus ipse iuuat morsu fraudatus aceti;
Nec grata est facies, cui gelasinus abest.
Infanti melimela dato, fatuasq; mariscas;
Nam mihi, quæ nouit pungere, Chia sapit.

O quot melimelis, fatuisq; mariscis, Epigrammatis videlicet tantùm dulcibus & mollibus, nihil prorsus argutis, paginas impleuerunt. Plures quandoque centurias Epigrammatũ legendo percurri, in quibus nihil argutum deprehendi. At qui huiusmodi Epigrammata conficiunt, languida, imò mortua conficiunt Epigrammata; carent enim anima, quam infundit *Argutia*,

Huius autem triplicis generis Epigrammatum exempla cum MARTIALIS, tum aliorum quamuis hoc in libro passim se se offerant, placet tamen, ad maiorem voluptatẽ, Epigrammatum illorum, in quibus *iocosæ* quædam *argutiæ* continentur, hic exempla quædam alia proponere.

Tale est apud MARTIALEM Epigr. XXIV. lib.IV.

AD FABIANVM

Omnes, quas habuit, Fabiane, Lycoris amicas
Extulit; vxori fiat amica meæ:

Et apud eundem Epigr. XXX. libri V.

AD

AD GELLIAM.

Si quando leporem mittis mihi, Gellia, dicis:
Formosus septem, Marce, diebus eris.
Si non derides, si verum, lux mea, narras,
Edisti nunquam, Gellia, tu leporem.

Et apud eundem Epigr. L. libri eiusdem.

AD LABIENVM.

Vidissem modò forte cum sedentem
Solum te, Labiene, tres putaui.
Caluæ me numerus tuæ fefellit.
Sunt illinc tibi, sunt & hinc capilli,
Quales nec puerum decere possint.
Nudum est in medio caput, nec vllus
In longa pilus area notatur.
Hic error tibi profuit Decembri,
Tunc, cum prandia misit Imperator.
Cum panariolis tribus redisti.
Talem Geryonem fuisse credo.
Vites, censeo, porticum Philippi:
Si te viderit Hercules, peristi.

Et apud eumdem Epigr. XXXVI. libri VII.

Ad CASTRICVM, de theta.

Nosti mortiferum Quæstoris, Castrice, signum:
Est operæ pretium discere theta nouum.
Exprimeret quoties rorantem frigore nasum,
Lethalem iuguli iusserat esse notam.
Turpis ab inuiso pendebat stiria naso,
Cum flaret madida fauce December atrox.

Colle-

Collegæ tenuere manus : quid plura requiris ?
Emungi misero, Castrice, non licuit.

Et apud eundem in Epigr. LXXXV. libri XI.
Ad ANTIOCHVM tonsorem.

Qui nondum Stygias descendere quærit ad vndas,
Tonsorem fugiat, si sapit, Antiochum.
Alba minùs sæuis lacerantur brachia cultris,
Cum furit ad Phrygios enthea turba modos.
Tondeat hic inopes Cynicos, & Stoica menta,
Collaq; puluerea nudet equina iuba.
Hic miserum Scythica sub rupe Promethea radat;
Carnificem nudo pectore poscet auem.
Ad matrem fugiet Pentheus, ad Mænadas Orpheus,
Antiochi tantùm barbara tela sonent.
Hæc quæcumque meo numerasti stigmata mento,
In vetuli picta qualia fronte sedent,
Non iracundis fecit grauis vnguibus vxor:
Antiochi ferrum est, & scelerata manus.
Vnus de cunctis animalibus hircus habet cor:
Barbatus viuit, ne ferat Antiochum.

Conclusio hæc, in qua iocosè admodum de hirco, monuit me, vt hic subderem hoc Distichon, è Græco in latinum conuersum.

Si promissa facit sapientem barba, quid obstat,
Barbatus possit quin caper esse Plato?

Iocosa quoque *Argutia* continetur in hoc AVSONII Epigrammate,

Hc

De RVFO Rhetore.

Rufus vocatus rhetor olim ad nuptias,
Celebri fit vt conuiuio,
Grammaticæ vt artis se peritum ostenderet,
Hæc vota dixit nuptijs:
Et masculini, & fœminini gignite,
Generisq; neutri filios.

Risus etiam excitatur Epigrammate Græco, à THOMA MORO sic latinè reddito.

De reo, actore, & iudice, surdis.

Lis agitur, surdusq; reus, surdus fuit actor,
Ipse tamen Iudex surdus vtroque magis.
Pro ædibus hic petit æs, quinto iam mense peracto:
Ille refert tota nocte mihi acta mola est.
Aspicit hos iudex, &, Quid contenditis? inquit:
An non vtrique est mater? vtrique alite.

Et hoc, ab eodem THOMA MORO composito,

De Scurra paupere.

Scurra vbi iam fures tota sibi nocte videret
Scrutantes magna sedulitate domum,
Risit, &, O, media quid, vos, hic nocte videtis?
Miror, ait: media nil ego cerno die.

Et sequētibus duobus Distichis PHILOMATHI, siue FABII CHISII, à me supra varijs locis nominati.

DE IOANNE LATOMO,

Qui

Qui Epigrammata inſcripſit tumulis ad IOVII Elogia.

Vile facit carmen Latomus; dat manibus illud
Munus, quod viuis vendere non potuit.

DE CAMILLO QVERNO.

Cum ſatur eſt Quernus, ventoſa poemata ructat:
Non eſt id capiti, ſed ſtomacho ingenium.

Iucundam Argutiam habent etiam ſequentia duo Epigrammata IO: ALOYSII CERCHIARII, & ſapidam profectò argutiam, in ipſis enim ineſt Sal; & meritò, nam in primo, de iure, dapibuſq; agitur, ãltero autem, de ſue, quibus rebus Sal opus eſt, vt ſapidæ ſint.

C. CLAVDIVS CAESAR, dum ius diceret, tactus nidore fumi, è ſolio deſilijt cænaturns.

Cæſare dum pendens agitatur iudice cauſa,
Ac ſua ſollicitus iura patronus agit,
Senſit inhalatum vicino Cæſar odores
De lare, & appoſitas Martis in æde dapes.
Deſilit è ſolio, Templiq; repoſta penetrans
Atria cum myſtis myſta guloſus adeſt.
Scilices ambigui iactatur quæſtio iuris:
Quod ius ſit melius, noſcere Cæſar auet.

De ſue, qui in quodam Collegio, contubernales duodecim gallinas vorauit.

Cum sue viuebant vili sub tegmine pulli,
Quos stabuli dudum iunxit amica quies.
Sed cum dira fames auidum corroderet aprum,
Pullorum pepulit carnibus ille famem.
Quæ ponent post hac ciuiles fercula mensæ;
Incipiunt pulli si cibus esse suis?

IOSEPHVS BAPTISTA, iocoso DIOGENIS dicto sequens claudit Epigramma.

Fœmina de quercu laqueo suspensa tenaci est,
Hirta comas, oculos turgida, nigra genas.
Hanc videt exosam Cynicus; cui dolia tectum,
Dolia per fluxos non peritura dies.
Lætatur, mussatq; labris: ò fructibus istis
Quælibet in terris arbor onusta foret.

Tria tantum Epigrammata ex meis, hic subdo, in quibus *Argutia iocosa*. Qui plura desiderat, legat Lib. IV. meorum Epigrammaton, qui huiusmodi Epigrammatis plenus est: quorum etiã aliquot supra allata, infràq; etiam afferentur. Cuius IV. Libri primum est, quod sequitur.

De EVRYLOCHO auditore PYRRHONIS Elidẽsis, perquàm bilioso, & iracundo,
Ad Sapientissimum Virum, meiq; amantissimum ANTONIVM MAGLIABECHIVM, Magni Hetruriæ Ducis Bibliothecarium.

Antoni; Aonidum decus immortale sororum,
Dulcis amicitiæ fœdere iuncte mihi,

Audi

Audi, quo Eurylochum raperet grauis impetus iræ,
Et mecum risum comprime, si potis es.
Sæpe veru arrepto tostis cum carnibus ardens,
Concussisq; fremens dentibus Eurylochus,
Voce forum fuit vsque, cocum minitante secutus;
Transfixusq; cocus procubuisset humi,
Ni pedibus melior (pedibus timor addidit alas)
Vitasset dextram præcipitantis heri.
Qui quamuis tanto feruesceret igne furoris,
Expers omninò non pietatis erat.
Vncto, & odorifero terebrando viscera ferro
Optabat, sapida sternere morte cocum.

Alterum

De Præceptore in Vrbe Ancona, nimis rigido, industria HIERONYMI MAZAEI patrui Authoris, bellè illuso.

Ad seueros Magistros.

Anconæ sic olim affata Iuuenta magistrum
Sat rigidum, tetricum, difficilemq; virum.
A' studijs liceat cras, ò Præceptor, abesse;
Sic semper iussit, crastina festa dies.
Credendum si fortè putas non esse iuuentæ,
Consule maiores, consule quòsue lubet.
Ille autem ostentans rugas, vultumq; Catonis
Erecto damnat vota supercilio.
Mazæus petit ergo vafer bene mane Lyceum,
Et condiscipulis sic properanter ait:
Protinus hinc duri cathedram remouete magistri,
Atque in conspectu ponite scamna fori.

Ille ibi, quanta vult, voce horridus, aera pulset
Solis ab exortu, Solis ad interitum.
Dumque scholam repetit solito de more magister,
Discipulos nullos, nullaq; scamna videt.
Duritiem, Præceptores, deponite, ne se
Dent cum discipulis scamna vel ipsa fugæ.

Tertium

Ad CINNAM IRREQVIETIVM Mercatorem, remedium sępissimè petentem contra Cœlum Romanum, Neapolitanumq;

Me modò cum Romę diuersa negotia cogant.
Et modò me cogant sistere Parthenope,
Aere Parthenope capiti fit noxia, Roma
Cruribus; huic, medici, quæ medicina malo est?
Vocibus his medicos nulla non luce fatigas,
Nec, nisi defessis auribus, ire sinis.
Præscribantq; licèt medicamina plurima Cinna,
Prosunt omninò nil tamen illa tibi.
Ergo, ne medicos pergas grauis angere, crura
Neu tibi Roma grauet, Parthenopeq; caput,
Nunc ego te miram medicinam, Cinna, docebo:
Pone caput Romæ, cruraq; Parthenope.

Prætereà optimum est Epigramma, quod est *ingeniosè compositum*: *Ingeniosè* autem *compositum* est, si constet ex *aliquo, aptè, venustè, aut lepidè excogitato*. Cum autem in hoc Libello huius generis Epigrammata plurima posita sint, hic pauca inseram.

Tale

Tale est MARTIALIS Epigr. LXXXVIII. *lib.* IX. De SILII Filio.

Festinata sui gemeret cum fata Seueri
Silius, Ausonio non semel ore potens,
Cum grege Pierio mæstus, Phœboq; querebar,
Ipse meum fleui, dixit Apollo, Linon.
Respexitq; suam, quæ stabat proxima fratri
Calliopen, & ait: tu quoque vulnus habes.
Aspice Tarpeium, Pallatinumq; Tonantem:
Ausa nefas Lachesis læsit vtrumque Iouem.
Numina cum videas duris obnoxia fatis,
Inuidia possis exonerare Deos.

Nec non tale Epigramma nobilissimi Vatis IACOBI SANNAZARII, De Venetijs Vrbe admirabili.

Viderat Hadriacis Venetam Neptunus in vndis
Stare Vrbem, & toto ponere iura mari;
Nunc mihi Tarpeias quantumuis, Iupiter, arces
Obijce, & illa tui mœnia Martis, ait.
Si pelago Tybrim præfers, Vrbem aspice vtramque:
Illam homines dices, hanc posuisse Deos.

Et Epigramma venustissimi Poetæ nostri, CAMILLI à S. HIERONYMO, In CHRISTI Natalitijs de Mense Decembri, cum allusione ad illud: Nox, sicut dies, illuminabitur.

Per minimas, sub Sole breui, sua tempora, luces,
Extenta mæstus nocte December agit.

Ast ubi Sol oriens æternus nocte coruscat ;
Extenta lætus nocte December ait :
Sole dies , nox Sole nitet : mea tempora , noctis
Nescia, sub duplici Sole perennis agam .

Taliaq. sunt tria, quæ sequuntur, optimi Vatis, & Oratoris, CAROLI IOANNIS à IESV, nostræ Religionis Procuratoris Generalis.

De Beatæ MARIAE VIRGINIS pulchritudine.

Vt conspexit Amor præstanti corpore Natam ,
O utinam possim pingere , dixit Amor .
Et molles carpens Pæstano in gramine flores ,
Diluit in tabula lilia mixta rosis .
Sed candor vultus candentia lilia vincit ,
Puniceasq; rosas purpura viua labri .
Aduolat , & piscans Erythræo littore conchas ,
Ostrum de Tyrio fonte colorat opus .
Pulchrior at facies ; impar respondet imago ,
Nec formæ similis reddita forma suæ .
Tunc iratus Amor , quàm tenuia munera Tellus !
Tenuia quàm profert munera Pontus ! ait .
Regna superna petit , Soli subducit & aurum ,
Candorem Lunæ , sideribusq; iubar .
Sic similem pingit : cœlestis prodit imago ,
Plantas Luna , astris tempora , Sole sinus .

De

De eiusdem BEATAE VIRGINIS Nomine.

Vt Cælum, Tellus, Ignis, Maris vndaq; claras
Senserunt cunas, paruula Virgo, tuas,
Continuò fertur magno certasse tumultu,
Quis potiùs Natæ nomina digna daret.
Cælestis Virgo Cælestia nomina poscit,
Cælum ait, & Cælum nomina celsa dabit.
Ad Terræ decus humano velamine prodit;
Quid non & nutrix nomina Terra feret?
Ignea diuino quæ semper flagrat amore,
Ex igne accipiat nomina digna, decet.
Virgo, maris quæ stella nitet faustissima nautis,
Exigit à placido nomina blanda mari.
Certatur validè, palmæq; fit arbitra Virgo,
Excipiat potiùs nomen vt ipsa velit.
Ex igne ardentem cœpi flammam, inquit, amoris;
E Cœlo mentem, corpora Terra dedit.
Nil dabit ergo mare? hoc, Mariæ det nobile nomen:
Sic æquè gaudent munere quæque suo.

In Laudem Adm. R. P. CAMILLI à S. HIERONYMO Collegij nostri Nazareni Rectoris, ob variarum Orationum volumen, cuius Inscriptio, FLORVM FASCICVLVS, cum allusione ad Insigne Academiæ INCVLTORVM eiusdem Collegij, in quo Ager virescens, cum dicto: *Prosperabuntur.*

Ausoniam fertur mærens adijsse Mineruam
Flora, & sollicitas hasce dedisse preces:

En mea Nazaridum squalescunt sentibus arua;
Arua sub inculti *nominis orta solo.*
Vlteriùs careant, nolis hæc arua, colono;
Quæ si culta forent, florida prata forent.
Annuit his Pallas, lectusq; ex omnibus vnus
Qui colat hæc, inquit, prata, Camillus erit.
Excoluit calamo, suado nunc excolit ore;
Direxit calamum Pallas, & ora regit.
Quid mirere igitur, tanto cultore, quòd idem
Qui priùs incultus, sit modò prosper *Ager?*

Subdam hic *ingeniosum* Epigramma egregij Vatis IO. FRANCISCI à S. PETRO, Mutinensis: & profectò appositè hic subdam, namq. & Sacerdotis eiusdem nostræ Religionis, & memorati Patris CAROLI IOANNIS olim Auditoris, eiusdemque Collegij Nazareni Præceptoris.

VIRGO MARIA HORTVS VOLVPTATIS.

Lis erat in Cœlis Diuinum agitata tribunal
Ante, quibus Virgo dotibus orta micet.
Singula Virtutum certabant agmina, donis
Vi fieret compar edita Virgo suis.
Diuus Amor, roseum quòd præseferret, itemq;
Liliacum optabant Spesq;, Pudorq; decus.
Optabat similem Cedro Sapientia, Palmæ
Gloria; Pax Oleæ, Gratia vellet Aquis.
Audijt Omnipotens: componat vt illico litem,
Orta, Voluptatis Virgo *sit* hortus, *ait.*

Aptè

Aptè, venustèque etiam procedit Epigramma IOSEPHI SILOS, In obitu LVDOVICI XIII. Galliarum Regis.

Lutetia in magna funesta cadauera Regis
Magnanimi fera Mors vidit, & indoluit;
Indoluit rupisse breuis fila aurea vitæ,
Nec dum matura dissoluisse die.
Parce, inquit, ter magne, tu is, Ludouice, trophæis;
Parce tuis palmis, inclyte, parce tibi.
Namq; ego quid peccem? numero tua bella, triumphos
Supputo, & annosum te reor esse senem.
Sic tua te læsit virtus maturior æuo,
Estq; meum vulnus, culpa sed ipsa tua est.

Et Epigramma IOSEPHI BAPTISTAE,
In obitu Pueruli.

Inuidet intonsus Puerum Ioue natus Apollo;
Aureolumq; comas, lacteolumq; genas.
Missile sic torquens, pueri præcordia figit;
Figit, & hos rabido fundit ab ore sonos:
O pereas, pulchelle Puer, Puer æmulo: mundus
Haud potis est Soles vnus habere duos.

Et Epigramma, quod legitur Patauij in quodam Lapide Sepulchrali.

Hac octo iacui iam lustra, vel ampliùs, vrna;
Læserunt tantæ nec mea membra moræ.
At dum nescio quis, mihi nunc adiungitur alter;
Saucior, & lacero corpore damnosero.

Qui-

Quisquis es, aut vita debebas parcere functò,
Aut dare, qui medica me modò sanet ope.

Superiori Epitaphio addo meum
Epitaphium SAXONIS Poetæ, vinosi.
Hic ego qui iaceo, rubicundi cultor Iàcchi,
Immodico perij Saxo poeta mero.
Hàc qui carpis iter, lacrymas ne funde, viator;
Sed Bacchi, cineres sparge liquore meos.
Semper vt in vita mihi dulcia vina fuere,
Sic functo vitæ munere, vina placent.
Odi ego semper aquas; mihi semper dulcia vina:
Nolo tuas lacrymas; dulcia vina volo.

Ex *commento* quoque *aptè excogitato*, confeci sequẽs Epigr. in quo,
Baiulus marmoreus, cum cado, ridens,
(Fons Romæ, in Via lata)
Sic respondet viatori, percontanti, cur rideat:
Hic, qui fundis aquam, cur, inquis, Baiule, rides?
Rideo, quòd potas, fesse Viator, aquam.
Quæ mihi sola placent, me feruida vina putabam
Ferre domum; illusus munere, vas vacuo.
Sed, quam proijcio, tu protinus ebibis vndam:
Rideo tam vilem, ridiculamq; gulam.

Audiat, qui velit, eumdem Baiulum, in eandem Sententiam alia argutè respondentem, *lib.* IV. MVSARVM ANCONITANARVM. Dixi, non solùm, *ingeniosum esse* Epigramma *per aliquid*

aliquid aptè, venustèq;, sed etiam lepidè excogitatum
Tale est Epitaphium IOANNIS FOSSAE, Vatis iucundissimi.

Hæc sunt in fossa Fossæ mirabilis ossa,
Qui sibi, condendo versus cere comminuit brum.
Idest, *qui sibi, condendo versus, cerebrum comminuit.*

Raró tamen in hoc genere, & in quibusdam alijs difficilibus, minusq; vsitatis compositionibus, de quibus hoc vltimo Capite agere decreui (nisi peculiaris sit genius) te, Lector, exerceas, ne vnà cũ hoc Vate, tibi quoque cerebrũ comminuas.
Tale est etiam IOANNIS OVVENI Distichon.
Do, re, mi, fa, sol, la, dum tollitur Aulicus, inquit:
La, sol, fa, mi, re, do, dum cadit alter, ait.

Taliaque sunt mea duo, quæ sequuntur.
Verbum, Nubo,
cum datiuo, vel ablatiuo iungi, lepidè ostenditur.
AD IOSEPHVM BERNERIVM, Poetam perquàm lepidum.
Quàm bene, Berneri, iungi dixere datiuo,
Aut ablatiuo, nubere, *Grammatici.*
Sæpe fit, vt nuptam vexet, cruciet q, maritus,
Iniiciatq; feras barbarus vsque manus;
Auferat aut nuptæ, infidus bona cuncta, relicta;
Ditat & ablatis, tempora læta, bonis.
Dum legis hæc, rides? non ridet nupta, Datiuo,
Aut Ablatiuo coniuge, pressa malis.

De

De P. OVIDIO NASONE,
In cuius carminibus, frequenter varia est verborum lectio.

AD AVITVM HILARIVM.

Peligni Vatis, quæ tanta licentia, Auite,
Plurima tam varijs ducere verba modis?
Quilibet (improbitas) Nasonem vexat, & angit,
Nasoni nasum ducere quemque iuuat.
O miserum: viuum innumeri torsere dolores;
Est quoque defunctum pœna secuta senem.
Viuenti nasus Nasoni longus an esset,
Nescio, defuncto longus, Auite, patet.

Ingeniosum quoque est Epigramma,

Ex { *Correlatione*, *Dialogo*, *Echone*, *Anastrophe*, *Anagrammate*. }

Quorum generum Epigrammata nunc afferemus, eodem ordine, quo ipsa genera collocauimus.

Epigramma
Ex Correlatione.

Quamuis Epigramma ex *Correlatione*, quæ fit, cum singula singulis ordine referuntur, nullum omninò fit apud MARTIALEM, neque ego vnquam composuerim, ipsum tamen Lectoribus propono, est enim in primis *ingeniosum*.

Quale

Quale est hoc, quod VIRGILIO attribuitur.

Pastor, Arator, Eques, paui, colui, superaui,
Capras, rus, hostes, fronde, ligone, manu.

Et hoc SIMONIS VALLAMBERTI,
In Statuam Regis.

Rex, Vates, Lyricen, Mauortis, Apollinis, Orphei,
Gesto, cano, tango, sceptra, poema, lyram.

Quis clarè non videat id fere totum in conclusione sequentis Epigrammatis FAVSTI SABAEI, de FRANCISCO Galliæ Rege? sic enim canit.

Audiat hoc tellus, mirabitur Amphitrite,
Quæ loquor in Reges, magnanimosq; Duces.
Quisnàm erit Heroum, qui se se conferat vnquam
Gallorum Regi, moribus, ore, manu?
Fulminat ense, animo moderatur, pectine pùlsat,
Vt Mars, Rex, Vates, agmina, sceptra, lyram.

Et hoc, è Græco à THOMA MORO latinè redditũ.

Taurus, Olor, Satyrusq; ob amorem Iuppiter aurũ est,
Europes, Ledes, Antiopes, Danaes.

Quod quidem dulciùs reddidit ANGERIANVS: ita enim conuertit.

Fit Cycnus, Taurus, Satyrus, fit Iuppiter aurum,
Ob Ledam, Europen, Antiopen, Danaen.

Et hoc BERNARDI BAVHVSII, cuius lemmâ, Quibus verbera.

Nec,

Nux, Asinus, Campana, piger, sine verbere cessant.
Hæc dura, hic tardus, hæc tacet, ille iaret.
Sed simul vt ferri plagam sensere, vel vlmi,
Hæc cadit, hic pergit, hæc sonat, ille studet.

Et hoc Distichon, quod legi apud FRANCSICVM SVVERTIVM in lib. Monumentorum, & Inscriptionum Christiani Orbis, positum Cremonæ in Palatio Capitanei: In quo Disticho non tria tantùm, aut quatuor, ordine, modoq; supra significato, referuntur, sed quinque.

Hic locus odit, amat, punit, conseruat, honorat,
Nequitiem, pacem, crimina, iura, probos.

Eadem *Correlatio* est in sequenti IOSEPHI BAPTISTAE Epigr. cuius lemma:

Verbi Dei humanæ carnis assumptio.

Ingenitus, Genitus, Paracletus, Virgo, Minister,
Omnipotens, Sapiens, optimus, alma, volans,
Destinat, associat, fœcundat, claudit, adimplet,
Natum, naturas, viscera, cuncta, modum.

Epigramma
Ex Dialogo.

Dialogus in Epigrammate duplici modo cõstituitur, vel cum interpositione verborum, eorum videlicet, quibus vti solemus, dum aliquid referimus, vel sine vlla prorsus interpositione, vt sequentibus patebit exemplis.

Apud

Apud MARTIALEM in Epigr. xxxviii. *lib.* iii.

AD SEXTVM.

Quæ te caussa trahit, vel quæ fiducia Romam,
Sexte? quid aut speras, aut petis inde? refer.
Caussas, inquis, agam, Cicerone disertius ipso,
Atque erit in triplici par mihi nemo foro.
Egit Atestinus caussas, & Ciuis: vtrumque
Noras: sed neutri pensio tota fuit.
Si nihil hinc veniet, pangentur carmina nobis:
Audieris, dices esse Maronis opus.
Insanis: omnes gelidis quicunque lacernis
Sunt tibi, Nasones, Virgiliosq; vides.
Atria magna colam: vix tres, aut quattuor ista
Res aluit: pallet cætera turba fame.
Quid faciam? suade; nam certum est viuere Romæ:
Si bonus es, casu viuere, Sexte, potes.

Et apud AVSONIVM, qui cuidam interroganti respondentem facit BIANTEM Prieneum, vnum ex septem Græciæ sapientibus.

Quænam summa boni? mens, quæ sibi conscia recti.
Pernicies homini quæ maxima? Solus homo alter.
Quis diues? Qui nil cupiat? Quis pauper? Auarus.
Quæ dos matronæ pulcherrima? Vita pudica.
Quod prudentis opus? Cum possit, nolle nocere.
Quid stulti proprium? Non posse, & velle nocere.

Et apud eundem AVSONIVM,

DIO-

DIOGENI Cynico, in cuius sepulcro, pro titulo, Canis signum est.

Dic, Canis: hic, cuius tumulus? Canis. at Canis hic quis?
Diogenes? obijt? non obijt, sed abit.
Diogenes, cui pera penus, cui dolia sedes,
Ad Manes abyt? Cerberus ire vetat.
Quonàm igitur? clari flagrat quà stella Leonis:
Additus est iustæ nunc Canis Erigonæ.

Et apud DARDANIVM, loquentẽ cum IVSTITIA:

Quæ Dea? Iustitia. Ecquid toruo lumine? flecti
Nescia sum, lacrymis, vel prece, vel precio.
Quod genus? A superis: Ex quo genitore? Modo. E qua
Matre? Fide. Nutrix quæ tua? Pauperies.
Quis gremio infantem fouit? Prudentia. Quonàm
Freta duce agnoscis crimina? Iudicio.
Cur gladium tua dextra gerit? cur læua bilancem?
Ponderat hæc caussas, percutit illa reos.
Quid rari assistunt? Quòd copia rara bonorum est:
Quæ comes assidua est? candida Simplicitas.
Aurium aperta tibi cur altera, & altera clausa est?
Hæc surda iniustis, panditur illa bonis.
Paupere cur semper cultu? iustissimus esse
Qui cupit, exiguas semper habebit opes.

Maximè sanè *ingeniosum* est Epigramma ex Dialogo, Summi Vatis, MAPHAEI BARBERINI, cuius hoc lemma,

In

In miram huius seculi, hiemali tempore florum varietatem.

Veris opes varios flores mirata, superbit
Purpureas inter cana pruina rosas.
Ver queritur, mærensq; meos cur, inquit, honores,
Floriferumq; rapis tu mihi, Bruma, decus?
Tu quoque, Bruma refert, glaciem furaris, in æstu
Vt sint vina magis grata, niuesq; rapis.
Parcite iurgari, clamat Solertia: per me
Nix æstate riget, florida vernat Hiems.

Post tanti Vatis Epigramma, in quo tot virent flores, in quo vel ipsa vernat hiems, libenter subijciam meum; vt ipsum quoque, iuxtà positum, cum sit aridum, euirescat.

Cœlum, sepultum MARIAE corpus, vt sibi debitum, petit à Terra.

Tertia iam lux est, Cœlum inquit, Virginis almæ,
Terra, tamen corpus reddere dura negas?
Arcam diuinam, qua olim Deus ipse latebat,
Indignum, gremio, Terra, iacere tuo.
Cui sic Terra: animam, Cœlum, complectere; corpus
Terrenum est: Terræ reddita terra suæ.
At Cœlum, nil iuris, ait, tibi, Terra; sepulchri
In tenebris corpus dedecet esse tui.
Virgineæ carni, rediјt dum Christus ad astra,
Ascendendi ius ad mea Regna, fuit.
Namque caro Christi, caro Virginis: hoc mihi corpus,
Terra, igitur, reddas; iure reposco meo.

Dialogus autem venuſtior eſt, in quo reſpondentis vox reſultat ex *Echone*; de quo nunc agendum.

Epigramma

Ex Echone.

Ingenioſum quidem eſt Epigramma *ex Echone*, eoque magis ingenioſum, quod ex ſimplici *Dialogo* conſtituitur. *Echo* autem efficitur, cum, vel aliquid antecedens, vel vocis extrema pars effertur: Quæ quocumque loco, hoc eſt, vel principio, vel medio, vel fine carminis collocari poteſt. Vſitatius tamen eſt, eam in fine conſtituere, vt facit IACOBVS LOM. de pace interrogans.

Dic mihi, quæ gelidis habitas conuallibus, Echo,
Cur populus pacem ſic modò clamat? amat.
Ad diuam pacem precibus concurritur? itur.
Vt damnum fugiat triſte colonus? onus.
Ruſticus ergo iterum campos reparabit? arabit.
Et tuto curret remige Nauita? ita.
Omniaq; euenient in mundo proſpera? ſpera.
Largaq; nec rerum copia deerit? erit.

In principio quoque carminis *Echo* ponitur in ſequēti Epigrammate, è Græco in Latinum conuerſo à IOANNE GAZOLDO.

Numquid in hoc, Echo, portu comes ipſa Moneco eſt?
Echo eſt. *cauſſa loci num puer eſt?* puer eſt.
Narciſſus, forma excellens, qui ſpreuit amores?
Mores. *qui dixit, præmoriar?* moriar.
Si lapis eſt, vox vnde venit, ſi pectora deſunt?

Sunt

Sunt. age, quanàm sunt ora tua? ora tua.
Dic: Dea te tenet hoc inclusam marmore Iunon?
Non. *tu vana refers: dic, fuit hæc?* fuit hæc.
Ille stupens tandem cognouit imagine falli,
Et comiti dixit: nil habet ista sui.

In omnibus verò locis est *Echo* in Epigrammate VLYSSIS BASSIANI, in cuius conclusione non mihi probatur hoc:

Quis docet hæc. Echo.

Cum enim *Echo* sit vocis repercussio, non potest vllo modo reddere id, quod vox non effuderit: est enim fidelis *Echo*, redditq; voces, vel earum partes extremas non nisi fideliter, nulla facta additione; hac enim naturalis *Echus* sonus impeditur, nã dissonat *Echo* ab *hæc*, atque ideò non nisi vitiosè resultat. Atque vt in hoc loco *Echo* non bene resultat ob litteræ additionem in fine, ita quoque si ei littera, aut syllaba præponatnr; ideòq; ex voce *Pes* non iuxta *Echus* naturam resultat *Spes*, & ex voce, *ibo*, malè resultat, *adibo*, si eiusdem *Echus* proprietas consideretur, nihil prorsus non solùm post se, sed neque ante se, addentis, dum voces repercutit, quas potiùs interdum diminuit; atque idcircò supra dixi, quod *Echo* efficiatur, vel cum aliquid antecedens effertur, vel vocis extrema pars. Dices, litteram, b, multasq; alias non esse vocales; ideòq; vitiosum non esse, si ex vocibus, exempli gratia, *albus, imus, os*, &c.

resultet, *balbus*, *bimus*, *bôs*, &c. Ipsæ quidem, fateor, vocales non sunt, sed cum disiunctæ sunt: nam vocalibus iunctæ, habent & ipsæ vocem suã. (vt ex superiorum nominũ pronunciatione percipitur) vnde bene dictæ consonantes, quia iunctæ vocalibus simul sonant; cum verò causa consonãtium, non eundem sonum, quem præposita vocabula dant, *Echus* vocabula emittant, *Echo* ipsa vitio profectò non caret, cuius naturale est, eundem sonum referre. Licet tamen, vt in exemplis, quæ hic afferuntur, videtur, addere, vel auferre litteram adspirationis, & litteras a, o, y, quæ sunt in Diphthongis æ, œ, y i, namque his litteris additis, vel ablatis, idem prorsus sonus efficitur, Sed afferamus tandem BASSIANI Epigramma.

Quæ celebrat thermas Echo, & stagna alta Neronis.
Deludit voces concaua sæpe meas.
Sæpe hic Narcissum expecto, simul illa moratur:
Si queror, hæc queritur; si gemo, & illa gemit.
Quisnàm clamor? amor. *quisnã furor?* vror. *an Echo?*
Echo. *quæ maior pœna in amore?* moræ.
Expectas Narcissum? is sum. *quæ caussa morandi?*
Orandi. *non hæc dicta notabit?* abit.
Adfuerat? fuerat. *num isthic?* hic. *quem fugit iste?*
IS te. *etiam me?* me. *quod malum amare?* mare.
Num veniet? veniet. *quæ spes?* æs. *vincitur auro?*
Auro. *victor ero prodigus æris?* eris.
Sunt pueri faciles? faciles. *vì muneris?* æris.
Quis docet hæc? Echo. *cur bene clamat?* amat.

Echo

Echo est etiam in omnibus locis in *Dialogo* FRANCISCI PANIGAROLAE in CHRISTI Natale, sed cum aliqua subinde interpositione eorum verborum, quibus vti solet, qui aliquid refert; vt fecit MARTIALIS in *Epigr. ex Dialogo*, sine *Echone*, supra allato; in eo versu videlicet,

Caussas, inquis, agam, Cicerone disertiùs ipso.

Et MAPHAEVS BARBERINVS in toto Epigrammate, ibidem posito, & ego in Epigrammate, eidem subiecto.

Refert autem PANIGAROLA, quidnam Pastori Bethlemitæ percontanti responderit *Echo*.

Hæc Bethlemitæ Pastori verba referre
Audita est Echo, quæ iuga montis habet.
Quis natus? dixit. Natus. *Patrisnè Iudæi?*
Illa, Dei. *verus nè est homo? dixit*: homo.
Atque hic idem nonne Deus remanet? manet. *est ne,*
Vt Pater, omnipotens? rettulit illa, potens.
Hunc quid de Cælis duxit? lis duxit. *at istam,*
Dic, vtrum vincet? vincet, *& ipsa refert.*
Litis erat radix longæua? Eua: *an mala?* mala.
Num gula sic potuit? illa refert, potuit.
An Puer hic fiet magnus? quæ reddidit, agnus.
Ipse ait hoc? ait hoc. *cur ita clamat?* amat.
Is maius nostro numquid dare possit amori?
Reddidit illa, nihil, quam, gemebunda, mori.
Hoc faciet? faciet. *moriens?* oriens. *Deus ille?*
Heus ille. *est forsan causa tua?* ausa tua.

 Dili-

Diligere hunc ergo par est super omnia Christum.
Istum. *nonne Deum? dixit*, eum, *& tacuit.*

Epigramma
Ex Anastrophe.

Ingeniosum quoque est Epigramma, in quo *Anastrophe*, quæ latinè *Inuersio* dicitur.

Anastrophe autem Poetis est, qua carmina dicuntur cancrina, seu retrograda, seu recurrentia.

Porrò *Anastrophe* duplex est: relegūtur enim vel integræ dictiones, eodem carmine permanente, vel in diuersum mutato; & huiusmodi carmen ab inuentore, *Sotadeum* appellatur: vel singulæ litteræ, & Græcè dicitur hoc carmen *diaulon*, à cursu reciproco: non autem à *Diabolo*, vt quidam Græcæ linguæ ignari putáuerunt.

Anastrophe, per quam relegūtur dictiones integræ; est, vel eiusdem, vel contrariæ sententiæ.

Eiusdem sententiæ, vt in hoc carmine:

Aprilis faustus tibi sit; sit lætus Aprilis.

Sic enim relegitur, eodem carmine permanente.

Aprilis lætus sit, sit tibi faustus Aprilis.

Et in hoc

Petras vna trahit vox metris imperiosa.

Quod ita retrocedit mutatum in pentametrum.

Imperiosa metris vox trahit vna petras.

Et in hoc Epitaphio, compositio à IACOBO FALCONE Equite Valentino, in honorem

HIERO-

HIERONYMI SVRITAE
Vatis, & Historiographi.

Ingenium, & candor Suritæ viuet, opinor,
Viuet dum mundo carmen, & historia.

Sic enim retrocedit.

Historia, & carmen mundo dum viuet, opinor,
Viuet Suritæ candor, & ingenium.

Contrariæ sententiæ, vt in hoc Disticho.

Sunt bona, non mala sunt doctoris dogmata nostri
Dilige, ne spernas, est bonus, haud malus est.

Tale enim est retrogradum.

Est malus, haud bonus est, spernas, ne dilige nostri
Dogmata doctoris, sunt mala, non bona sunt.

Est etiam contrariæ sententiæ sequens Distichon.

Coniugium tibi sit rectum, nec fœdera iungas
Irrita: sis fœlix, nec citò dispereas.

Ita enim relegitur.

Dispereas citò, nec fœlix sis: irrita iungas
Fœdera, nec rectum sit tibi coniugium.

Anastrophe, per quam releguntur singulæ litteræ, patet in sequenti Tetrasticho PETRI *à Passione Domini*, ex *nostra Religione*, qui sæpe in huiusmodi compositionibus laborauit.

Ad Nominis ALEXANDRI VII. Pont. Max. pacem ominantis immortalitatem.

Ecce subit nomen Sedes, ne Montibus, ecce
Sidera, rara times, semita rara redis.
Nemo: sub illo certas: sat; re Collibus omen
Ire Polos, ait: ò Otia Sol operi.

Sed operosum nimis, & laboriosum carmen, in quo rari admodum se se cum laude exercuerunt: facilius enim est huius generis carminibus irrideri, quàm laudari: difficillimum enim est sententiã aliquam optimã sic exprimere sine maxima obscuritate.

Non adeò difficile est carmen, quod vocant, *Paromœum*, in quo dictionum litteræ non retrocedunt, sed eadem littera dat initium cunctis dictionibus. Hoc autem carmine, vel pura, vel mixta efficitur compositio: pura, cum cuiusque carminis dictiones omnes ab eadem littera initium sumunt vt,

Dilige doctores docilis, discendaque disce:
Defuge desidiam, dilige dona Dei.

Mixta, cum cuiusque carminis dictiones omnes ab eadem quidem littera sumunt initium, sed diuersa ab ea, quæ est in carmine superiori, vt,

Perfer perpetienda, parit patientia palmam:
Vince, viam vitij vitato, viue, valeque.

Sed hoc genus carminis, de quo obiter dixi, parùm; seu,

seu, vt veriùs loquar, mihi nihil arridet; quid enim refert, si vnaquæque dictio ab eadem littera incipiat? Arridet potiùs, cum singulorum carminum primæ dictiones eas litteras capitales habent, quibus alicuius nomen, vel etiam cognomen, seu sententia aliqua exprimitur, quod genus compositionis *Acrostichis* nominatur, quo delectatum fuisse PLAVTVM, ipsius Comœdiarum argumenta testantur, capitalibus enim ipsorum carminum litteris, cuiusque fabulæ nomen indicatur: in quas easdem litteras possunt etiam ipsa carmina desinere, vt videlicet, & ab ijsdem incipiant, ijsdemq; terminentur.

Vt videtur in sequenti S. DAMASI PAPAE Epigr. De Nomine Iesu.

I *ure pari regnat communis conditor æu* I
E *t cum Patre pia regnat sublimis in arc* E
S *idereo sanctis insidit numine Regni* S
V *nde mare, & terras solo videt omnia nut* V
S *uggerit humanis, & donat munera rebu* S

Epigramma
Ex Anagrammate.

Anagrammate quoque *ingeniosum* fieri Epigramma quis non videat? quãdoquidem huiusmodi carmẽ est instar admirandi Operis vermiculati, varijs ex litteris, varijs quasi tessellis, compositum; atque vt illud, si præclarum, optimumque sit *Anagramma*, perennitatem facilè consequitur; Quod vt præcla-

præclarum, optimumq. euadat, obserua, Lector, quæ docui in præfatione in meorum *Anagrammaton Libellum*.

Tale est carmen HIERONYMI GENVINI optimi Anagrammatographi, ex his vocibus deductum.

Beatus Pater Nicolaus Antistes.

Anagramma purum.

Sanè patens tutela, Custos Barij.

Eram nunc subditurus cuiuspiam, cęteroquin laudādi scriptoris, huius generis carmina, sed cum eorum lemmata sint coacta, ridicula, ideoque non imitanda, ne lectoribus obessem, supersedendum putaui. Rara quidem, imò rarissima huiusmodi occurrunt carmina, præclara videlicet, & optima: *omnia* enim *præclara, rara*, vt ęst apud Cic. de Amic. *& in omni re optimum quidque, rarissimum est*, vt habetur apud eundem 2. De Finibus.

Sunt nonnullæ meæ huius generis compositiones in meis MVSIS ANCONITANIS, quæ quales sint, Lectores iudicauerint: Hic vnam tantùm, nōdum typis editam, nam nuperrimè texui, libet apponere, eaq; est, ex carmine pentametro, ex sequētibus tribus vocabulis deducta.

Caietanus Thienæus Vicentinus.

Anagramma purum.

Enituit sanè sanctus hic à iuuene.

Sic dixi ex hoc, quod in ipsius vita legitur: *Mira à teneris*

teneris annis morum innocentia in eo eluxit, adeò vt Sanctus ab omnibus nuncuparetur.

Sed quoniam vſitatius eſt in Epigrammate, aliquod includere *Anagramma*, quàm ipſum Epigramma ex *Anagrammate* contexere, exemplis alijs, prioris generis prætermiſſis, eorum Epigrammatum afferemus exempla, in quibus *Anagramma* continetur. quo quidem *Anagrammate*, valde nobile euadit Epigramma, multùmq. illuſtratur: eſt enim Epigramma cum *Anagrammate* quidam veluti anulus cum gemma. Ipſum verò *Anagramma* quocumq. loco Epigrammatis collocari poteſt, videlicet vel in principio, vel in medio, vel in fine.

Epigramma cum Anagrammate in principio.

Eſt apud HIERONYMVM GENVINVM, qui in *Anagrammatis* texendis ſumma cum laude operam poſuit, peculiari enim genio in ea ferebatur (cuius mihi tamen, Italica magis, quàm Latina arrident *Anagrammata*) quo qui caret genio, abſtineat, moneo, ab huiuſmodi exercitatione, cum enim inuita Minerua plurimum laborauerit, nihil, præter meras nugas efficiet, vt multi faciunt *Anagrammatographi*, quorum ineptijs factum eſt, vt compoſitiones *Anagrammaticæ* (alioquin, ſi optimè texantur, admirabiles, perpetuiſq. laudibus efferendæ) pueriles fœtus à compluribus exiſtimetur.

Ciuitas Hieruſalem.

Anagramma purum.

Humilis reatu iaces.

Epigramma.

Olim excelsa, iaces humilis *nunc iure* reatu,
Tu mors namque illi, qui tibi vita fuit.
Funere crudeli potuit qui occidere Christum
Immeritò, meritò debuit occidere.

Eiusdem HIERONYMI GENVINI est sequens Epigramma, cui initium ab hoc Anagrammate.

Diuus MARCVS Euangelista.

Anagramma purum.

Sum vigil ad Venetas curas.

Epigramma.

Sum Venetas vigil ad curas: *fortis Leo curo,*
Omnes vt curæ sint procul à Venetis.

Duobus GENVINI Epigrammatis cum *Anagrammate in principio,* placet duo mea subijcere.

Diuus STEPHANVS Leuita.

Anagramma purum.

Heu, en iustus lapidatus.

Epigramma.

Heu, en iustus *obit*, lapidatus: *Iustus ab Orbe*
Expectare reo non nisi saxa potest.

IVDAS ISCHARIOTES.

Anagramma purum.

Is, is author cædis.

Epigramma.

Ad Diuum PETRVM Apostolum.

Is,

Is, Petre, cædis *erat Christi, Petre, cædis* is author:
Nouisti; at serò noscere, Petre, datum.
Si citò nouisses, nimio feruore, secandum
Abs te equidem Iudam in frusta fuisse, puto.

Epigramma cum Anagrammate in medio est hoc HIERONYMI GENVINI, de Maledicis.

Censores, Calumniatores, ac Detractores viri.

Anagramma purum.

Canes, acri liuore cunctas artes ore mordetis.

Epigramma.

Rabidis canes qui dentibus momorderunt,
Pilantur, vt morsus pilis resanentur.
Liuore, *maledici,* acri, *vti* canes cunctas
Mordetis artes ore: *rictibus, barba,*
Comisque Scriptores nimis lacessiti
Crudeliter meritò pilare vos debent.

Et hoc meum Epigramma, cuius Anagrammate clarissimè patefeci *Summi Pontificatus Vaticinium,* inclusum in sequentibus dictionibus.

AEMILIVS ALTERIVS
Cardinalis, Romanus.

Anagramma purum.

Mirus, rarus: Illi alma Sedes in Vaticano.

Epigramma.

Facta quis Aemilij spectans sublimia, mirum
Non vocat, & rarum non pietate stupet?

Est

Est, mirus, rarus; Sedes illi alma *futura*
In Vaticano: *nuncia vera sonant*.
Sic Nomen, Cognomen, Honos, & Patria clamant:
Aemilij at melius sic bene gesta canunt.

Epigramma cum Anagrammate in fine.
Est hoc HIERONYMI GENVINI, de Eucharistia.
Eucharistia.
Anagramma. additur S.
Charitas Iesu

Conditur sub orbe paruæ
Frugis Orbis Conditor.
Se Deus dapem supernus
Promit vber, prouidus:
Pastor & sua saginat
Carne prodigus gregem.
Paruus, indigus, ter amplum
Diuitem libat Deum.
Est amabile, est verendum,
Est satis mirabile,
Largitate quod peregit
Summa Iesu charitas.

Ne mireris, Lector, nos superiorem GENVINI compositionem eo carminum genere constantem nomine Epigrammatis, inter Epigrammata inseruisse; namque Epigrammata, vt ait *Iulius Cæsar Scaliger*, nosque supra retulimus *Cap. II.* quocunque carminum genere possunt explicari, vt plura vide-

videre licet in pulcherrima SILOS Pinacotheca. Proinde etiam bene IOANNES BAPTISTA BARGIOCCHVS, Soc. Iesu, inter sua Epigrãmata *lib.* III. posuit sequentem compositionem ex carmine Sapphico, pręposito nomine Epigrammatis XXXVI., quam ideò hìc subdo, quia in eius fine continetur *Anagramma*, contextum ex litteris harum duarum vocum,

IOANNES GODEFRIDVS.

Anagramma purum.

Igneos funde radios.

Hic cum triumphali pene pompa iret in Vaticanũ, Cæsaris iussa Pontifici expositurus, nubilo Cœlo Sol nusquam apparuit: ex quo sumpta est occasio sic illum inuitandi in Romanum Collegium.

Additum Romæ iubar, hùc serenos
Prome iucundo radios ab ore,
Dum tibi Phœbus, Godefride, cedit
Lucis honores.
Namque stipatus Procerum caterua,
Ora cum Manni premeres habena,
Cæsaris magni expositurus almo
Iussa Parenti,
Delium vultus veritum coruscos
Vidimus curru fugiente nimbos,
Inter & Cœli nebulas minorem
Abdere lucem.
Ergo Musarum tua facta Cœlo
Dum sacer tollit chorus, hùc nitentis

Igneos

Igneos *oris* radios *amico*
Lumine funde.

Ex meis Epigrammatis *Anagrammate* conclusis, tria subijciam.

CLEMENS PAPA IX.

Anagramma c, in t.

Panis, pax, et mel.

Epigramma.

A Summo optandum Nono Clemente quid vltra?
Panis hic est inopi, Mundo pax, *omnibus* et mel.

Mulieres.

Agramma e, in v.

Mel, virus.

Epigramma.

Quis fidit colubræ mellita luce tuenti?
Quis colubram blandam credit, & vsque fouet?
Est instar colubræ mulier; ne fide, Iuuentus:
Ipsa mel *aspectu,* virus *at intus habet.*

Amicus mensæ.

Anagr. purum.

En, is musca mea.

Epigramma.

Semper adest Aulus, mensæ, dum prandeo, amicus;
En, is, fas igitur dicere, musca mea *est.*

Possunt

Possunt etiam in Epigrammatis plura inseri *Anagrāmata* (vt à me non semel factum, in *Musis Anconitanis* videri potest) sed quia plerumque ipsis vnicum tantùm meliùs includitur, horum exempla tantùm attuli.

Hic non omittam dicere, ex permissione, quam licentiam vocant, quæ triplex est;

Nempè { *Detractio* / *Additio* / *Mutatio* } litteræ,

optimas Epigrammatis argutias suppeditari; præsertim verò ex litteræ mutatione, cuius solùm, vt citiùs ad Libri finem perueniam; afferam duo mea exempla, ac primum, causa mutationis litteræ r, in t, in *Anagrammate*, ex sequentibus tribus dictionibus deducto:

Seraphicus Pater Franciscus.

Anagramma. r, *in* t.

Factis ceu Christus apparens.

Epigramma.

R, *strepitus, iras: fera, tetra, horrentia signat;*
Dicitur hinc nobis iure canina nota.
T, *signum Crucis est: patet ars Anagrāmate, Lector,*
In quo, T, *positum est,* R, *procul esse vides.*
Namque Crucem amplexus Franciscus, iussit atroces
Irati furias pectoris esse procul.

Conuersionis caussa, seu, mutationis litteræ in sequenti *Anagrammate*, argutè ostendo per Epigrāma subsequens, dolorem ob ALEXANDRI Papę VII. obitum, in lætitiam conuersum ob Successorem.

CLEMENS Diuina Prouidentia IX.

Anagramma. a, *in* o:

Petri Sede, anno M. DC. LXVII. Iunio.

Epigramma.

Cernis in o, *versum* a? *non hoc,nisi ritè peractum*:
Hoc factum reputes non ratione procul.
Lætitia, o, *resonat, dolor*, a: *Clemente sedente*
Est in lætitiam versus vbique dolor.

Præterea, ne quid prætermittatur, quod ad optimū pertinet Epigramma, quale est ingeniosum, addo, non solùm tale esse, in quo voces, per *Anagramma* textæ ex litteris vocum lemmatis, verùm etiam, in quo sunt voces, quibus vox lemmatis capitales tantùm litteras impertita est.

Præcipua autem opera danda est, vt istæ voces, quibus vox lemmatis imponit litteras capitales, inprimis accōmodatæ sint, vocique lemmatis quidpiam maximè congruens, propriumq. significent. vt bene factum patet à BERNARDO BAVHVSIO Soc. Iesu, sequenti Disticho, de PAPA

Ad BIBLIANVM Batauum.

Scis Bibliane Batauc, quid signet, PAPA?
Qui Petri Apostoli Potestatem Accepit.

An

An id quoque ipse præstiterim in sequentibus duabus compositionibus, alijsque in *Anconitanis Musis* positis, viderint Lectores.

A D A M.

Attulit Damnum Ausus Manducare.

Distichon.

Manducare Ausus *pomum*, Damnum Attulit *Orbi*
Primus homo: vel sic nomine clamat ADAM.

E V A

Esu Vitam Amisi.

Thetrastichon.

Esu Vitam Amisi: *ipsis quoque mæsta fatetur*
En mortem proprij Nominis EVA notis.
Ergo alij, quòd edūt, viuūt: morte EVA, quòd edit
Pressa: nisi edisset, vixerat illa quidem.

Denique Epigramma optimum est, si ipsius Partes; *Narratio* videlicet, & *Argutia*, ijs virtutibus exornantur, ijsque *Locis*, & *Modis* comparantur, de quibus hactenus actum est.

Sed diligentissimè curandum est, vt Epigramma sit breue: *Breuitas* enim proprium quiddam est Epigrammatis, vt ait *Scaliger*: Breue autem erit, si nihil superuacaneum admiserit, licèt ex multis carminibus compositum fuerit: vt sunt aliqua apud MARTIALEM, quæ trigesimum versum excedunt, etenim, vt idem MARTIALIS scripsit ad *Cosconium* in Epigr. LXXVII. *lib.* II. ipsius MAR-

TIALIS Epigrammata longa exiſtimantem.

Non ſunt longa, quibus nihil eſt, quod demere poſſis.

Nam ſi contra, Epigrāma diſticho tantùm, vel etiam monoſticho conſtabit, otioſum autem aliquid continebit, longum erit iudicandum. Vnde iure merito, ſtatim poſt carmen allatum, ita ille concluſit in ipſum *Coſconium* huiuſmodi Epigrammata componentem.

Sed tu, Coſconi, Diſticha longa facis.

Veruntamen, quoniam vox ipſa *Epigramma* nihil aliud latinè ſignificat, quàm *Inſcriptionem*; Inſcriptio autem breuis eſſe ſolet, congruentiùs quidem eſt, vt potiùs paucis carminibus, quàm multis Epigrammata frequentiùs abſoluamus, vt Epigrammatographorum Corypheus MARTIALIS exemplis ſuis, plerumque breuibus, ſatis nos docet.

Atque hæc ſunt, Lector, quæ *de ratione Epigrammatis ritè conficiendi* tradenda iudicaui.

Nunc optimus Operis concludendi modus poſtulare videtur, vt, quæ diffusè toto Opere dicta ſunt, hìc ſummatim repetantur.

Ob id agendum, vſurpabo Epigramma de Epigrammate SIMONIS VALLAMBERTI ad ARCHIDAMIVM: ac mihi quidem videor nonniſi belliſſimè facturus, ſi *Opus de Epigrammate*, *Epigrammate* clauſero, atque hoc præſertim, in quo optimè continetur

Epi-

Epitome totius Libri.

DOctum vis Epigramma, quod corones,
Et quod Thespiadum loces in æde,
Quo nil doctius euenire possit,
Quo nil rarius inuenire possis,
Quod non, Archidami, dabamus ipsi?
Hoc quo tu ipse dabis modo, docemus,
Sit aptum, breue, lene, liberumque,
Atque æquabiliter fluens, decorum,
Pressum, perspicuum, oppidò venustum;
Neruosum quoque, & haud inusitatis
Verbis compositum, neque obsoletis:
Non exsangue, nec horridum, nec hirtum,
Nec vastum, neque rusticum, aut inane
Inflatumque, nihilue dissolutum,
Spinosum nihil, atque nil abhorrens
A noto genere, & modo loquendi.
Voces non coëant, nec asperè, nec
Hiulcè; sonus auribus benignus,
Sit perbellum, hilarum, facetum, acutum,
Argutumque, modos habens suaues,
Consperſum salibus, iocis, lepore;
Ac mixtas veneresque, gratiasque, &
Risus, blanditiasque comprehendat.
In quo nasus erit quidem, voluptas,
Dignitas, grauitas; monebit vt res.
Non mordax, petulansue, non acerbum;

Ac non turpe sonans, nec esto molle:
Interdum reprehendat, atque iurget,
Ipsum nil reprehensione dignum.
Nunquam criminibus sit ingerendis.
Sæpè laudet; & hac medus sit in re.
Verum,, quicquid agat, sit ad docendum
Mulcendumque Epigramma semper aptum.
Sit vis, ars, imitatio erudita;
Seu laudes aliquid, secusue faxis,
Commendes, moneas, petas, roges, aut
Consulas, doceasue, denique omni
Sit ex parte Epigramma terminatum,
Sic, vt huic nihil addi, & vnde demi
Nil possit. breuiter; sit arte factum;
Quale Pierides canunt Camœnæ,
Quale dulce canit Minerua, Phœbus;
Quale, vel Maro, quale Martialis,
Quale hoc tempore nobiles poetæ,
Galli, turba Iouis quid arte claros
Omnes commemorem viros, canendi?
Hoc quicunque Epigramma diligenter
Scribet, hic Epigramma, quod corones,
Scribet, quodque loces in æde vatum;
Quo nil doctius euenire possit,
Quo nil rarius inuenire possis.

FINIS.

INDEX

INDEX AVTHORVM,

Quorum Epigrammata in hoc Opere ponuntur.

Ioan-

Errata Typographica.

Pag 79. lin. 4. reuocare, corrige, [illegible] p. [illegible] lin. 7. erecta, cor. erectam. p. 111. lin. 2. decem, cor. decent. p. 136. lin. 14. expolitamq. cor. expolitumq. p. 155. lin. 22. nobilis, cor. nobis. p. 162. lin. 2. Mec. cor. Nec. p. 207. lin. 13 sic floribus, cor. ac floribus. p. 227. lin. 4. & 19 Iouiniani, cor. Iouiani. p. 255. lin. 15. Anstar, cor. instar. p. 289. lin. 19. odores, cor. odorem.